

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Altındağ Hidirlik Tepe Gecekondü
Toplumunun SoSyö Ekonomik Yapısı

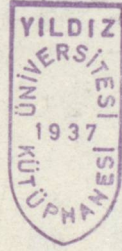
Demet Şahinyılmaz

Yüksek Lisans Tezi

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**Altındağ Hıdırlık Tepe
Gecekondu Toplumunun Sosyo-Ekonomik Yapısının
Mekana Yansıyan Özelliklerinin ve Kentlileşme
Düzeyinin İrdelenmesi**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ŞEH. PL. DEMET ŞAHİNYILMAZ**

(OCAK 1988

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	32
ABSTRACT.....	
TEŞEKKÜR.....	33
GİRİŞ.....	1
1. Araştırmanın Konusu, Amacı ve Varsayımlar.....	1
2. Araştırmanın Yöntemi ve Kullanılan Teknikler....	4
3. Araştırma Bölgesinin Sınırları.....	7
4. Araştırmada Karşılaşılan Zorluklar.....	8
BİRİNCİ BÖLÜM	47
A. TANIM ve KAVRAMLAR.....	10
1. Gecekondu Kavramı.....	10
2. Kent, Kentleşme, Kentli, Kentlileşme ve Bütünleşme Kavramları.....	13
İKİNCİ BÖLÜM	40
1. Gecekondu Olgusunun Ankara Kent Bütününde Gösterdiği Gelişim.....	18
1.1. Cumhuriyetin ilanından 1930 yılına kadar Olan Gelişim.....	18
1.2. 1930-1940 Yılları Arasındaki Gecekondu Gelişimi.....	22
1.3. 1940-1950 Yılları Arasındaki Gecekondu Gelişimi.....	24
1.4. 1950-1960 Yılları Arasındaki Gecekondu Gelişimi.....	27
2. Ankara Kentinde Cumhuriyetin ilanından 1960 Yılına Kadar Olan Süre İçinde Gecekondu Gelişiminin Değerlendirilmesi.....	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

C. ALTINDAĞ, HİDİRLİK TEPE GECEKONDU BÖLGESİNİN GENEL TANIMI, FİZİKİ MEKANIN SÜREÇ İÇİNDE OLUŞUMU ve GECEKONDU'DA YAŞIYANLARIN SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ.....	32
1. Altındağ, Hıdırlık Tepe Gecekondularının Genel Tanımı.....	32
1.1. Bölgenin Tanımı.....	33
1.2. Bölgenin Tarihi.....	34
1.3. Bölgenin Fiziki Mekan Dokusu.....	35
1.3.1. Konutların Kat Yüksekliği.....	35
1.3.2. Konutlarda Bahçe Kullanımı.....	35
1.4. Bölgenin Parasal Değeri (Konut-Kira).....	47
2. Altındağ, Hıdırlık Tepe'de Gecekondu Yapımı ve Gelişimi.....	37
2.1. Altındağ, Hıdırlık Tepe'de Gecekondu Yapan..	40
2.1.1. Doğdukları Yerler.....	40
2.1.2. Ayrılma Tarihleri.....	40
2.1.3. Ayrılma Nedenleri.....	42
2.1.4. Doğdukları Yerden Altındağ, Hıdırlık Tepe'ye Gelene Kadar Geçen Sürede Yerleşilen Yerler.....	42
2.1.5. Evsahibi Olarak Altındağ, Hıdırlık Tepe'ye Yerleşme Tarihleri.....	46
2.1.6. Ankara'da İlk Meslekler.....	46
2.1.7. Konut Sahiplerinin Bulundukları Semtler.....	46
2.2. Altındağ, Hıdırlık Tepe Gecekondularının Fizik Mekanda Gelişimi.....	49
2.2.1. Gecekonduların İlk Yapıldığı Tarihteki Özellikleri.....	49
2.2.2. Konutların Araştırma Tarihindeki Özellikleri.....	52

3. Altındağ, Hıdırlık Tepe Gecekondularında Yaşıyan-	
ların Sosyo-Ekonomik Özellikleri.....	54
3.1. Nüfus Yapısı ve Özellikleri.....	54
3.1.1. Hanehalkı Başkanlarının Özellikleri...	54
3.1.2. Yaş Grupları.....	56
3.1.3. Eğitim Düzeyi.....	56
3.1.4. Aile Yapısı.....	58
3.2. Köken ve Göç Nedenleri.....	60
3.2.1. Ankara'ya Geline Yerleşimler.....	60
3.2.2. Ankara'ya Geliş Nedenleri.....	62
3.2.3. Geliş Tarihleri.....	62
3.3. Köken ile İlişkiler.....	65
3.4. Üretim Amaçlı Ekonomik İlişkiler.....	65
3.4.1. İş Türlerinin Toplulaştırılması.....	65
3.4.2. İş Yerlerinin Dağılımı.....	67
3.5. Tüketim Amaçlı Ekonomik İlişkiler.....	68
3.5.1. Gösterişçi Tüketim Malları.....	68
3.5.2. Alış Veriş İçin Tercih Edilen Yerler..	70
3.6. Sosyal İlişkiler.....	70
3.6.1. Eğlenme ve Dinlenme Etkinlikleri.....	72
3.6.2. Komşu Ziyaretleri.....	72
3.7. Kentsel Örgütleri Kullanma Seviyesi.....	75
3.8. Belediyeden Beklentiler.....	75

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

D. ALTINDAĞ, HIDIRLIK TEPE GECEKONDU TOPLUMUNUN ANKARA	
KENTİ İLE BÜTÜNLEŞMESİNİ ETKİLEYEN VEYA HIZLANDIRAN	
FAKTÖRLER.....	78
1. Bölge ile Ankara Kentinin Bütünleşmesini Hızlandı-	
ran Faktörler.....	78

1.1. Kent ile Bütünleşmeyi Hızlandıran Kişisel Faktörler.....	78
1.2. Kent ile Bütünleşmeyi Hızlandıran Kişisel Faktörler.....	88

BEŞİNCİ BÖLÜM

E. BÖLGENİN KENT İLE BÜTÜNLEŞME SEVİYESİNİN, ARAŞTIRMA BÖLGELERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	90
--	----

1. Bölgenin Soyut ve Somut Mekanlarında, Bütünleşme Seviyesi.....	90
---	----

1.1. Bölgenin Fizik Mekanda Ölçülebilen Kentsel Etkiler veya Bütünleşme Seviyesi.....	91
---	----

1.2. Bölgenin Sosyal ve Ekonomik Mekanında Sapta- nan Kentsel Etkiler veya Bütünleşme Seviyesi.	92
--	----

ALTINCI BÖLÜM

F. SONUÇ.....	98
---------------	----

NOTLAR.....	100
-------------	-----

EKLER	108
-------------	-----

KAYNAKLAR.....	128
----------------	-----

ÖZGEÇMİŞ.....	131
---------------	-----

TABLÖLAR

	Sayfa
Tablo 1 Örneklerin Kat Adedi ve Sayısı.....	6
Tablo 2 Bölgenin Kentsel Tesislere Uzaklığı.....	36
Tablo 3 Konutlarda Kat Yüksekliği.....	38
Tablo 4 Bahçe Kullanımı.....	38
Tablo 5 En Yüksek, En Düşük, ve Ortalama Kira Değerleri.....	38
Tablo 6 Kira Değerlerinin Dağılımı.....	39
Tablo 7 Doğdukları Yerler.....	39
Tablo 8 Ayrılma Tarihleri.....	41
Tablo 9 Ayrılma Nedenleri.....	41
Tablo 10 Altındağ, Hıdırlık Tepede Gecekondu Yapanların Evrimi.....	43
Tablo 11 Kademeli Göç.....	44
Tablo 12 Kademeli Göç Süresince Yerleşilen Yerler.....	45
Tablo 13 Altındağ, Hıdırlık Tepede Gecekondu Sahibi Olunan Yıllar.....	47
Tablo 14 Mesleklerin Toplulaştırılması.....	47
Tablo 15 Ev Sahiplerinin Oturduğu Semtler.....	48
Tablo 16 Konutlarda Eklentiler.....	48
Tablo 17 Katların Eklendiği Tarihlerin Toplulaştırılması.....	50
Tablo 18 Gecekonduların İlk Yapıldığındaki Özellikler.	51
Tablo 19 Gecekonduların Son Durumu (1986 Kasım).....	53
Tablo 20 Hanehalkı Başkanlarının Özellikleri.....	55
Tablo 21 Yaş Gruplarına Göre Dağılım.....	57
Tablo 22 En Son Bitirilen Okul.....	57
Tablo 23 Aile Yapısı.....	59
Tablo 24 Nereden Geldikleri.....	61
Tablo 25 Ankara'ya Geliş Nedenleri.....	63
Tablo 26 Geliş Tarihleri.....	64
Tablo 27 Akrabalar ile Karşılıklı İlişkiler.....	66
Tablo 28 Doğdukları Yerlerle Para ve Mal Yardımlaşması Yapararak İlişkisini Devam Ettirenler.....	66

	<u>Sayfa</u>
Tablo 29 İş Türlerinin Toplulaştırılması.....	66
Tablo 30 İş Yerlerinin Toplulaştırılması.....	69
Tablo 31 Gösterişçi Teketim Mallarının Toplulaştırılması.....	69
Tablo 32 Giyim Türü Alış-veriş İçin Tercih Edilen Sektörler.....	71
Tablo 33 Yiyecek Türü Alışveriş İçin Tercih Edilen Sektörler.....	71
Tablo 34 Eğlence Yerlerine Gitme Oranı.....	73
Tablo 35 Eğlence Yerlerinde Tercih Edilen Sektörler...	73
Tablo 36 Parklara Gitme Oranı.....	74
Tablo 37 Ençok Gidilen Parklar.....	74
Tablo 38 Ziyaret İçin En Çok Gidilen Bölgeler.....	74
Tablo 39 Bazı Kentsel Örgütlerin Kullanılması.....	76
Tablo 40 Nüfusun Belediyeden beklentileri.....	76
Tablo 41 Konutların Ulaşılabilirliği.....	80
Tablo 42 Altındağ, Hıdırlık Tepe Gecekondu Bölgesindeki Konutların Ulaşılabilirliği.....	84
Tablo 43 Bölgenin Ulaşılabilirliğinin Kriterlere Göre Değerlendirmesi.....	87
Tablo 44 Farklı Tarihlerde Yapılan 1 ve 2. Konutta Ölçülen Değişimler.....	92
Tablo 45 Bölgenin Kentlileşme Seviyesi.....	97

ŞEKİLLER

Sayfa

HARİTALAR

	<u>Sayfa</u>
Harita 1	Ankara 1928..... 109
Harita 2	Ankara 1926..... 110
Harita 3	M.Jansen, Ankara İmar Planı..... 111
Harita 4	Ankara 1928-1929..... 112
Harita 5	1926 Belediye Sınırı..... 113
Harita 6	Ankara 1932..... 114
Harita 7	Ankara 1949..... 115
Harita 8	Mavi Çizgili Harita..... 116
Harita 9	Ankara Belediye Sınırları Değişimi..... 117
Harita 10	Hıdırlıktepe Gecekondü İslah Bölgesi Nazım İmar Planı..... 118
Harita 11	Mahalle Sınırları..... 119
Harita 12	Altındağ, Hıdırlıktepe Gecekondü Bölgesi- nin Ulaşabilirliği..... 120
Ek XII	1928-1929 Yıllarında Ankara'da Yapılan İmar İşleri..... 121
Ek XIII	1930-1939 Yıllarında Ankara'da Yapılan İmar İşleri..... 122
Ek XIV	1940-1949 Yıllarında Ankara'da Yapılan İmar İşleri..... 123
Ek XV	1950-1959 Yıllarında Ankara'da Yapılan İmar İşleri..... 124
Ek XVI	1960-1969 Yıllarında Ankara'da Yapılan İmar İşleri..... 125

EKLER

		<u>Sayfa</u>
Ek I	1927 Yılında Ankaranın Nüfusu.....	108
Ek II	1927 Yılında Ankara Nüfusunun işkollarına Göre Dağılımı.....	108
Ek III	1935 Yılı İtibariyle Şehir ve Köy Nüfusu...	108
Ek IV	1935 Yılında Ankara'nın Nüfusunun Yaş ve Cinsiyete Göre Ayrımı.....	109
Ek V	1935 Yılında Ankara'nın Nüfusunun Cinsiyete Göre Sektörel Ayrımı.....	110
Ek VI	1945 Yılı Ankara Nüfusu.....	111
Ek VII	1945 Yılı Ankara Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	111
Ek VIII	1950 Yılı Ankara Nüfusu.....	111
Ek IX	1945 Yılında Ankara'nın Nüfusunun Meslek- lere Göre Dağılımı.....	112
Ek X	5218 Sayılı Kanun.....	113
Ek XI	5218 Sayılı Yasa İle Meşrulaştırılan Alanlar ve Özellikleri.....	115
Ek XII	Bina Yapımını Teşvik Kanunu.....	116
Ek XIII	1950-1960 Yıllarında Ankaranın İlçe Nüfus- ları Değişimi.....	115
Ek XIV	1950 Sayımına Göre Nüfusun Kent İçi Dağılımı.....	122
Ek XV	Bina Yapımının Teşvik ve İzinsiz Yapılan Binalar Hakkında Kanun.....	123
Ek XVI	Altındağ İlçesi Nüfus Gelişimi.....	127

5281

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'nin büyük kent merkezlerinden biri olan Ankara'ya yeni gelenlerin "uyum" düzeyini belirlemektir.

TEŞEKKÜR

Uyum veya Butunleşme kavramı çok boyutludur. Çalışmalar ışığında, çalışmamı yönlendiren, hocam Prof.Dr. Rıfki Arslan'a, Almanca Kaynaklı Metinleri Türkçe'ye çeviren sayın hocam Doç.Dr. İbrahim Boynukalın'a, çizimlerime yardımcı olan ve her zaman manevi desteğini hissettiğim Cemallettin Erol'a ve tez çalışması boyunca benimle her şeyi paylaşan anneme ve babama teşekkür borçluyum.

Çalışma içinde de geçen zamanlar uyum sürecine etki eden faktörler olarak tanımlanmıştır.

Çalışmanın temel varsayımı, kentte yeni gelenler, yani geçekondolu kişiler, ekonomik mükanda belirli seviyeye gelmedikleri sürece kente uyum sağlayamayacakları başka bir deyişle kentli olmayacakları olarak belirlenmiştir.

Birinci bölümde, geçekonda, kent, kentli, kentleşme, kentleşme ve butunleşme gibi kavramlar tanımlanmış, ve alt varsayımlar oluşturulmuştur.

İkinci bölümde, başkent Ankara'nın mekansal gelişmesi ve geçekonduların ortaya çıkışı Cumhuriyetin ilanından Planda döneme kadar süreci içinde ele alınmıştır. Bu bölüm içinde, geçekondanın yerini hazırlayan faktörler aynı zaman süreci içinde analiz edilmiştir.

Üçüncü bölüm, Varsayımların test edilmesi amaçlıdır. Geçekondaların fiziki mükandaki inşaat sürecinin olaylarını, ve değişik tarihlerde yapılan konular arasındaki fiziksel farklılıkların nedenellik gerçeği içinde analizini içerecektir.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'nin büyük kent merkezlerinden biri olan Ankara'ya yeni gelenlerin "uyum" düzeyini belirlemektir.

Uyum veya Bütünleşme kavramı çok boyutludur. Çalışılan iş, oturulan bölgenin özelliği, servis düzeyi, kişinin kent yaşamına katılımı, kentsel Servislere ulaşabilirliği vb. kavramın boyutlarını oluşturmaktadır. Bu çalışmada bu iki benzer kavram, mekan kelimesiyle birlikte ele alınmıştır. Mekan kelimeside soyut ve somut mekanlar olarak belirlenmiştir.

Çalışma içinde de sözü geçen unsurlar uyum sürecine etki eden faktörler olarak tanımlanmıştır.

Çalışmanın temel varsayımı, kentte yeni gelenler, yani gecekondulu kişiler, ekonomik mekanda belirli seviyeye gelmedikleri sürece kente uyum sağlayamayacakları başka bir değişle kentli olamayacakları olarak belirlenmiştir.

Birinci bölümde, gecekondulu, kent, kentli, kentleşme, kentleşme ve bütünleşme gibi kavramlar tanımlanmış, ve alt varsayımlar oluşturulmuştur.

İkinci bölümde, Başkent Ankara'nın mekansal gelişmesi ve gecekonduların ortaya çıkışı Cumhuriyetin ilanından Planlı döneme geçiş süresi içinde ele alınmıştır. Bu bölüm içinde, gecekondunun yerini hazırlayan faktörler aynı zaman süreci içinde analiz edilmiştir.

Üçüncü bölüm, Varsayımların test edilmesi amaçlıdır. Gecekonduların fiziki mekandaki inşaat sürecinin ölçümlerini, ve değişik tarihlerde yapılan kondular arasındaki fiziksel farklılıkların nedensellik çerçevesi içindeki analizini içermektedir.

Aynı bölümde bölgede yapılan anket verileri ile gecekondulular toplumunun sosyo ekonomik yapısı değerlendirilmiştir.

Dördüncü bölüm'de, gecekondulular toplumunu kente uyumunu hızlandıran, bölgenin konumu ile ilgili faktörler ile kişisel faktörler olan kentsel tecrübe ve kentte kalış sürelerinin yorumu yapılmıştır.

Beşinci bölüm'de ise gecekondulular toplumunun sosyo-ekonomik yapısındaki bulgular, katılım, örgüt kullanma, ekonomik mekanda belli bir düzeye gelme açısından irdelenmiş ve kentlileşme seviyesi saptanmıştır.

Sonuç bölümü'nde varsayımlar desteklenmiş ve sonuca varılmıştır. Buna göre Gecekondulular kesinlikle yalnız bir fiziksel olgu değildir. Yaşamın sosyal ve ekonomik yönünün mekandaki görüntüsüdür.

Sonuçta Ekonomik mekanda devingenlik sağlanmadığı sürece, yeterli bir gelire ulaşamayacakları, bu nedenle de sosyal yönde bütünleşemeyecekleri saptanmıştır.

ABSTRACT

The aim of the study is to understand the level of absorption of rural newcomers in one of the large urban centers of Turkey Ankara.

Absorption or integration is multi-dimensional and is defined multi-components which relate to employment, to tenure of access to participation and to access to urban welfare services ext. In the study, these two words defined with space word which has identified abstract and physical space.

In this study it is explained these components to be background factors which affect the process of absorption.

The basic hypothesis of the thesies is the newcomers (the gecekondu society) can not realized integration with city if they don't have enough money, In other words, They can't be "citizen" at real meaning.

At the first chapter, the words which related with subject, are defined. These are squatter settlements, (gecekondu), slum, city, citizen, urbanizm and integration. Later, sub-hypothesis are identified.

At the second chapter, concentrates on the spatial development of the capital city Ankara and the appearance of gecekondu in this spatial context within the time period between declaration of independence and entry into planned development stage. Within this chapter, factors that prepared the background for gecekondu type of housing are analysed in a chronological perspective.

The third chapter, is aimed the test of hypothesis it includes development of construction process of gecekondu at physical space with measured values. At the same time,

GİRİŞ

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI ve VARSAYIMLAR

Cumhuriyet'in ilânından itibaren Başkent Ankara'nın nüfusu hızla artmıştır. Bu artışta en büyük rol, kırdan kente göçenlere düşmektedir. 1940 lı yıllar Doç.Dr.S.K. Kartalın değimiyle 'kırdan çözülmenin, kentte yoğunlaşmanın yaşandığı dönemdir(1).

1950-1980 yılları arasında 10 Milyon köylü kentlere göç etmiştir. 2000 yılında ise en az 20 Milyon dolayında köylünün daha kentlere geleceği tahmin edilmektedir(2). Kent nüfuslarımız hızla arttığına göre Türkiye hızla kentleşmektedir. sonucuna varabiliriz. Gerçektende Prof.Dr. Ruşen Keleş ketleşmeyi dar anlamda 'kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artması' şeklinde tanımlamıştır(3).

Türkiye kentleşme hızını sürdürürken, kırdan kente göç edenler 'kentlileşmek'te mi dir? 'kentli' değerlerini, kurallarını, başka bir yaşam stilini benimsiyebilmektelermi-dir? Şüphesiz kentlilerin ya da kent soyluların (4) yaşa tarzı ve ilişkiler ağını benimsemek zamanla olacaktır. Bu 'zaman' kentlileşme süreci olarak tanımlanmaktadır.

Kırdan kente göç edenlerin kentlileşme süreçlerinin uzaması ve sorunlaşmasının nedenleri, ekonomik koşulların yetersizliği, kültürel farklılıklar, değişik ahlâki değerler, kurallar, normlar vb. dir.

Kentlileşme sürecini geciktiren sorunları, farklı disiplinlerdeki araştırmacılar 'mekan' kavramıyla birlikte tanımlamışlardır (5). Bu araştırmada da 'sorun' soyut ve somut mekânlar bütünü içinde tanımlanmıştır. Kentleşme süreci içinde karşılaşılan tüm sosyal ve ekonomik sorunları, soyut mekândır. Soyut mekân 'n' boyutlu bir ilişkiler bütünüdür. Soyut mekanın elemanlarını ekonomik mekan ve sosyal mekan

oluşturur(6). Soyut mekandaki ilişkiler somut mekânı biçimlendirir. Somut mekân 2-3 boyutludur. Başka bir deyişle, Kentlileşme sürecinde tüm sosyal ve ekonomik ilişkilerinin (soyut mekân ilişkilerinin), fiziki mekandaki görüntüsü gecekondudur (Somut mekân)(7).

Kentlileşme süreci içinde olan gecekondulu toplumunun, zaman içinde kentli değerlerini ne kadar benimsediğini, ya da kente ne derece uyabildiğini ve kent ile ne kadar bütünleşebildiğini saptamak için bu araştırmaya başlanmıştır. Bu amaçla konu Ankara, Altındağ Gecekondulu mahallesinde örneklenmiştir. Altındağ Gecekondulu mahallesi, Ankara'nın ilk yasa ve imar dışı konut alanıdır(8). Kentsel yapıya uyum seviyesinin saptanabilmesi için, yeni kurulmuş bir gecekondulu bölgesi yerine, klasikleşmiş gecekondulaşma sürecinden geçmiş, bir taraftan kentsel yapı ile kaynaşmış, ekonomik yapısı heterojen bir dağılım gösteren, eski ve kent merkezine yakın bir yerleşme seçilmiştir.

Araştırma bölgesinin seçiminden sonra, gecekondulu toplumunun kent ile bütünleşme seviyesini saptayabilmek için bir varsayım modeli geliştirilmiştir. Bu modelin temel varsayımı; Gecekondulu bölgesinin konumu kentsel hizmetlerden en iyi şekilde yararlanabilecek şekildeyse(9), ayrıca gecekondulu toplumunu oluşturan kişilerin kentsel tecrübeleri yüksekse(10) (daha önceden ya da kente kalış süresi), kent ile bütünleşme seviyeleride yüksek olacaktır.

Bu varsayıma göre, eğer iki şart sağlanırsa başka bir deyişle göre kentsel hizmetlerden en iyi şekilde yararlanıyorsa ve kentsel tecrübesi varsa, gecekondulu toplumunun kent ile bütünleşmesi, yani kent soyluya benzemesi, kentsoylu ile aynılaşması gerekmektedir.

Model bu noktaya kadar E.Kongar'ın Altındağ Gecekondulu Bölgesinde 1971 yılında yaptığı araştırma sonucuna göre doğrudur. Altındağ Gecekondulu Toplumunu E.Kongar'ın belirttiğine göre 'kentsel değerleri benimsemiş' ve kente uyum sorunları yoktur(11).

Bu araştırmının varmak isteği sonuç ve son varsayım E.Kongar'ın son bulgularının dışında, ve tam tersi, uyum sorununun kökeninde ekonomi yattığından, yeterli gelir düzeyine yükselemeyenler, kent sistemine uyum sağlayamayacaklardır(12). Dikey devingenlik sağlayamadıkları sürece, aynı ekonomik koşullarda kalacaklar, bu yüzden kentsel yaşama katılmaları güçleşmeye devam edecektir.

C.Altan'ın, "Kentli"; kenti evi gibi bilen insandır(13). Tanımına bu araştırmada katılarak, gecekondulu toplumunun kenti bilmediği, kent yaşamına katılamadığı ve bu yüzden belirli ekonomik koşullar sağlanmadıkça, 'kentli' olamayacakları sonucuna varmak amaçlanmıştır.

Sonuç olarak temel varsayım, gecekondulu bölgesinin konumu ne olursa olsun, sosyal donatılardan ne derece yararlanırsa, yararlanırsın kentlileşme evrimini tamamlayamayacaklardır.

Kırdan kente göç ettikten sonra mutlaka yaşam stilinde değişiklikler olacaktır. Birçok kentli ya da kent soylu değerleri benimsenecektir. Ama başta da belirtildiği gibi ekonomik düzeyde bir iyileşme olmadığı sürece, 'dar gelirli' olma niteliği taşıdığı sürece gerçek anlamda kentli hiçbir olmayacaklardır.

Altındağ Hıdırlık Tepe, Gecekondulu Bölgesinde anket yapılacak grup için sağlıklı nüfus kayıtlı türlü yapıları gösteren bulunamadığından, 1/1000 ölçekli halihazır haritalar üzerinde sınırlar tespit edilmek istenmiş, fakat haritaların okunması mümkün olmamıştır.

Ankara Büyük Şehir Belediyesiince 1986 yılında 1/1000 ölçekli haritaların yeniden sağlıklı bir şekilde çizilmesi-ne başlanmıştır.

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ ve KULLANILAN TEKNİKLER

Altındağ gecekondu toplumunun, kente uyum seviyelerinin saptanabilmesi için konu 'Tümevarım' metodu içinde ele alınmıştır.

Bu araştırmada tümevarım yönteminin ve bilimsel bir araştırmanın izlenmesi gereken gözlem, varsayım, test ve genelleme aşamalarına uyulmuştur(14). Gözlem methoduna, bu yöntemin her kademesinde başvurulmuştur. Araştırma içinde de gözlemler hemen her kademe de yer almıştır.

Araştırma içinde denetimli gözlem yöntemi kullanılmıştır. İlk olarak araştırmanın amacı ile ilgili olan varsayımları destekleyebilmek için denetimli gözlemin 'dolaylı gözlem' yolu kullanılmıştır. Dolaylı gözlem yapılırken, konu ile ilgili daha önceden yapılmış araştırmalar, incelenmiş, literatür taranmış ve istatistikler alınmıştır.

Sonuçta varsayımlar kesinleşmiştir. Kesinleşen varsayımların doğruluğu kanıtlıyabilmek için yerinde inceleme ve araştırmaya gidilmiştir. 1986 yılı Kasım ayında dolaysız gözlem yöntemine başvurulmuş ve standartlaşmış veri toplama tekniği olan anket yapılmıştır. Anket yapılırken 'örnekleme' tekniği kullanılarak tüm bir kitle yerine onun tüm özellikleri hakkında bilgi verebilecek bir parça seçilmiştir.

Altındağ Hıdırlık Tepe, Gecekondu bölgesinde anket yapılacak grup için sağlıklı nüfus kayıtları türü yazılı döküman bulunamadığından, 1/1000 ölçekli halihazır haritalar üzerinde sınırlar tesbit edilmek istenmiş, fakat haritaların okunması mümkün olmamıştır.

Ankara Büyük Şehir Belediyesince 1986 yılında 1/1000 ölçekli haritaların yeniden sağlıklı bir şekilde çizilmesine başlanmıştır.

Bu nedenler ile 1/5000 ölçekli mahalleleri nüfuslarını ve yüzölçümlemlerini belirtilen haritalar kullanılmıştır.

Birbirine komşu 6 mahalle anket çalışması için seçilmiştir.

Mahallelerin 1985 nüfusları ve toplam nüfusları 8412 kişidir.

Arazide yapılan tesbitlerle, sokaklar üzerinden, her 10 haneden biri seçilerek, toplam 104 haneyi kapsayan anket yapılmıştır.

Anketlerdeki açık ve kapalı uçlu sorular, kendi içlerinde gruplandırılarak soru bataryaları haline getirilmiştir(15).

Anketlerin tamamlanmasından sonra aynı bölge içinde 4 mahalleden 20 konut seçilmiştir. 20 konutun zaman içindeki evrimi arazide tek tek oda oda, pencere, kapı vs. genişlikleri ölçülerek saptanmıştır.(Tablo 1).

20 konut, bugün 45 ayrı birim halindedir. Bu konutlar malzeme ve plan tipi yönünden incelenmiş ve 1/500 ölçeğinde çizilmiştir.

Bölgenin fizik mekandaki konumunu saptamak için Ankara Büyük Şehir Belediyesinin kaynakları kullanılmıştır.

Sonuçta, ilk olarak bölgenin fiziki mekandaki konumunun kentsel etkileşim için uygun olup olmadığı başka bir deyişle yararlanabilirlik seviyesi saptanmıştır. Bunun içinde bir dizi kriter tesbit edilmiştir.

Daha sonra sosyal ve ekonomik mekandaki konumu değerlendirilmiştir. Bu mekanlar için belirli bir kriter alınmıştır.

Tablo 1: Örneklerin kat adedi ve sayısı

ÖRNEK	KAT ADEDİ	KONUT SAYISI
1. Örnek	2 katlı	4 konut
2. Örnek	2 katlı	2 konut
3. Örnek	2 katlı	2 konut
4. Örnek	2 katlı	2 konut
5. Örnek	1 katlı	1 konut
6. Örnek	1 katlı	1 konut
7. Örnek	2 katlı	3 konut
8. Örnek	2 katlı	2 konut
9. Örnek	1 katlı	1 konut
10. Örnek	1 katlı	1 konut
11. Örnek	2 katlı	3 konut
12. Örnek	2 katlı	2 konut
13. Örnek	1 katlı	2 konut
14. Örnek	2 katlı	2 konut
15. Örnek	2 katlı	2 konut
16. Örnek	2 katlı	2 konut
17. Örnek	2 katlı	2 konut
18. Örnek	3 katlı	3 konut
19. Örnek	3 katlı	6 konut
20. Örnek	2 katlı	2 konut

20 Örnek

TOPLAM:

45 Konut

3. ÇALIŞMA BÖLGESİNİN SINIRLARI

Araştırma alanı kuzeyde Altındağ Caddesi, doğuda yine Altındağ Caddesi güneyde ve batıda Bent deresi caddesi ile çevrelenmiştir.

İki ayrı tepeden oluşan bölgeyi ortadan Şehit Kaya Alpdoğan Caddesi bölmektedir.

Bölgede toplam 20 mahalle bulunmaktadır, ve hepsinin toplam alanı 110 hektardır.

Anket için seçilen mahaller ve yüz ölçüm, yoğunluk ve nüfus aşağıdaki gibidir(16).

Mahaller	Yüzölçüm(ha)	Yoğunluk/ha)	Nüfus
Atıfbey	5	178	890
Fermanlılar	4	375.2	1501
Yılmazlar	8	131.7	1054
Enverpaşa	3	429.4	1340
Ulubatlı Hasan	4.2	362.3	1522
Engürü	6.2	339	2104
Toplam	30.43	-	8412

Konutların eklentilerini ve gelişimi saptamak için seçilen örneklerin mahalle ve sokaklara dağılımıda şu şekildedir.

Mahalle	Sokak	Alınan Örnek Sayısı
Atıfbey	7. ve 9. Sokak	8
Fermanlılar	Merdivenli Sokak, Şehit Kaya Alpdoğan Caddesi	4
Yılmazlar	Şehit Gedik Sokak	3
Enver Paşa	12. ve 11. Sokak	5

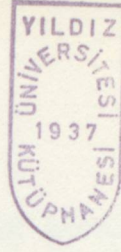
5. ARAŞTIRMADA KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR

4. ARAŞTIRMANIN SINIRLARI

Yapılan bu araştırmada gecekondu toplumun kent ile bütünleşme sorununa ağırlık verilmiştir. Ankara'da gecekonduların ortaya çıkışları, mekanda yer seçmelerin nedensellik çerçevesi içinde ele alınmıştır. On yıllık bölümler halinde gecekonduyun fiziki mekandaki gelişimi araştırılmıştır. Daha sonra Altındağ gecekondu Bölgesinde örneklenmiştir.

Araştırma içinde gecekonduyu ilgilendiren yasalara, yasaların teşvik edici rollerine değinilmemiştir.

Gecekondu toplumunun sorunlarına çözüm önerileri ayrıntıda verilmemiştir.

5. ARAŞTIRMADA KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR

Araştırma için gerekli olan anket çalışmalarının başında, sağlıklı çizili ve yazılı evrak türü döküman bulunmakta zorluk çekilmiştir. 1/1000 ölçekli haritaların son derece sağlıklı olması, nüfusla ilgili kayıtların mevcut duruma uymaması araştırmayı zorlamıştır.

Konutların zaman içindeki gelişimini saptayabilmek için, gecekonduda yaşayan kişilerin beyanları esas alınmıştır. Fakat gecekondu yapımı çok eskilere dayandığından o yılları hatırlayan kişilerin tesbiti güçleşmiş. Konutların yapımından günümüze 50-60 yılın geçmiş olması, ilk yapıldığı tarihteki şeklini hatırlayan, o yılları yaşayan kişilerin bu gün ölmüş olması gibi nedenler ile sağlıklı bilgi kaynaklarının tesbitini zorlaştırmıştır. 20 Konut için o yılları yaşayan kişiler saptanabilmiştir.

Gelişmekte olan ülkelerde gecekondu tipi konutlar genellikle, kamu yada özel kişi arsalarına el koyarak yapılaşmaya başlarlar. Geleneksel yapı geçişlerinden, akraba ve tanıdıklarından hatta zaman zaman kamu görevlilerinden de yardım olarak konutlarını temin etmektedirler (18). Bu konutlar Güney Amerika ülkelerinden, Meksika'da Jacales, Panama'da rancho, Brezilya'da Mocambo, Arjantin'de Favela, Kuzey Afrika ülkelerinden Tenusta gourbeville, Cezayir'de Camban, Fas'ta bidonville ve Asya ülkelerinden Hindistan'da, bustee adını almışlardır (19).

Gecekondu kelimesi İngilizceye ise 'shanty houses' olarak çevrilmiştir. Oysa, F.Yavuz'unda belirttiği gibi, gecekondu kelimesinin tam karşılığı 'over night built houses' dir (20).

BİRİNCİ BÖLÜM

A. TANIM ve KAVRAMLAR

1. Gecekondu kavramı

Gecekondu, sadece Türkiye'ye özgü bir olgu değildir. Türkiye'ye özgü olan sadece gecekondu sözcüğüdür. Başka ülkelerde ve özellikle gelişmekte olan üçüncü dünya ülkelerinin büyük kentlerinde, gecekondu olgusu vardır ve benzer koşullar içinde, benzer nedenler ile yer almaktadır.

Almanya, İngiltere, gibi ülkelerin büyük kentlerinde dar gelirli yoksul insanların barınakları, az gelişmiş ülkelerin gecekondu tipi yerleşimlere benzetilir. Aralarında nitelik açısından fark olsada, sosyal açıdan benzemektedirler. Bu konut bölgeleri, İngiltere'de Slum, F.Almanya'da Elendsvir-tel adını almaktadır(17).

Gelişmekte olan ülkelerde gecekondu tipi konutlar genellikle, kamu yada özel kişi arsalarına el koyarak yapılaşmaya başlarlar. Geleneksel yapı gereçlerinden, akraba ve tanıdıklarından hatta zaman zaman kamu görevlilerinden de yardım olarak konutlarını tamamlamaktadırlar (18). Bu konutlar Güney Amerika ülkelerinden, Meksika'da Jacale, Panama'da rancho, Brezilya'da Mocambo, Arjantin'de Favela, Kuzey Afrika ülkelerinden Tunusta gourbeville, Cezayir'de Casbah, Fas-ta bidonville ve Asya ülkelerinden Hindistan'da, bustee adını almışlardır(19).

Gecekondu kelimesi İngilizceye ise 'Mushroom houses' olarak çevrilmiştir. Oysa, F.Yavuz'unda belirttiği gibi, gecekondu kelimesinin tam karşılığı 'over night built houses' dir(20).

Gecekondu "kelime" olarak konuşma dilimize 1940 yılından sonra girmiştir(21).

Gecekondu "kelime" olarak kanunlara ise ilk 1966 yılında girmiştir. 26 Temmuz 1966 yılında benimsenen söz konusu 775 sayılı kanunun ikinci maddesi şu şekilde tanımlanmıştır.

"Bu kanunda sözü geçen gecekondu deyimi ile, imar ve yapı işlerini düzenleyen mevzuata ve genel hükümlere bağlı kalmaksızın kendisine ait olmayan arazi ve arsalar üzerinde sahibinin rızası alınmadan yapılan izinsiz yapılar kastedilmektedir."(22).

Tanımdan da anlaşılacağı gibi, herhangi bir yapının gecekondu sayılabilmesi için (i) imar ve yapı işlerini düzenleyen yasalara ve genel hükümlere aykırı olarak (ii) iye-liği kendisinin olmayan toprak üzerinde, toprak sahibinin rızası alınmadan ve (iii) izinsiz, öteki deyişle kaçak olarak yapılmış olması gerek ve yeterlidir.

O.Şenyapılınında belirttiği gibi yasa, yapının niteliğinden hiç söz etmediği gibi, konunun toplumsal içeriği olduğunda göz ardı etmiştir. Bu hukuk anlayışı içinde, mülkiyetin dokunulmazlığı esas olarak alınmaktadır(23).

Birçok toplumbilimci ise, arsaya sahip olunup olunmanın bir kriter olarak ele alınmasına karşıdır. I. Yasanında belirttiği gibi, bu yasaya göre, Türkiye'deki konutların çoğunluğunda gecekondu olarak nitelendirmek gerekmektedir. Ayrıca bu yasanın uygulanabilmesi açısından, hangisinin gecekondu sayılacağına da karar vermek zordur(24).

Gecekondu teriminin kanundaki tanımına karşı, toplumbilimciler ve kentbilimciler konunun sosyal yönüne ağırlık vererek tanımlar yapmışlardır.

Prof.Dr. Ruşen Keleş, gecekonduyu, 'bir zorunluğun, bir umutsuzluğun mekana yansıyış biçimi' olarak tanımlayarak, konunun önemini vurgulamıştır(25).

1. Tekeli ise gecekonduyu kültürel ve sınıfsal ayrılığın mekandaki bir görüntüsüdür şeklinde tanımlamıştır(26). Prof. Charles Hart, 1960'lı yıllar boyunca İstanbul, Zeytinburnu gecekondu bölgesinde çalışmalar yapmış ve bir yabancı gözüyle gecekonduyu tanımlamıştır. C.Hart'a göre gecekondu Türkiye'ye özgü bir işçi konutudur.

Gecekonduların devamlı olacağı ve sistemin bir parçası olduğunu savunmaktadır(27).

Bir başka otorite ise, gecekonduyun, toplumun saptadığı normlar ya da standartlar içinde konut sorununu çözemeyen düşük gelirli grupların olup bittiler ile oluşturduğu, konut gereksinimini karşıladığı bir yol olduğunu belirtmektedir(28).

R.Keleş ise, gecekonduyun başka bir tanımında, sosyal olgusunun yanında, fiziki mekân görüntüsünü vurgulayarak tanımlamaktadır; "Gecekondu, hızla şehirleşen ülkelerin büyük şehirlerinde şehrin eski ve yeni kesimleri arasında hem maddi hem sosyal anlamda geçiş alanıdır. Bunların çoğu bir örnek görünümde, tek katlı, tek odalı, yanında küçük bahçesi olan, ağaçları, kümesi, ve ahşap eklentileri olan barınaklardır"(29).

Gecekonduyun fiziki mekan görüntüsü ile birleştirerek tanımlayan Ö.Şenyapılı ise gecekonduyu marjinal (30) konut olarak tanımlamış ve konum, topoğrafya, toprak mülkiyeti vb. konularda hep marjinalda kalan konutlar olduklarını belirtmiştir(31).

Tüm tanımlardan bir sonuç çıkarılırsa, Gecekondu, Türkiye'de ekonomik sistemin bir parçasıdır. Sistem devam ettikçe kalacaktır. Kaldığı süre içinde de her zaman hem arsa pazarının, hem planlamanın, hem de emeğin karşılığı ücretin marjinde kalacaktır.

O.Şenyapılı'nında belirttiği gibi, "dar gelirli gruplar, kent ekonomisi içinde kendi barınma sorunlarına kendilerinin buldukları 'başarılı' bir çözümdür"(32).

Burada gelişmekte olan ülkelerin gecekond u tipi yerleşimleri ile gelişmiş ülkelerin sefalet yuvalarının ara-sındaki ayırım da vurgulanmalıdır. Bu iki olgu arasında benzerlikler olmasına karşın temelde önemli farklılıklar bulunmaktadı r. Her iki tip yerleşmede de toplumun yoksul ve dar gelirli grupları barınırlar. Bunun gibi meslek yapısı, öğrenim düzeyi, tavır, davranış ve toplumsal değ er sistemleri açısından sefalet yuvaları ile gecekond u bölgelerinde yaşıyanlar arasında benzerlik vardır.

"Gecekondular kentin eski ve yeni bölgeleri arasında bir geçiş bölgesi gibidir. oğunun görünümü türdeştir. Tek katlı tek odalı (eklentilere göre değ işen) bahçeli, kmesli barınaklarıdır. Kente yeni gç enlerce yapıldığı için yeni sayılırlar. Nitelik açısından sınırlandırmak için sağlıklı-sağlıksız diye kesin ayırımlarda bulunmak gç tür. Çünki her iki türde mevcuttur. Buna karşılık batının sefalet yuvaları genellikle çok katlı, birden çok ailenin barındığı, ağaçsız eski ve genellikle düşük standartlı yapılardır. Gecekonduda yaşıyanlar köy kökenli, sefalet yuvalarında yaşıyanlar kentlidir. Nüfus yoğunluğu gecekondularda, sefalet yuvalarına nazaran daha düşüktür. Gecekondular genellikle barınma gereksinimini sürekli karşılayacak yerleşimlerden sefalet yuvaları geçici ve konaklama yeri niteliğ indedir. Bu nedenle gecekondularda kiracılık oranı düşükken sefalet mahallerinde daha yüksektir. Son olarak, batının sefalet mahalleleri kentin merkezlerinde, gelişmekte olan ülkelerde ise kent çevresindedir"(33).

2. Kent, kentleşme, kentli, kentleşme ve bütünleşme kavramları

Kent söz cğ ünün karşılığı eski dilde "şehir", Almanca-da Stadt Fransızca'da Ville, İngilizce'de city dir.

R.Keleş'in Kentbilim Terimleri Söz lğ nde, kent kelimesi şu şekilde tanımlanmıştır. "Sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidiş geliş,

çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinmelerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşlarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimidir"(34).

Kent kelimesi tanımı genellikle işlevlerine göre yapılmaktadır. Aynı şekilde M.B. Kırayda kenti şu şekilde tanımlanmıştır. "Kent, tarımsal olmayan üretimin yapıldığı, ve hem tarımsal ve hemde tarım dışı üretimin dağıtımının kontrol fonksiyonlarının toplandığı, belirli teknolojik gelişme seviyelerine göre büyüklük heterojenlik ve bütünleşme düzeylerine varmış yerleşme biçimleridir"(35).

Celal Esad Arseven, 1887 yılından beri milletler arası istatistik enstitüsü, nüfusu iki binden fazla olan topluluklara "Şehir" denilmesini kabul ettiğini bildirerek, kelimelerin matematiksel sınırlamalara dayanan tanımını vurgulamıştır(36).

C.E. Arseven, 'kent kelimesinin diğer bir tanımını şu şekilde yapmıştır. "Şehir, insanların hayatlarını daha kolay kazanmak ve koruyabilmek için toplu olarak bir cemiyyet halinde yaşamaları ve çalışmalarına mahsus bir alet yani sosyal ve ekonomik bir cihazdır"(37).

G.Özdeş, kent kelimesini "insan için ev ne ise, toplum içinde şehir odur"(38) şeklinde tanımlamıştır.

H.M. Lewis, kent kelimesiyle uygarlığı eş anlamlı tutarak, 20.yy kentlerin tanımlanması gerektiğini belirtmiştir. Hızlı işleyen ulaşım, betonarme yapılar, uzak mesafelere kolay ulaşabilen telefon vb araçlar kentlerin doğal bir parçası olduğunu, belirtmiştir. Bununla beraber kentlerde endüstri alanlarının kent dışında, ticaret ve borsa faaliyetlerinin ise merkezde olduğunu belirterek, kentin başka bir tanımını yapmıştır(39).

Türkiye'de ise 'kent' kelimesini tanımlayan üç farklı yaklaşım vardır. Bunlardan birincisi, Devlet İstatistik Endüstrisinin kabul ettiği gibi, sadece il ve ilçe merkezlerini kent olarak kabul etmektir. İkinci yaklaşımda 10 000 den fazla nüfuslu yerleşmeler kent olarak sayılmaktadır. Üçüncü yaklaşım ise belediye ile yönetilen yerleşmeleri kent olarak görmektir(40).

Bu kriterlere göre, Türkiye'deki 'kentleşme' ile ilgili sayısal değerler elde edilebilir.

Kentleşme, eski türkçede şehirleşme, Almandada Stadtebauliche, ya da Erschliessung landlicher Gebiete, Urbanisierung, Fransızcada urbanisation, İngilizcede ise urbanization dur.

Kent bilim sözlüğünde ise "işleyimleşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplumlarda artan oranda örgütlemeye, uzmanlaşmaya ve insanlar arası ilişkilerde kentlere özgü değişiklere yol açan nüfus birikimi süreci" (41) olarak tanımlanmıştır.

Rusen Keleş, başka bir araştırmasında kentleşmeyi yine 'kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artması şeklinde tanımlamıştır(42).

Türkiye'de kentleşme konusundaki en yaygın kavramsal çerçeve, Chicago Kent Sosyolojisi Okulunun etkisi altındaki ikili bakış açısı olduğu söylenebilir. Bu yaklaşımın üzerinde durduğu iki yönden birincisinde, kentleşme, nüfusun belli yoğunluğun ve belli büyüklüğün üstünde yerleşmelerde toplanması olarak ele alınmakta ve bu, nüfusun tarım dışı faaliyetlerle uğraşması, heterojen olması vb. özelliklerinin belirtilmesiyle tamamlanmaktadır. Üzerinde durulan yönlerden ikincisinde, "kent kültürü" diye adlandırılabilir değerler, davranışlar ve tutumların benimsenmesi kentleşme olarak görülmektedir. Uzmanlaşmanın geliştirdiği bu heterojen nüfus 'kişisel olmayan' ilişkiler içindedir. İlişkiler

çıkar dengesine dayanan sözleşmelerle kurulur. Laik, bireyci, akılcı tutumlar hakimdir. Aslında kentleşmenin bu tür tanımlanmasında üzerinde durulan her iki yönde birinin tamamlayıcısı olduğudur(43).

İngilizce'de kentleşme terimi hem nüfusun belli noktalarda yığılma sürecini, hem de kentli kültürün yaygınlaşması sürecini içermektedir. Her iki süreç o kadar eşzamanlıdır ki, dil de bu iki kavramın farklılaştırılması için bir gereksinme doğmamıştır (44).

Oysa, 'kentleşme' terimi Türkçede her iki kavramı birden taşıyamamış, farklılaşmıştır. 'Kentleşme' nin yanı sıra 'kentlileşme' ortaya çıkmıştır. 'Kentleşme' daha çok nüfusun belli noktalarda yoğunlaşmasını gösterirken, 'kentlileşme' kentli kültürünün yayılmasını göstermeye başlamıştır. Bu farklılaşma bir gereksinmenin, başka bir deyişle kentleşmenin söz konusu iki boyutunun Türkiye'de eşzamanlı olmayışının olmayışının bir sonucudur(45).

Bu noktada, 'kentli' kime denir? sorusuna cevap gerekmektedir. Toplumbilim uzmanı A.Öncü, 'kentli' kavramına şu şekilde açıklamıştır. 'Kentli' örgütlerin yoğunlaştığı, şekillendirdiği insandır. Örgütler içinde doğan, eğitilen, boş zamanlarını değerlendiren insandır"(46).

Ç.Altan ise Kentli insanı, "kenti evi gibi bilen onu kullanan kişi olarak" tanımlamıştır(47).

M.Ersoy ise, modernleşme okulunun yaklaşımı ile kentli olmayı, "kırdan kente göçenlerin, kentlilerin ulaştığı ideolojik, politik ve ekonomik yaşam tarzına ileride ulaşacakları ideal bir durumdur"(48) şeklinde tanımlamıştır.

R.Keleş, kentlileşme kavramının kentleşmeden ayrı olduğunu vurgulayıp, "kentlileşmenin, kentleşme akımı sonucunda, toplumsal değişimin insanların davranışlarında ve ilişkilerinde, değer yargılarında, tinsel ve özdeksel yaşam biçimlerinde değişiklikler yaratması süreci(49) olduğunu belirtmiştir.

Kentleşme, kentlileşme kavramlarından sonra onunla bir anda anılan bütünleşme kavramı gelemektedir.

Bütünleşme, Almancada eingliederuna, Fransızca'da integration, ingilizcede yine integration karşılıklarını almaktadır. Bütünleşme, "hızla kentleşen bir yerleşim yerinde, kente yeni gelenlerle, orada eskiden beri oturmakta olanlar arasındaki kopukluğun ortadan kalkması, toplumsal ve ekonomik ilişkilerin gelişmesi süreci"(50) olarak tanımlanarak, kent bilimleri sözlüğünde yer almıştır. Aynı sözlükteki ikinci tanımı ise, "kente yeni göçmüş olanların yerleştikleri yeni kesimlerin, kentin bir parçası durumuna gelmesi süreci"(51) şeklindedir. M.Ersoy, bütünleşme tanımının kırdan kente gelenlerin, kentlilere benzemesi, onunla birleşmesi ve aynılaşması(52) olduğunu belirtmiştir.

Ö.Şenyapılı kavramın sözlük anlamından başlıyarak açıklamıştır 'tek parça (yekpare) ya da tamam kılma, tamalama, bir parçayı da bütüne katma bütünleşmedir. Bu durumda, kente göçenlerin kent yaşantısına katılmaları, gelenlerin bütünleşmesidir.

Kavramlar açıklandıktan sonra, araştırmanın alt varsayımları şu şekilde oluşmaktadır. Kente gelenler kent ile uyumu gerçekleştiremezler. Sadece uyum için bir sürece girerler. Gerçek anlamda kentli olamazlar. Kentlilerin yaşamlarından ayrı bir yaşam biçimi sürdürürler. Dostlarını arkadaşlarını kendi çevrelerinden seçerler.

Kentteki örgütleri kullanma düzeyleride düşüktür. İş ve barınma çevrelerinin dışıada pek çıkmazlar. Kenti tanımazlar. Belirli bir kaç semti bilirler.

Gittikleri kahve, sinema gibi yerler yine iş ve barınma çevresi içindedir.

Kentte yaşasalar bile kentten kopukturlar. Yani, bütünleşmemiş bir nüfus niteliğindedirler.

İKİNCİ BÖLÜM

B- TARİHSEL PERSPEKTİF İÇİNDE ANKARA KENTİNDE GECEKONDU OLGUSUNUN GELİŞİMİ

1. Gecekondu Olgusunun Ankara Kent Bütününde Gösterdiği Gelişim

Ankara başkent ilân edildikten sonra, fiziki mekan dokusu imarlı ve denetimli geliştirilmeye çalışılmış, ama sosyo-ekonomik nedenler ile kente gelenlerin bir kısmı, imar dışı bırakılmış alanlara yerleşmiştir. Tüm büyük kentlerin sorunu olan denetimsiz gelişmeler, Ankara'nın fiziki mekan dokusuna çözüm bekleyen yeni bir görüntü getirmiştir. Yönetimlerin açık, kesin, tutarlı bir konut ve toprak politikası benimsememeleri sonucu, bu arsalar önemli ve geniş kapsamlı bir çıkar çatışmasına konu olmuştur. Böyle bir mekansal platform üzerinde, diğer soyut-çok boyutlu ekonomik ve sosyal mekanlardan doğan ilişkiler sonucu gecekondu olgusunun yeri hazırlanmıştır(53).

Araştırmanın bu bölümünde, Ankara kentinde gecekondu-
nun gelişimi Cumhuriyetin ilk yıllarından, 1960 yılına kadar olan süreç de ele alınmıştır. Süreç sonunun 1960 yılı olarak belirlenmesinin nedeni, 1960 yılının planlı kalkınma dönemine rastlamasıdır. Planlı kalkınma sürecinde gecekondu olgusuna yaklaşım çok farklı bir yönelim gösterdiğinden, incelenmemiştir.

1.1. Cumhuriyet'in İlanından 1930 Yılına Kadar Olan Gelişim

1923 yılında Cumhuriyet ilan edildiğinde Ankara Kenti, kale eteklerinden başlayıp batıda bugünkü Atatürk Bulvarı, güneyde ise tren yoluna kadar uzanan, yaklaşık 140 ha.lık bir yerleşme alanını kapsıyordu. Kent, 978 m yükseklikteki tepede yer alan kale ve ona bitişik 5 ha kadar bir alan kaplayan

Hisar mahallesinde odaklanarak tepenin batı ve güneyindeki yumuşak eğimler üzerine yayılmıştı (Harita 1). Kalenin güneyine inen sırtın üzerinde Atpazarı, Koyunpazarı ve Samanpazarı gibi hayvan ve tarımsal ürün pazarlarının yanı sıra yerleşmenin eski mahalleleri yer alıyordu. Batıda ise Kızılbey, Hatuniye, Hacıdoğan gibi Mahalleler vardı. Kalenin doğu ve güney doğusundaki mahalleler yönetim açısından Güteryüzü oluştururken, batıda kalan kesim Aşağı yüz denilen yöreyi oluşturuyordu.

Yerleşmenin kuzeyi sert bir eğimle dar bir vadi oluşturup, Bent deresine iniyordu. Bu sırtın üzerinde 19 yy. da de bağların yer aldığı Tabakhane semti vardı. Kuzeye doğru yeniden yükselen arazi üzerinde Hacıbayram ve İsmet Paşa Mahalleleri yer alıyordu. Kalenin doğusu ise dik bir eğimle Hatip Çayına iniyordu.

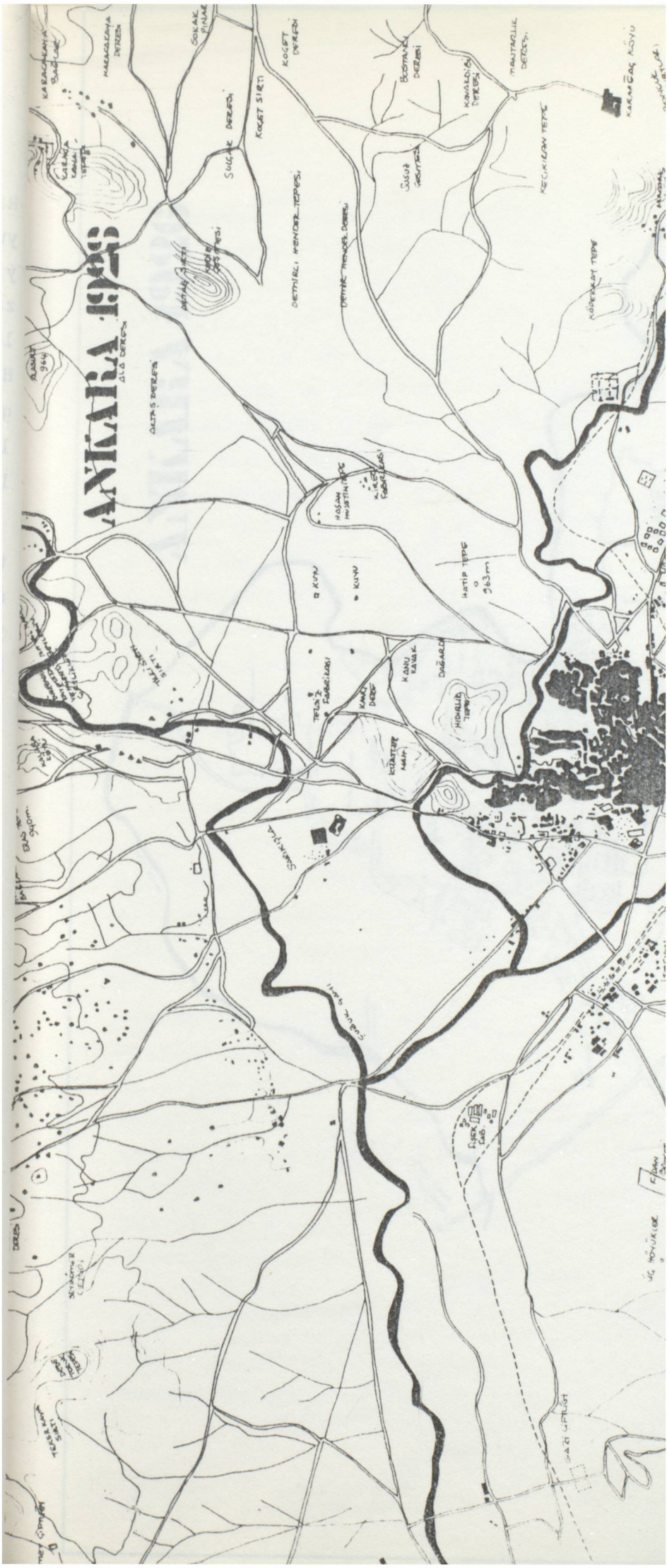
Yerleşmenin etrafı ise mezarlıklar ile çevrelenmişti. Mezarlıkların çevresi ise ekili alanlar ile kavranmıştı. Bu sınırlar içindeki Ankara, arazinin doğal eğim çizgilerinin yarattığı fiziksel formu ile tamamen organikti (54)(Harita 2).

1900 li yılların başında, Ankaranın nüfusu 20.000 civarındaydı. Aynı dönemde(Birinci Dünya Savaşı sırasında) bir kısmını kaybetmiş bir kent idi (55).

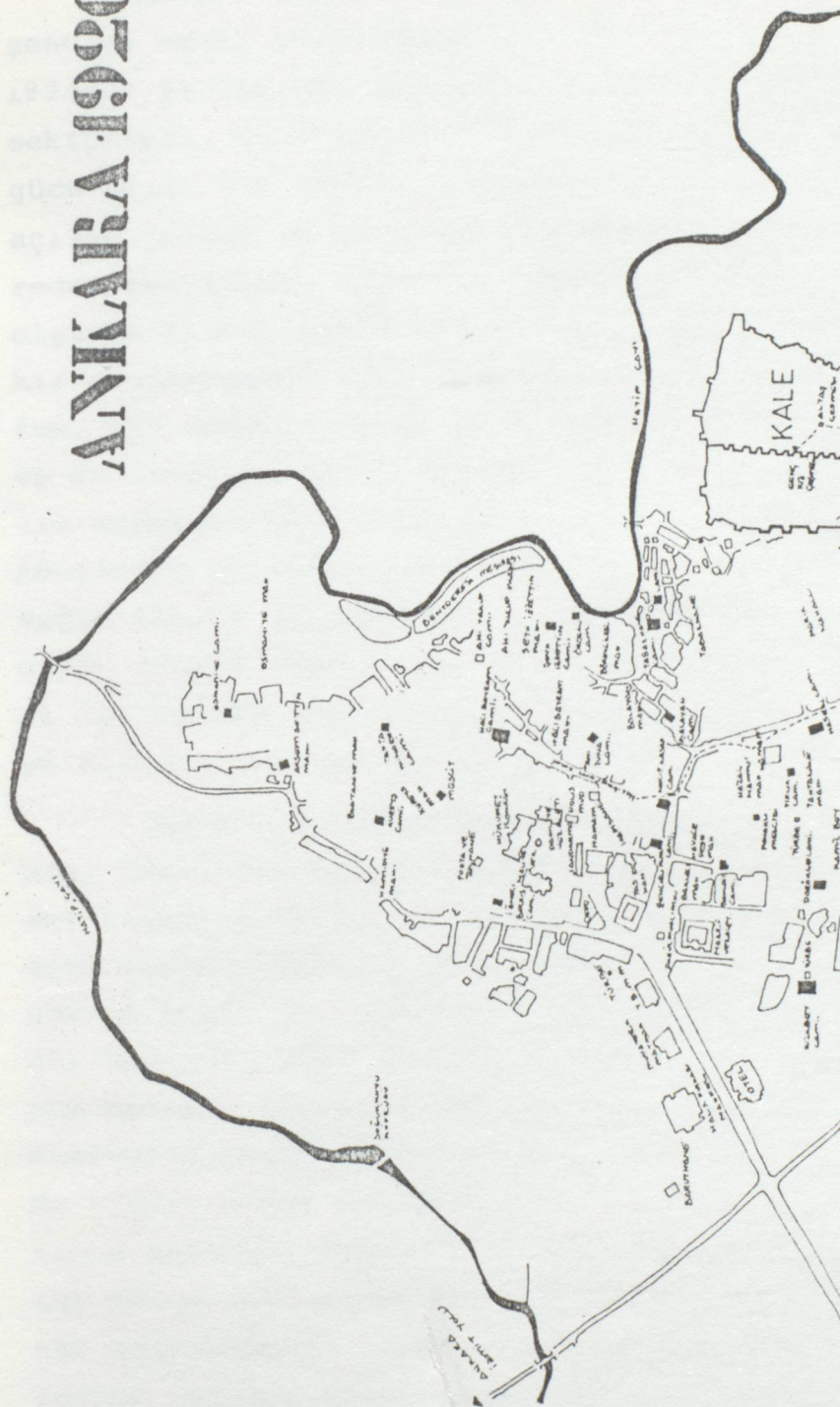
Ankara'da Cumhuriyet sonrası ilk nüfus sayımı 1927 yılında yapılmış (Bkz. Ek 1). 2875 km² lik bir alanda, 107.581 kişi yaşamaktaydı.

1927 li yıllarda, ufak bir kasaba görünümündeki Ankara'da nüfusun % 21,3 ü tarımla uğraşmaktaydı(Ek II).

Ankara başkent olduktan sonra, 3 yeni sektör istihdam olanağını yaratmıştı. Bunlardan birincisi inşaat, ikincisi ve diğeri ticaret ve hizmet sektörüydü. Saniyi sektöründeki gelişme son derece kısıtlıdır ve bu yalnızca, devlet eliyle gelişen savaş sanayisiydi.(Ek II'de Sanayi başlağı altında inşaat sektöründe de çalışanlar bulunmaktadır.)

ANAKA 1926

Ankara başkent olmanın sancılarını yaşarken tam bir şantiye kenti görünümündeydi. Kentte inşaat işlerinin hemen 1924-25 yıllarında başlamasına karşın, ticaret ve hizmet sektörleri, 1920'lerin sonlarında, nüfus birikimi ve alım gücü belli bir seviyeye geldikten sonra gelişmişti. Kentte açılan yollar ve binalara giden yatırımlar, kente yakın çevreden becerisiz, tarımsal işgücünü çekmişti. Kuşkusuz bu olgunun kırsal boyutunda, savaşın daha da fakirleştirdiği kır ekonomisinin itici ögeleri vardır. Ancak bu gelen nüfus, iki nedenle büyük yığınlar oluşturmamıştır. Birincisi ve en önemlisi kırdaki değişmeyen emek yoğun teknoloji nedeniyle nüfusun büyük ölçekte topraktan kopmaması, ikincisi ise kentlerde istihdam olanaklarının çok sınırlı olmasıdır. Örneğin Ankara'da yalnızca açılan Bulvar ve yapılan beş-altı büyük inşaat vardır. Bu nüfus, kıran itici (fakir) koşulları ile kentte yapılan bir kaç yatırımın (inşaat) çekici koşullarının birleşmesinden doğan bir göçtür.

Gelen bu nüfus temelde inşaat becerisi ile özelleşmemiş, fakir bir tarım nüfusedir(56). Bu nüfusu istihdam edecek inşaat sektörü tek boyutlu bir sektördü. İnşaat sektörü aynı zamanda pahalı bir sektör olduğundan, maliyeti düşürecek en kesin yol işçi ücretlerini minimize etmektir. Böyle bir durumda, yeni gelenler normal bir yaşantının yanında henüz barınma sorununu dahi çözmemişti. Ucuz işgücü olmaları, Başkentte yaşam koşullarını zorlamaktaydı. Eski kent dokusunda kiracı olmak ekonomik yönden zordu. Yeni gelişme alanlarının parasal değeri ise ulaşılmaz bir seviyedeydi. Yönetim ise gelen ucuz işgücünün fizik mekan problemini çözmeyi henüz kavramamıştı. Yeni gelenler için tek çözüm, kendi kendilerine barınma sorununa alternatif bulmak idi. Eski kentin hemen yanında, boş, denetimsiz ve plan dışı bırakılmış alanlar vardı. Bunların başında ise Altındag gelmekteydi. Yüksekliği 900-1100 m olan bu tepe, aşılması güç bir eşik olduğundan, plan dışı bırakılmıştı (57). Jansen planında Bent deresi vadisini rekreasyon alanı olarak düşünmüş, bu nedenle

Kalenin bulunduğu tepe, Timurlenk ve İsmet Paşa tepeleri her türlü iskandan uzak tutulmuştu (58)(Harita 3). Fakat Altındağ ve Yenidoğan tepeleri, eski mahallelere ve merkeze yakınları, topografik nedenler ile kamu fonksiyonlarına tahsis edilmemiş olmaları ve imar planında yeşil alan olarak bırakılmış olmaları, sahipsiz kılmış, ve gecekonduların yer seçimi için ideal bir 'alan' olmuştu. Gerçekten bu bölgeler, gecekondular için seçilen ve hızla gelişen ilk alanlar olmuştur (59). 1927 yılında Ankara'da 291 konut yapılmıştır. İlk gecekondular mahallesi olan Atıfbey (Altındağ-Bent deresi civarı) bu yıl içinde oluşmuştu. (Harita 4).

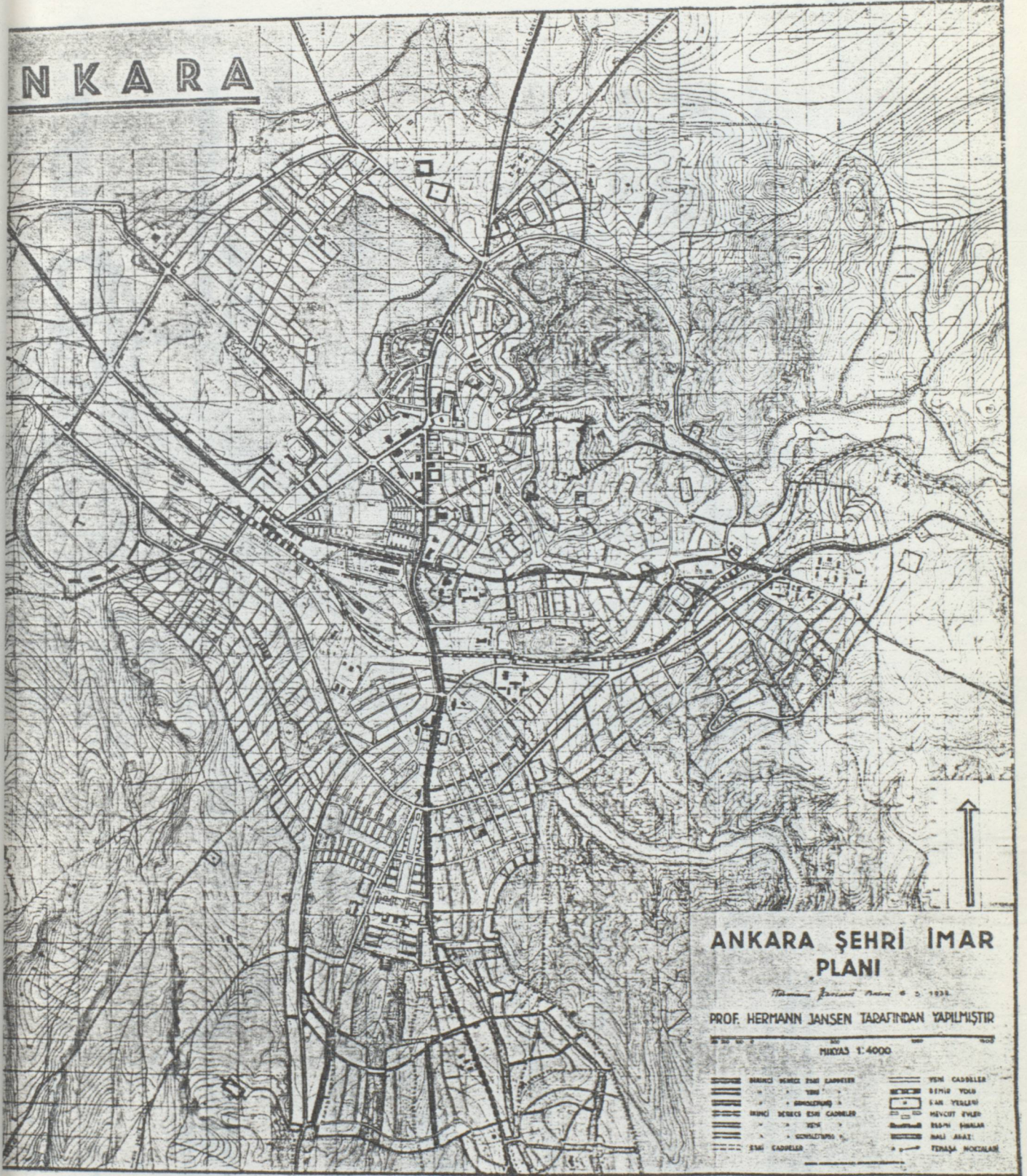
Bu yıllarda belediye izinsiz gelişmeleri yıkamazken, yeni yapılan ruhsatlı yapıların kalitesinde kontrol edememektedir. 1927 yılında, (Harita 5) fiziksel çevre deneyimi çökmüş, Falih Rıfkı'nın deyimi ile gurur ve demogojisi iflas etmiştir (60).

Aslında, H.Jansen, Ankara kenti için bir amele mahallesinin planlı gelişmesini şart görmüş, planlarını hazırlamış ama parasızlık yüzünden uygulanamamıştır (61).

O yılların ekonomik yapısına, Türkiye genelinde baktarsak 1923-1929 yılları arası aslında köylü için bir refah dönemidir. Tarım üretimi yüzde 115 artmıştır. Savaş sonrası, terkedilen topraklara geri dönen köylü tekrar ekime başlamış, tarımda fiatlar yükselmiştir. İhracaat yapan çiftçiye de geniş kredi olanakları verilmiştir.

Fakat bir sonra ki döneme, tarım yönünden şanslı girilmemiştir. 1929 dünya ekonomik buhranı Türkiye'ye de yansımıştır. Fiatlardaki ve gelirlerdeki azalma özellikle bağımsız işletmesini kurmak isteyen ve bunun içinde fazlaca borca girmiş olan köylüyü etkilemiştir.

Çoğu borçlarını ödiyebilmek için geleneksel kredi sistemi olan 'ağaları-tefecileri' kullanmak zorunda Öşürün kaldırılmasından sonra konan sabit vergilerde köylü

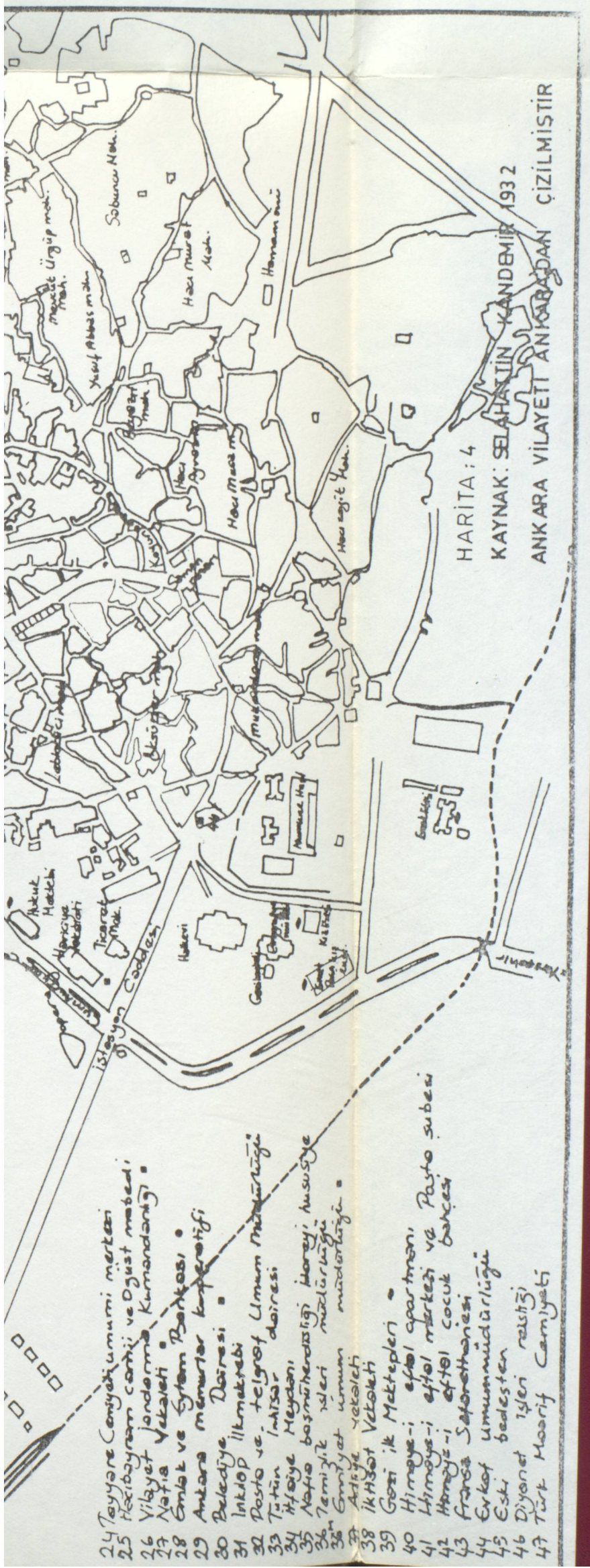
ARİTA: 3

— Ankaranın yeni plânı (Mimar H. Jansen)

ANKARA 1955 - 56

- 4 Bolcalar müdürlüğü
- 5 Sanayi ve Mosadın Bankası
- 6 Çiçek bahçesi
- 7 Evlat apartmanı
- 8 Belvü patlas
- 9 Anadolu Ajansı
- 10 Ali ekari şura
- 11 Nufus umum müdürlüğü
- 12 Gazi-Damen Çiftlik çahıs moğ.
- 13 Halkın Halkı Halkı Moğ.
- 14 Klup sineması
- 15 Teshan
- 16 İşbankası
- 17 Yeni sinema
- 18 Bazar ve Moğ. vekaleli
- 19 Vilayet darresi Polis müdürlüğü
- 20 Moğ. vekaleli
- 21 Defterdarlık
- 22 Moğ. vekaleli devolirisi
- 23 Kadastro tuş mihirisi
- Moğ. evrak

için ek bir yük haline gelmiştir. Tarım fiatları yüksek ve artma eğilimindeyken, devletin aldığı toprak ve hayvan vergilerinin önemi azdır. Ancak fiatlar bazı ürünlerde neredeyse yarı yarıyla inince, ürünün piyasa değeri vergileri karşılamaz olmuştur. Hayvanlar ya satılmış, ya da kesilmiş ve ortakçılık yoksul köylü için yeniden bir zorunluluk haline gelmiştir(62).

1.2. 1930-1940 Yılları Arasındaki Gecekondu Gelişimi

1930 lu yıllar yukarıda belirtilen koşullar altında başlamıştı. Bu kriz döneminde yönetim, merkeziyetçi bir devletçilik politikası benimsemişti. Bu dönemde kırdaki belirgin bir fakirleşme yaşandığı halde, kent nüfusunda aşırı bir artış gözlenmişti.

Ankarada yaygınlaşan bürokratik örgütlerine kentin nüfusunda 1927 yılına nazaran 50.000 kişilik bir artışa neden oldu. 1935 yılında nüfus 166.538 kişiye ulaşmıştı (Bkz. Ek III). 1939 yılında Ankara nüfusunda kadın-erkek sayılarının dağılımında birbirine yakın ve dengeliydi (Bkz. Ek IV).

1930'lu yıllara ekonomik sıkıntılar ile girildiğinden, kriz dönemi yaşanmaya başlanmıştı. İthalat kısıldığı için inşaat malzemeleride azalmış, yerli imalatın fiatı çok yükselmişti. Ankara'da ise kriz boyutlarında konut sorunu yaşanmaktaydı. Bu durum karşısında yerli hammaddeye dayalı sanayileşme programı başlatabilmek için iki sanayi planı hazırlanmıştı. 1932'de hazırlanmaya başlanan ve 1934 de yürürlüğe giren birinci planda bulunan 18 projeden Ankara hiç pay alamamıştı. 1938 de yürürlüğe giren ikinci planda ise Ankara kenti için gıda, kimya ve su ürünleri sektöründe 3 (üç) projeye yer verilmiş ancak ikinci dünya savaşının başlama öncesine rastladığından gerçekleşmemişti.

Ankara'nın kısıtlı iş imkânları, yeni gelenler için yeni bir ekonomik zorluk dönemi başlatıldığından, yine imar dışı bırakılan alanda kaçak yapılara devam edildi. 1934 yılında Akköprü ve Yeni Hayat Mahallelerinde 199 kaçak inşaat'a daha başlanmıştı. Artık 'baraka' niteliğinden 'günümüz gecekondulara' geçiş döneminde başlamıştı. Eski kent dokusuna yakın ve boş-denetimsiz ve genelde topografik eşik nitelikli araziler üzerine yapılaşma oluşmaktaydı.

Gecekonduların en belirgin özelliği ise merkeze yakın yerleri seçmeleri idi. Bu yıllarda sanayi sektörü çok kısıtlı olduğundan (Bkz. Ek V) hizmet sektörünün dışında çalışma imkanı da yoktu. Perakende ticaret yapan birimlerin dışında sinema, bar ve lokanta benzeri hizmetler yaygınlaşıyordu. Kentte, yaşanan inşaat işlerinin yanı sıra, kentin en önemli iş olanakları, yeni hizmet sektörünün yoğunlaştığı çarşı-larda idi.

Eski Kentin çarşıları ve Çankırı Caddesi çevresi, iş merkezi halindeydi ve burada kentin finans merkezi de yoğunlaşmıştı (63).

Ulus merkezi ve çevresinde, kentin yönetim, ticaret, eğlence, kültür ve eğitim işlevleri yoğunlaşarak, bu yöreye alt gelir grupları için kentin en çekici istihdam alanı olma özelliğini kazandırıyordu.

En önemli iş olanaklarını taşıyan bu merkeze yürüme mesafesi içinde yerleşmek isteyenler için, artık Altındağ en ideal bölge niteliğindeydi (64).

1930 lu yılların diğer bir önemli özelliği ise, sorunların artık meclise gelmiş olmasıdır. 1934 yılında ilk defa mecliste bahsedilir. İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, hükümetin elinden hiç birşey gelmediğini, yeni gelenlerin barınma sorunlarına kendi kendilerine çözüm bulmalarının doğal olduğunu dahi savunmaktadır.

1.3. 1940 - 1950 Yılları Arasındaki Gecekondu Gelişimi

1940 yılına gelindiğinde Ankara kentinde şehirler nüfusu 157.242, köyler nüfusu 26.261 idi. Toplam nüfus ise 184.203'e ulaşmıştır.

1945 yılında ise şehirler nüfusu 226.712, köyler nüfusu 27.312 ye Toplam nüfus ise 254.024'e ulaşmıştı(Ek VI). 1945 yılında Ankara toplam nüfusunda kadın ve erkek oranları arasında çok büyük bir fark vardı. Erkek nüfusu genel nüfusun % 60.4'ünü oluştururken, kadın nüfusun % 39.6 idi (Ek VII).

Ankara kentinde, 1940-45 arası baka bir deyişle 5 yıl içinde 70.000 kişi artmış, 1950 yılına gelindiğinde ise şehirleşenler nüfusu 288.536, köyler nüfusu 29.804, toplam nüfus ise 318.340 olmuştu (Ek VIII). Nüfus 1945 yılına nazaran yaklaşık 65.000 kişi artmıştı (Harita 7).

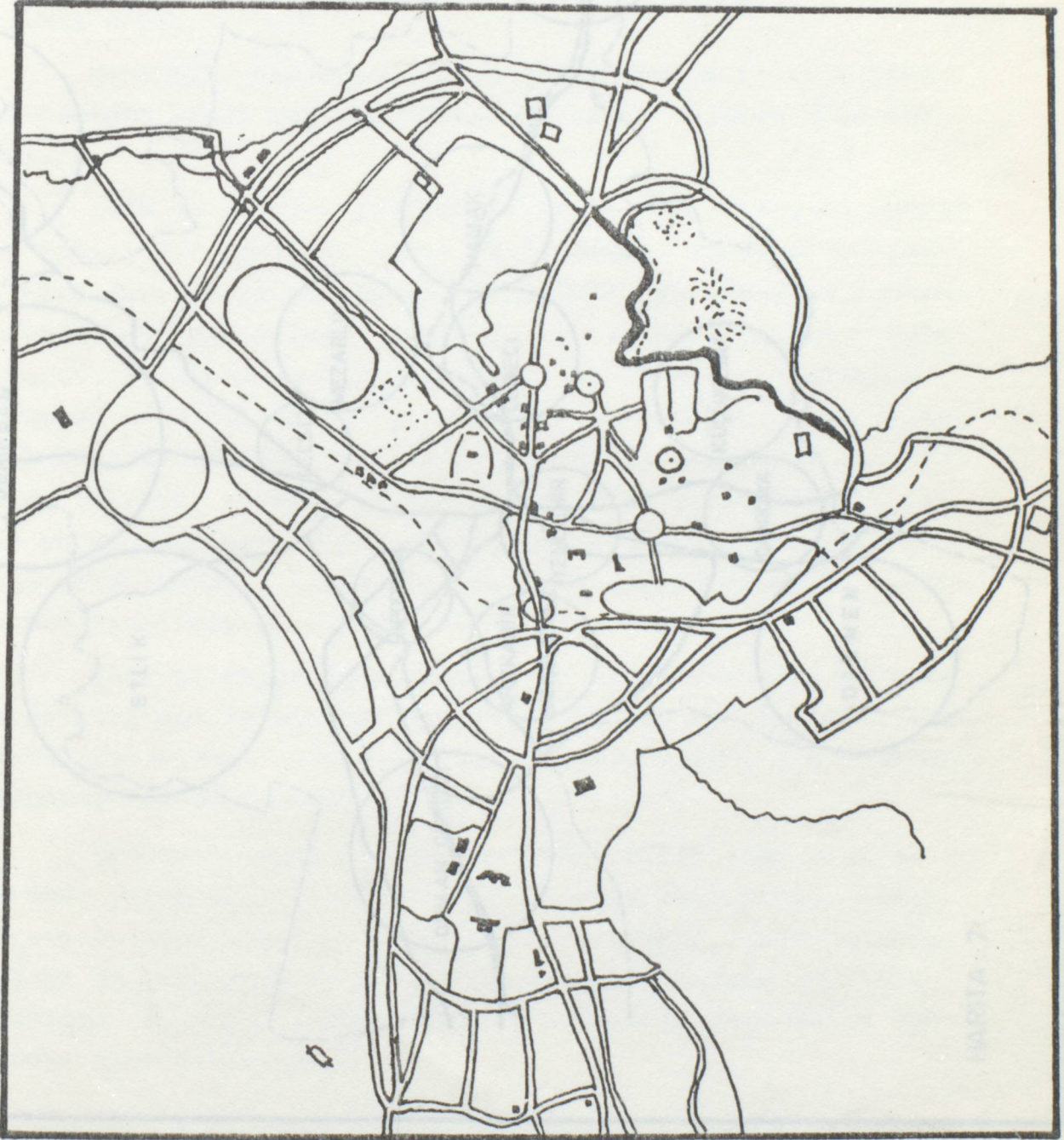
Ankaranın nüfusunun 1940-50 yılları arası, 10 yılda % 100 artışı ve 1940 yılının iki katına ulaşmasında, Ankara kentinin başkent olma özelliğinden kaynaklanan çekiciliğinden çok, Türkiye'nin genel ekonomik yapısında olan değişim nedenleri yatmaktadır.

1940-50 yılları gerçektende Türkiye ekonomisinde bir dönüm noktasıdır. 1940-50 yıllarında, Türkiye Marshall yardımı kapsamından yardım almış (164 milyon dolar), bu yardımda tarım sektörüne % 22 dolayında yansımıştı. Tarım sektörüne 'traktör' olarak giren yardımlar sonucu, tarım emeklisinin yerini makine almaya başlamıştı.

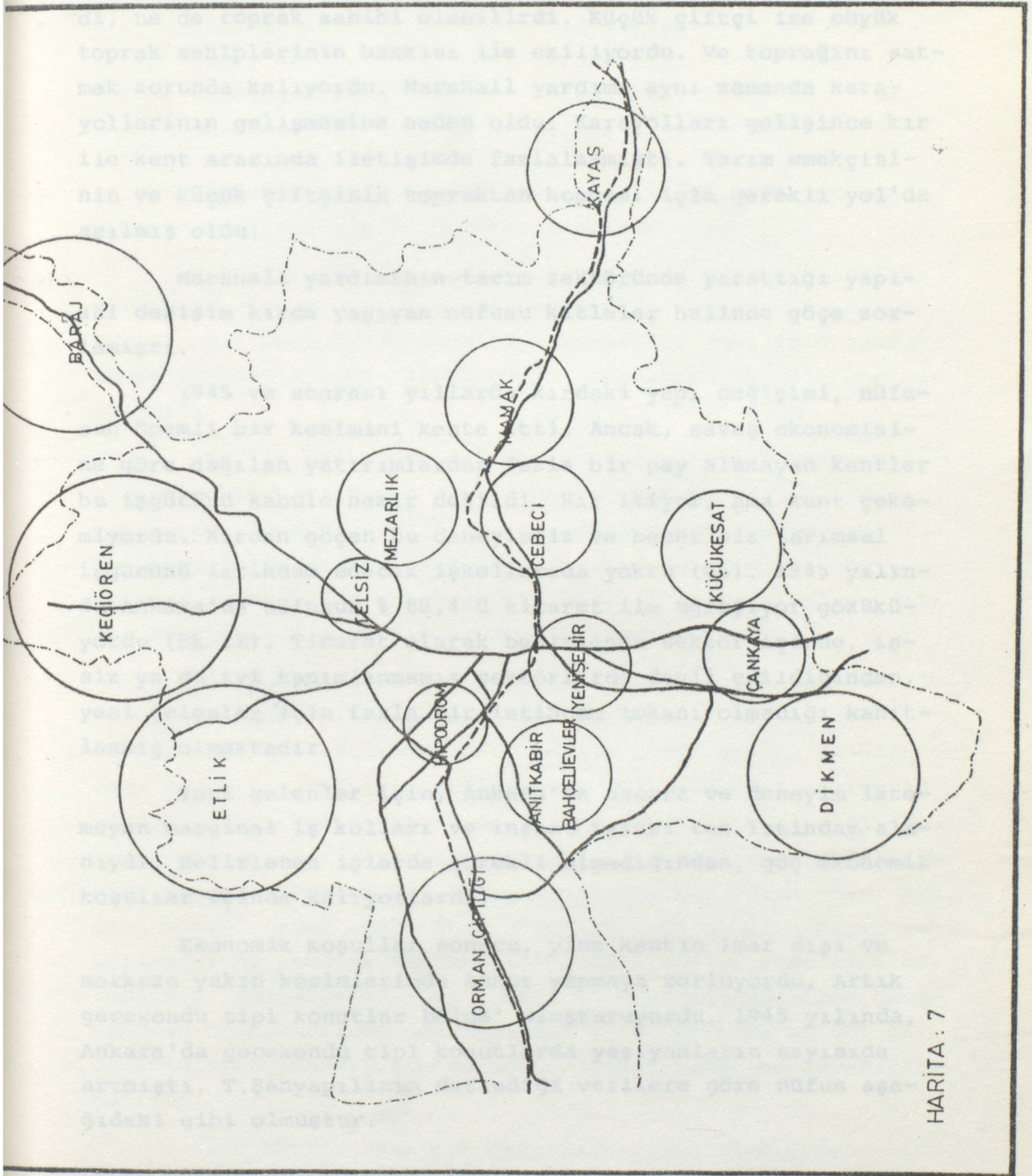
Küçük çiftçiler için bu modern tarım aracından yararlanmak ulaşılmaz haldeydi. Çünkü, küçük çiftçi peşin para ile traktör alamıyordu. Ziraat Bankası ise 'kredi' veriyordu. Ama 'kredi' için teminat gerekiyordu. Küçük çiftçide ise bu teminatı karşılayacak maddi birikim yoktu.

Traktör, tarımda verimliliği artırıyor, yoğun bir tarım yapılmıyordu. Arazilerin kolay işlenmesi daha fazla tarım arazisi talebini getiriyordu. Toprak fatları ise çok fazla

ANKARA 1952

KAYNAK: ERNEST MAMBOURY 1933 ANKARA , Ankara
HARİTA: 6

artmıştı. Topraksız köylü, artık ne tarım emekçisi olabilirdi, ne de toprak sahibi olabilirdi. Küçük çiftçi ise büyük toprak sahiplerinin baskısı ile eziliyordu. Ve toprağını satmak zorunda kalıyordu. Marshall yardımı aynı zamanda karayollarının gelişmesine neden oldu. Karayolları gelişince kır ile kent arasında iletişimde fazlalaşmıştı. Tarım emekçisinin ve küçük çiftçinin topraktan kopması için gerekli yol'da açılmış oldu.

Marshall yardımının tarım sektöründe yarattığı yapısal değişim kırdaki yaşıyan nüfusu kitleler halinde göçe zorlamıştı.

1945 ve sonrası yıllarda kırdaki yapı değişimi, nüfusun önemli bir kesimini kente itti. Ancak, savaş ekonomisine göre dağılan yatırımlardan fazla bir pay alamayan kentler bu işgücünü kabule hazır değildi. Kır itiyor, ama kent çekemiyordu. Kırdan göçen bu deneyimsiz ve becerisiz tarımsal işgücünü istihdam edecek işkollarıda yoktu (65). 1945 yılında Ankara'da nüfusun % 89,4 ü ticaret ile uğraşıyor gözüküyordu (Ek IX). Ticaret olarak belirlenen sektör içinde, işsiz ya da iyi tanımlanmamış sektörlerde dahil edildiğinden, yeni gelenler için fazla bir istihdam imkanı olmadığı kanıtlanmış olmaktadır.

Yeni gelenler için, Ankara'da beceri ve deneyim istemeyen marginal iş kolları ve inşaat işleri tek istihdam alanıydı. Belirlenen işlerde sürekli olmadığından, güç ekonomik koşullar içinde kalıyorlardı.

Ekonomik koşullar sonucu, yine kentin imar dışı ve merkeze yakın kesimlerinde konut yapmaya zorluyordu. Artık gecekondü tipi konutlar bölge' oluşturunuyordu. 1945 yılında, Ankara'da gecekondü tipi konutlarda yaşıyanların sayısında artmıştı. T.Şenyapılı'nın derlediği verilere göre nüfus aşağıdaki gibi olmuştur.

Altındağ'da	14.116 kişi
Atıfbey'de	7.354 kişi
Akçay'da	2.353 kişi
Yenidoğan'da	9.053 kişi
Yenihayat'ta	4.396 kişi

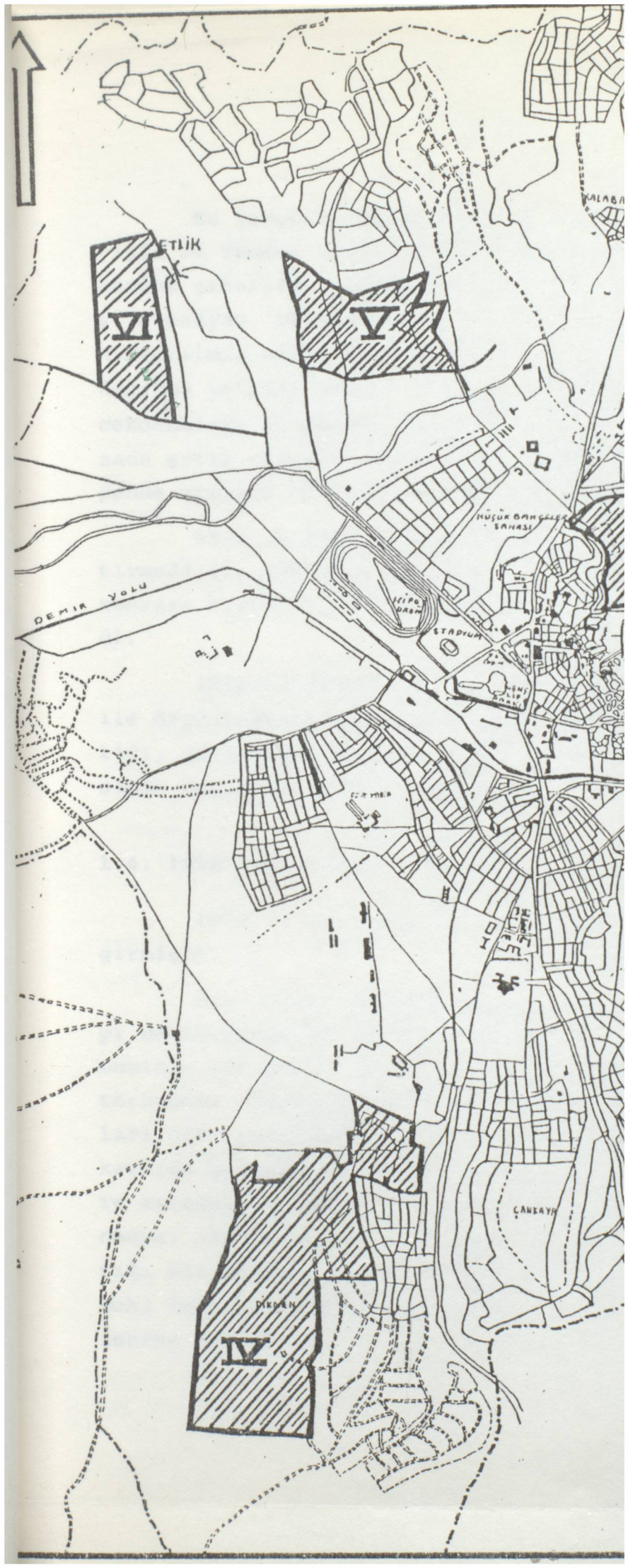
1940-50 yıllarının en önemli özelliği, ilk gecekondu affının mecliste görüşülüp, kabul edilmesidir.

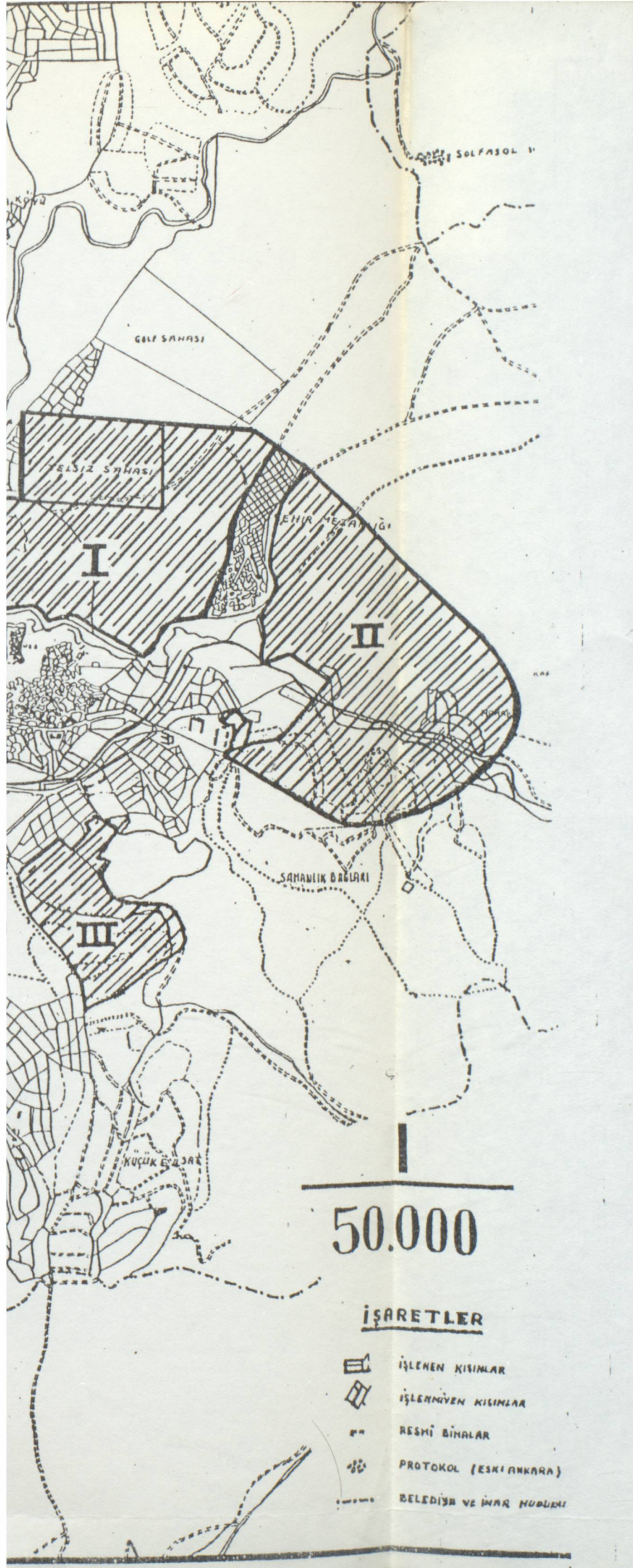
Aslında, 1924 yılında, doğrudan gecekonduyu ilgilendirmesede, konut yapımında bir mevzuat'a uygunluk ilkesi aranmış, bir seri cezai tedbirler konmuştur ama, 1940 sonrasında mevzuat'a uygun konut yerini gecekondu bölgelerine bırakmıştı.

1940 lı yıllarda, CHP meclis grubu, konut sorununu inceleyen bir araştırma raporu hazırlamak üzere bir komisyon kurup, 20 Nisan 1943 yılında parlamentoda sunmuştu. Bu komisyon raporunda yeni yapılaşmanın denetim altında tutulması gerektiğini vurgulamakta ve yeni konut alanları için yer ayrılması temennisinde bulunmaktaydı (67).

Bu raporda sözü geçen yer ayrılması temennisi 14.6.1948 tarihinde yasa haline getirilmek üzere kabul edilmiş ve 22 Haziran 1948 tarihinde 6938 sayılı resmi gazete de 5218 sayı ile yayınlanmıştır (68). Yasa, 14 madde ve 1 geçici madde ile bir haritadan oluşmaktadır (Ek X ve Harita 8). Aslında, bu yasanın tasarısı Ankara'daki gecekondu alanlarının saptanmasına yönelik bir çalışma halinde hazırlanmıştır. Ama, daha sonra, temel amaç, Ankara'daki mevcut gecekonduları yassallaştırmak şekline dönüşmüştür. Yasa, hazine arazisini belediye, belediye vasıtasıyla, bu arazinin üzerinde gecekondu olan kişilere devredilmesi ve bu yollarda mevcut gecekonduların yasadışılıktan kurtarılması ilkesine dayanıyordu (69).

5218 sayılı yasa ile meşrulaştırılan alanlardan ilk üç tanesi zaten 1948 yılında gecekondu ile dolmuştu(Ek XI). Geriye kalanlar ise yeni gecekondu taleplerine ayrılmıştı.

Bu yasanın kabulünden iki hafta sonra, başka bir deyişle 28 Temmuz 1948 de, 5228 sayılı, bina yapımını teşvik kanunu çıkarıldı. Böylece, 5218 sayılı kanunda sadece Ankara'yı kapsayan 'yasallaştırma' işlemi, tüm Türkiye çapında genişletilmiş oldu. 5228 sayılı yasa, tüm belediyelere arsa dağıtma yetkisi verdi (Ek XII). Aslında her iki yasada gecekonduları yıkmadan bir çözüm arama peşindeydi. Bu iki yasada artık arsalar üzerindeki denetim kaldırılıyordu. Bu yüzden arsalar üzerinde spekülasyonu artırılıyordu (70).

5218 ve 5228 sayılı yasalar konut sorununa çözüm getirmediler. Zaten sorun konut dokuları haline gelmişti. 1945 sonrası kırdan kitleler halinde büyük kentlere göç etmişlerdi.

1940-50 dönemi, tarım sektöründe bir yapı değişimi ile özgülleşmektedir. Bu dönemin gerçekten önemli bir özelliği, gecekondu olgusunu başlatan itici hareketin ilk ivmesinin başladığı yıllar olmasıdır.

1.4. 1950-1960 Yılları Arasındaki Gecekondu Gelişimi

1950 yılına Ankara Kenti, 288536 Şehirler nüfusu ile girmişti.

Bir önceki dönemde, tarım sektöründe gerçekleşen yapı değişikliğinin ekonomi üzerindeki etkileri 1950-1960 döneminin ilk yarısında belirginleşmeye başlamıştı. Tarım sektöründeki mekanizasyonun yanı sıra, gübre, sulama, tarım ilaçları gibi yatırımlar ile kredi desteğinde üretimin artmasına katkıda bulunmuş, üstüste gelen iyi ürün yılları bu verilere eklenmişti. Aynı dönem içinde, dış pazarda Kore Savaşı nedeni ile tarım ürün fiyatlarının yükselmesi, üretimin arttığı bir noktada tarım sektörünü dış pazara açmış ve sektördeki ödemeler dengesini, özellikle büyük toprak sahipleri lehine düzeltmişti.

Tarımda emek-yoğun teknolojiden kapital-yoğun teknolojiye geçişin neden olduğu yapısal değişim, artık fiziki mekanda hissedilir bir göç hareketini oluşturunuyordu. 1950-1960 arası on yıllık sürede Ankaranın toplam nüfusu yaklaşık 2.5 katına artmıştı (Ek XIII). Ekonomik Politikanın değişmesi ile ve konumunun tüm dallarında özel sektör öncülüğünde başlayan gelişme ticaret ve özellikle hizmetler sektöründe becerisiz deneyimsiz işçilere önemli bir istihdam alanı açarken, sanayinin birçok kollarında da aynı tür "ucuz" emeğe gereksinme başlamıştı. Bu dönemde artık gecekondu nüfusunun çalışanları artık ekonominin marjinal bir elemanı olma özelliğini yitirip, Türkiye genelinde ekonominin temel öğelerinden biri olma özelliğini kazanmışlardır.

Bu dönemde Ekonomik ve politik mekanlarda değişen statü, mekandaki yansıma şeklinde değiştirmişti. Artık, yassallaşan, yerleşen, büyüyen gecekondu mahalleri oluşuyordu. Kentlerin sayısal nüfus yoğunluğu elden bu gruplar, kentin ekonomik, politik ve fizik mekanlarının işlevsel açıdan bütünleşmiş parçalarını oluşturmışlardır. Sosyo-kültürel mekân da bütünleşmeleri gerçekleştirmişlerdir (71).

1950-1960 döneminde Ankara kentinin gecekondu toplumunun sayısal özellikleri ise, T.Şenyapılı'nın derlemelerine göre şu şekildeydi,

Aktaş	4.779 kişi
Yenidoğan	18.957 kişi
Altındağ	19.523 kişi
Yenihayat	24.122 kişi
Saime Kadın	<u>4.569 kişi</u>
Toplam	71.946 kişi

Bu veriler diğer gecekondu ve imarlı konut bölgelerinin nüfusunu kapsamamaktadır. Ek XIV'de belirtildiği gibi Ankara Kenti içinde diğer gecekondu bölgeleri de aynı hızla yayılmakta ve Başkent'in kaçınılmaz bir parçası haline gelmeye başlamıştı.

1953 yılında Altındağ artık ilçe statüsüne kavuşmuştu. 1955 yılında Altındağ artık 98.971 kişiyi kapsayan bir kapsayan bir nüfusa sahipti. 5 yıl sonra yani 1960 yılında ise 148.420 kişiye ulaşmıştı (72).

Yönetimler ise, gecekondu sorununa tekrar 'yasa' ile çözümler aramaya başlamıştı.

1954 seçimlerinden bir yıl önce, 1953 yılında 6188 sayılı Bina Yapımını Teşvik ve İzinsiz Yapılan Binalar Hakkında kanun çıktı (Ek XV).

Yasada Belediyeler, 5228 sayılı yasadaki esaslar uyarınca, hazine arazisini alabiliyordu. Böylece belediyeler, kendi arazilerine ucuz konut yapabileceklerdi. Bu konutlarda, gecekondusu yıkılan kişilere birinci öncelikle, sağlığa aykırı konutlarda oturanlarda ikinci öncelikle verilecekti.

Mahalle oluşturan ve toplu halde ruhsatsız olan konutlar ise bedellerinin 1/4 ü peşin ödenmek ve kalanı da 5 yılda 5 eşit taksitte ödenmek üzere sahiplerine satılacaktı.

Yasada aslında sert hükümlerde vardı. Yasanın yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak konutlar 15 günlük bir süre sonunda encümen kararı ile yıktırılacak, konutu yapan, yaptıran ya da bilerek satın alanlara hapis ve para cezaları uygulanacaktı. Ayrıca Yasaya uymayan Belediye Başkanı ve memurları için hapis cezası verilecekti. Yasa aynı zamanda 5218 ve 5228 sayılı yasalarıda yürürlükten kaldırıyordu.

Bu döneme dek çıkan yasaların genelde konut sorununa yönelik olmalarına karşın bu kez özellikle gecekondu sorununa yönelik olduğu söylenebilecek 6188 sayılı yasa, gecekondular sorununu çözümlenmiştir. Bunun kanıtı ise Ankara gibi büyük kentlerin halâ makro formunun büyük bölümünü oluşturan gecekondulardır.

2. Ankara Kentinde Cumhuriyetin İlanından 1960 Yılına Kadar Olan Süre İçinde Gecekondu Gelişiminin Değerlendirilmesi

Cumhuriyetin ilk yıllarında Ankara'ya gelenler, kısıtlı inşaat işleri ile hizmet sektöründe iş bulabiliyorlardı. Şüphesiz, kazandıkları gelirden çok düşüktü.

Aynı yıllar, Cumhuriyet yönetiminin açık ve tutarlı bir toprak politikasının olmadığı dönemdi. Kent merkezi ve çevresindeki kamuya ait boş ve denetimsiz alanlar aynı zamanda toprak maliyeti gerektirmediğinden yerleşim için ideal idi. Bu nedenle, kente yeni gelenlerin kısıtlı gelirleri doğrultusunda bu alanlara 'baraka' larını yapmaları kaçınılmazdı (Harita 9).

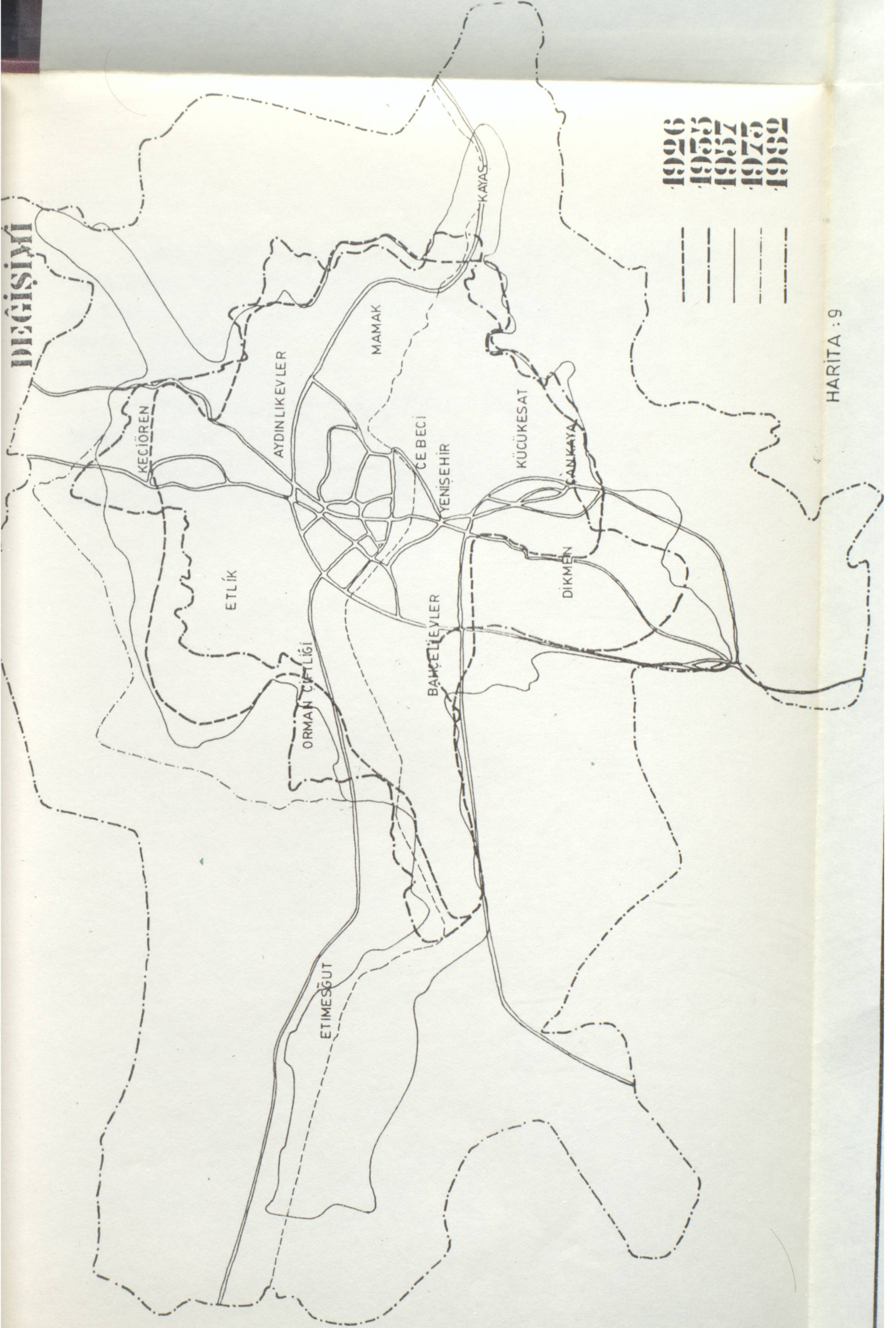
Cumhuriyetin ilk yıllarındaki göç (ekonomik açıdan), kırdan yıllardır süre gelen iticiliğin, belirli bir kentte açılan bir yatırım alanına kanallı olması sonucudur.

1945 sonrası gelenler ise, yapısal bir değişimin yerinden oynattığı kitleleri kapsamaktadır. Ama bu dönemlerde gelenler, artık kent yaşamını öğrenmişlerdir. Olanaklarını da bilmektedirler. Aynı zamanda kentin yasal sınırlarının hangi noktada ne derece zorlanabileceğini de tahmin etmektedirler. Bu yüzden artık eğimli, zor ulaşılabilir alanları tercih etmemektedirler. Konutları ise daha sağlam, daha yatırım isteyen, bu günkü gecekondulardır.

1950 yıllarına doğru, artık Altındağ gibi eğimli bölgeler değil, daha düz alanlara gecekondu yapımı önlenemeyen bir hızla dahi ulaşmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında inşaat işçisi ya da hizmet sektöründe çalışan işçileri kapsayan 'yeni gelenler' 1950-1960 yılları arasında rolünü değiştirmiştir. Artık ekonominin marjinalinde değil, kent ekonomisinin en önemli giridilerinde oluşturmaktadırlar. 1964 yılında yapılan bir araştırmada (Granville Sewell) çalışanların % 33 ü becerili işe, % 19 u ticaretle uğraşır, % 18 i ise memurdur.

DEĞİŞİMİ

HARİTA : 9

1923-1960 yılları arasında bakıldığında, gecekondu toplumunun ekonomik ve politik mekanda kent ile bütünleşmeyi başardıkları sonucu çıkmaktadırlar. Kentlilere benzer işlerde çalışmakta, kentliler gibi siyasi haklarını bilip, bunu kullanmaktadırlar.

Fakat en önemli, sosyal ve kültürel mekanda bütünleşememişlerdir.

Sosyal ve kültürel olarak bütünleşmenin tamamı ekonomik koşulların iyileşmesi ile ilgilidir.

Hidirlık Tepe Gecekonduları, altındaki olarak anılmaktadır. İsmi verildiği Altındağ bugün, 1985 nüfusu ile 406.442 kişilik bir ilçedir. İlçe statüsünü 1953 yılında aldığı anda, nüfusu yaklaşık 94.971 kişiydi (1965 nüfus sayımına göre) (Ek XVI).

Hidirlık Tepe, Ankara Kalesinin kuzeyinde yer alır. Hidirlık Tepenin güneyini ve batısını Bent Deresi Caddesi çevirir. Kuzey ve doğusunda ise Altındağ Caddesi bulunmaktadır.

Topoğrafik bakımdan bir açık alanı, Jönköping Planı'na bakarsak neden olmuştur. Buna karşın Cumhuriyet'in ilk yıllarında ilibahar 'yeni gelenlere' açık bir bölge niteliğine gelmiştir. Çiftlik, saki ticaret merkezi olan Ulus'a yakınlığı, iş imkanlarına bu nedenle yakın olma istemi, maliyetin düşük olması faktörü Hidirlık Tepenin çekiciliğini artırmıştır.

Hidirlık Tepe için 1957 yılında N.Yücel ve R.Üyükan'ın imza planı hazırlanmıştır. Topoğrafik yönden sakinin alanları belirlenmiştir. Ancak bu planı kullanmamıştır.

1968 yılında Hidirlık Tepe için tekrar bir imar planı hazırlanmıştır. Bölgenin güney batısını tanımlayan, geri kalanını imar bölgesi olarak belirlenmiştir. Fakat her iki plan da uygulanmamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

C. ALTINDAĞ, HİDIRLIK TEPE GECEKONDULARININ GENEL TANIMI, FİZİKİ MEKANIN SÜREÇ İÇİNDE OLUŞUMU VE GECEKONDUDA YAŞIYANLARIN SOSYO-EKONOMİK YAPISI

1. ALTINDAĞ, HİDIRLIK TEPE, GECEKONDULARININ GENEL TANIMI

Hıdırlık Tepe Gecekonduları, altındağ olarak anılmaktadır. İsmi verildiği Altındağ bugün, 1985 nüfusu ile 406.948 kişilik bir ilçedir. İlçe statüsünü 1953 yılında aldığı anda, nüfusu yaklaşık, 98.971 kişidir (1955 nüfus sayımına göre) (Ek XVI).

Hıdırlık Tepe, Ankara Kalesinin kuzeyinde yer alır. Hıdırlık Tepenin güneyini ve batısını Bent Deresi Caddesi çevreler. Kuzey ve Doğusunda ise Altındağ caddesi bulunmaktadır.

Topoğrafik bakımdan bir eşik olması, Jansen'in Plan dışı bırakmasına neden olmuştur. Buna karşın Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren 'yeni gelenlere' açık bir bölge niteliğine gelmiştir. Şüphesiz, eski ticari merkez olan Ulus'a yakınlığı, iş imkanlarına bu nedenle yakın olma istemi, maliyetsiz konut inşaatı fırsatı, Hıdırlık Tepenin çekiciliğini artırmıştır.

Hıdırlık Tepe için 1957 yılında N.Yücel ve R.Uybadın imar planı hazırlamış, topografik yönden sakıncalı alanları belirlemiş, mevcut dokuyu korumuştur.

1968 yılında, Hıdırlık Tepe için tekrar bir ıslah planı hazırlamış, bölgenin güney batısını tasfiye, geri kalanını ıslah bölgesi olarak belirlemiştir. Fakat her ikisi de uygulanamamıştır.

1986 yılında, Ankara Belediyesinin kendi bünyesinde bir ıslah planı daha hazırlanmıştır (Harita 10).

1987 (Kasım) yılında, Hıdırlık Tepe hala plansız bir gecekondu bölgesidir.

1.1. İnceleme Alanının Tanımı

Altındağ olarak simgeleşen Hıdırlık Tepe'de bugün 20 mahalle bulunmaktadır. 1985 yılı nüfusu 34.355 kişidir. Yüzölçümü 110 hektardır. Araştırma kapsamına, Hıdırlık Tepe de bulunan 6 mahalle alınmıştır. Bu mahallelerin isimleri, nüfusu ve yüz ölçümü aşağıdaki gibidir (78).

<u>Mahalleler</u>	<u>Nüfusları</u>	<u>Yüzölçümleri(ha)</u>
Atıfbey	890	5
Ulubatlı Hasan	1522	4,2
Enver Paşa	1340	3,1
Yılmazlar	1054	8
Fermanlılar	1501	4
Engürü	2104	6,2
TOPLAM	8411	30,5 ha

Hıdırlık Tepe (ya da Altındağ) Gecekonduları için sağlıklı nüfus kayıtları bulunamadığından, 1/5000 ölçekli, mahalle sınırlarını belirten halihazır harita üzerinden, Ankara'da ilk gecekonduların yapılmaya aştığı mahalleler tesbit edilmiştir.

Şehit Kaya Alpdoğan Caddesi sınırlı ve birbirine komşu 6 mahalle ile de sınırlandırılmıştır (Harita 11).

Toplam 104 hane halkı başkanı ile yapılan anket 530 kişiyi kapsamaktadır.

1.2. Bölgenin Tarihi

Hıdırlık Tepe Gecekondu Bölgesi (Altındağ olarak bilinmektedir.) Tüm ilçe'nin isminin 'Altındağ' olmasına rağmen, Hıdırlık Tepe ilk gecekonduların başladığı bölge olmasından dolayı, yıllar geçtikçe 'Altındağ' olarak simgelenmiştir.

Hıdırlık Tepenin, Altındağ ismini alması çeşitli rivayetlere dayanır. Bunlardan birine de, Mehmet Kemal gazetesindeki köşesinde yer vermiştir. Buna göre; "93 Harbinden kaçan Ermeniler altınlarını bu tepeye gömmüşlerdir Gecelerinde parlamaktaymış, bu yüzden altından bir dağ oluyormuş..." (76).

Hıdırlık Tepede yapılan araştırma sırasında, bu bölgede yıllardır oturan M.Y. ise, 'Altındağ' isminin çıkış noktasını başka bir rivayete göre anlatmıştır. Buna göre, 1945 li yıllarda, çok partili döneme geçilirken, konuşmacı partiliyi dinlemeye gelen kalabalıkta çok fazla altın takı takan bulunuyormuş. Konuşmacı partili de bu altın takılar, altından bir dağ imajını yaratmış. O günden sonra, Hıdırlık Tepe, Altındağ olmuş.

Hıdırlık Tepe ya da 'Altındağ', konuta daha Cumhuriyetin ilk yıllarında açılmıştır. T.Şenyapılı'nın da belirttiği gibi, 93 Harbi sırasında, Ruslar Anadolu'ya girmiş, Gümüşhanenin Bayburt ilçesine kadar ilerlemiştir. Bayburt'ta bulunan Şih Bizin aşireti de bu işgalden etkilenerek Anadolu'ya göç etmiştir. Bir süre geçici konaklamalardan sonra, Altındağ'a yerleşmiştir (77).

1914 de, 1. Dünya Savaşında, yine Rusların işgali, Bayburt'ta kalan, diğer Şih Bizinleri göçe zorlamış, onlarda Altındağ'a yerleşmiştir. Özellikle de Atıfbey mahallesi de hala Şih Bizin aşiretinin soyundan gelenlerce oluşmuştur.

1.3. Bölgenin Fiziki Mekan Dokusu

Bölgenin, ana ulaşım ağını oluşturan Şehit Kaya Alpdoğan Caddesi, aynı zamanda bölgenin merkezini ikiye ayırmaktadır.

Bölgenin merkezi, 7 kahve, 4 bakkal, 1 manav, 1 eczane, 1 dişçi, 2 karakol, 1 pastane, 1 cami, 1 ayakkabı tamircisi, 2 oduncudan oluşmaktadır.

Bölgede içinde araştırma amacıyla seçilen 6 mahalle sözü geçen merkez etrafındadır.

Altı mahalle içinde 1649 tane konut bulunmaktadır. Konutlar genellikle 1-2 katlıdır.

Altındağ, Hıdırlık Tepe'deki mahalleler, Ulus ana ticaret ve iş merkezine yakın olduğu için, kentsel fonksiyonlarda ulaşılabilirliği yüksektir.

Tablo 2 den ve Harita 12 den izleneceği gibi, bölgenin, her türlü donatı alanına en uzak mesafesi 1750 metredir.

1.3.1. Konutların Kat Yüksekliği

Hıdırlık Tepenin, Ulus iş ve ticaret merkezine yakınlığı, konut talebini artırmış ve bunun paralelinde yoğunlukta artmıştır. Önceleri tek kat olan konutlar, iki kata ulaşmıştır.

Anket yapılan konutlarında % 43,7 si tek katlı, %55,7 si iki katlıdır (Tablo 3). Bununla beraber üçüncü kat eğilimi de mevcuttur.

1.3.2. Konutlarda Bahçe Kullanımı

Hıdırlık Tepedeki mahallelerde konut talebinin diğer bir baskısı, bahçelerin konuta çevrilmesi ile belirgindir.

Tablo 2: Bölgenin kentsel tesislere uzaklığı

	Tesisler	En Yakın(m ²)	En uzak (m ²)
TİCARET	Perakande Ticaret	250	250
	Ana Ticaret Merkezi	250	1250
	Özel Doktor	250	1250
	Dişçi	250	250
	Eczane	250	250
SAĞLIK	Sağlık Ocağı	100	750
	Dispanser	250	350
	Hastane	250	1000
	İlkokul	50	250
	Ortaokul-Lise	250	1250
EĞİTİM	Meslek Okul	250	1250
	Yüksek Okul	250	750
	Tiyatro	250	750
KÜLTÜREL	Sinema	250	750
	Çocuk Parkı	-	-
YEŞİL	Mahalle Parkı	-	-
	Şehir Parkı	1000	1750
	Duraklara Uzaklık	250	500
GÜVEN- LİK T. ULAŞIM	Karakol	250	500

Kaynak: 12 no.lu Haritadan yararlanılmıştır.

İnceleme mahallelerinde konutların % 36,4 ünde bahçeler konuta dönüşmüştür (Tablo 4).

% 63,6 konutun 'bahçesi' vardır. Fakat, oranın %59,1 i, bahçesini betonlaştırmıştır. Bu mekanıda konuta sığmayan fonksiyonlar için kullanılmaktadır (Örneğin çamaşır yıkama, yemek pişirme).

Gecekondulu grupların, konut bahçelerini bitki yetiştirmek için kullanmayışları ve kümes hayvanı besleyenlerin azlığı ilginçtir.

1.4. Bölgenin Parasal Değeri (Konut-Kira)

Hıdırlık Tepe ya da simgeleşen ismi ile Altındağ gecekondularının % 45 inde ev sahipleri oturmakta, % 55 in de ise kiracılar bulunmaktadır.

Kiralık konutların aylık ortalama değeri 12.000 TL. dir. Konutlar içinde en yüksek kira değeri 40.000.-TL, en düşük ise 4.000.-TL dir (Tablo 5).

Kiraların ayrıntılı dağılımıda tablo 6'daki gibidir.

2. ALTINDAĞ, HİDIRLIK TEPE'DE GECEKONU YAPIMI VE GELİŞİMİ

Altındağ, Hıdırlık tepe gecekonduları başkent Ankara'nın ilk inşa edilenlerdir. Cumhuriyetin ilk yıllarında sayıları ile dikkat çekmeğe başlamışlardır. Bu güne kadar da artarak 'bölge' oluşturmuşlardır.

Yaklaşık 50-60 yılı kapsayan bir süreç içinde, oturan 'konduluda' değişmiştir. İlk yapıldığında inşaat malzemesi olarak geleneksel tecrübeler değerlendirilirken, daha sonraları kentse malzemeler kullanılmıştır (79).

Plan tipinden, malzemeye kadar olan değişim kentten etkileşim sonucudur.

Tablo 3: Konutlarda Kat Yüksekliği

Kat Yüksekliği (TL)	Sayı	Sayı	%
Tek katlı	45	2	43.1
İki katlı	57	7	55.7
Üç katlı	2	2	1.2
Toplam	104	19	100
5.000 - 9.000		39	37.8
1.000 - 5.000		2	2.2
Toplam	104	104	100

Tablo 4: Bahçe Kullanımı

Kullanımlar	Sayı	%
Bahçesini ekip biçme amacıyla kullanılanlar	-	-
Bahçesini beton avlu olanlar	62	59.1
Bahçesinde kümes hayvanı besleyenler	5	4.5
Bahçesi olmayanlar	37	36.4
Toplam	104	100

Tablo 5: En yüksek, En düşük ve Ortalama Kira Değeri

En yüksek kira değeri	40.000.-TL
En düşük kira değeri	4.000.-TL
Ortalama kira değeri	12.866.-TL.

Tablo 6: Kira Değerlerinin Dağılımı

Kira Değerleri (TL)	Sayı	%
31.000 - 40.000	2	2.2
25.000 - 30.000	7	6.7
20.000 - 24.000	2	2.2
15.000 - 19.000	19	17.8
10.000 - 14.000	33	31.1
5.000 - 9.000	39	37.8
1.000 - 5.000	2	2.2
Toplam	104	100

Tablo 7: Doğdukları Yerler

Bölgeler	İller	Sayı	%
İÇ ANADOLU	Ankara	1	5
	Sivas	1	5
	Çankırı	1	5
	Kırşehir	1	5
	Yozgat	1	5
	TOPLAM	5	25
KARADENİZ	Çorum	1	5
	Gümüşhane	8	40
	Kastamonu	1	5
	TOPLAM	10	50
DOĞU ANADOLU	Erzincan	1	5
	Erzurum	1	5
	Malatya	1	5
	TOPLAM	3	15
YIRT DIŞI	Selanik	2	10
	TOPLAM	2	10
	TOPLAM	20	100

2.1. Altındağ, Hıdırlık Tepe'de Gecekondu Yapanların Doğdukları Yerler, Ayrılma Tarihleri, Nedenleri ve Geçici Yerleştikleri Yerler

Altındağ, Hıdırlık Tepe, Ankara'nın ilk gecekondu bölgesidir. İlk defa Altındağ'a kimlerin gecekondu yaptığı, nerelerden gelip yerleştikleri, arazide yapılan mülakatlarla tesbit edilmiştir. Bunun yanında yeni yapılan konutlardan da örnek alınmıştır.

2.1.1. Doğdukları Yerler

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de gecekondu yapanların % 50 oranında kısmı Karadenizden gelmiştir. Gümüşhane ilinin, Bayburt ilçesinin Kop köyünden gelenler ise çoğunluktadır (Tablo 7).

İç Anadoludan gelenler, az bir orandadır. Bunun nedeni, kademeli göçtür. Doğdukları yerden ayrılanlar, Ankara'ya yerleşmeden önce, Ankara yakınının da bir yerde oturmakta. Sonra gelip yerleşmektedirler.

Kademeli Göç Göz önüne alındığından dolayı, İç Anadoludan gelenlerin oranı düşmüştür.

2.1.2. Ayrılma Tarihleri

Altındağ, Hıdırlık Tepe'deki gece konduları yapan kişilerin % 35 oranında bir bölümü doğdukları yeri 1921-1930 yılları arasında terketmişlerdir (Tablo 8).

1920 yılından önce ise % 40 dolayında göç başlamıştır. Altındağ, Hıdırlık Tepe, Ankara'nın en eski gecekondu bölgesi olduğu gibi, ilk gelenlerin soyundan olan kişilerin hala oturdukları bir yerleşimdir.

2.1.3. Ayrılma Nedenleri

Tablo 8: Ayrılma Tarihleri

Tarihler	Sayı	%
1900 Öncesi	3	15
1910-20	5	25
1921-30	7	35
1931-40	3	15
1941-50	-	-
1951-60	2	10
TOPLAM	20	100

Adanocunun geçirdiği diğer bir felaket de depremlerdir. Özellikle Erzincan depreminden etkilenenler, yurtlarını bırakıp göç etmişlerdir. Örneklere ise 4/10 dolayında katılmışlardır (Tablo 9).

Tablo 9: Ayrılma Nedeni

Nedenler	Sayı	%
Deprem	2	10
İşgal	8	40
Müdahale	2	10
Ekonomik	8	40
TOPLAM	20	100

Doğdukları Yerden, Altındağ, Hıdırlık Tepesi'ne Gelene Kadar Geçen Sürede Yerleşilen Yerler

Doğdukları yerden ayrıldıktan sonra, Altındağ, Hıdırlık Tepesi ev yapana kadar geçen 'kiracılık' döneminde de, göç edenlerin 4/45 oranı Ankara'ya doğrudan gelmiştir. Bu oranın 1/15 i ise iç kalede oturmuştur (Tablo 12). İkinci aşamada ya da kademe, Ankara'ya gelenlerin yüzdesi 35 tir. Bunun da 1/5 i iç kaleye yerleşmiştir.

2.1.3. Ayrılma Nedenleri

Altındağ, Hıdırlık tepe'ye gecekondan yapan kişilerin % 40'nin doğdukları yeri terketmelerinin nedeni, Osmanlı İmparatorluğu zamanında Anadolu'nun geçirdiği işgallerdir. 93 harbi olarak bilinen Osmanlı Rus Savaşları ile Birinci işgaline uğrayan Anadolu göçlere sahne olmuştur.

'Hıdırlık' Tepe'nin tarihi'ni anlatan bölümde de belirtildiği gibi, göçlerin bir kısmı yurdun çeşitli yerlerinde geçici olarak yerleşmiş, en sonunda da Altındağ'a gelmişlerdir.

Adanolanın geçirdiği diğer bir felaket de depremlerdir. Özellikle Erzincan depreminden etkilenenler, yurtlarını bırakıp göç etmişlerdir. Örneklere ise % 10 dolayında katılmışlardır (Tablo 9).

Ekonomik sıkıntılar nedeniyle göç edenler ise % 40 dolaylarındadır.

2.1.4. Doğdukları Yerden, Altındağ, Hıdırlık Tepeye Gelene Kadar Geçen Sürede Yerleşilen Yerler

Altındağ, Hıdırlık Tepe'ye gecekondan inşa eden kişiler, doğdukları yerden ayrıldıktan sonra bir süre Anadolu'da geçici yerleşmişlerdir. Tablo 10'dan da izleneceği gibi, gecekondular en çok 4. aşamadan sonra Ankara'ya gelip, Altındağ, Hıdırlık Tepeye yerleşmişlerdir. Tablo 10'daki kademe-
li göç olgusunu biraz daha toplulaştırıp, irdelersek, Tablo 11'de Sonuçlar çıkmaktadır.

Doğduğu yerden ayrıldıktan sonra, Altındağ, Hıdırlık Tepe ev yapana kadar geçen 'kiracılık' döneminin de, göç edenlerin % 45 oranı Ankara'ya doğrudan gelmiştir. Bu oranın % 15 i ise iç kalede oturmuştur (Tablo 12). İkinci aşamada ya da kademe, Ankara'ya gelenlerin yüzdesi 35 tir. Bunun da % 5 i iç kaleye yerleşmiştir.

ÖRNEK		Doğduğu yer		Ayrılma nedeni		Ayrılma tarihi		AYRILMALIK YERLEŞTİKLERİ		KİRAÇI OLARAK		İKİNCİ YERLEŞTİKLERİ		ÜÇÜNCÜ YERLEŞTİKLERİ		ALTINDAĞ'A YERLEŞTİK.	
1.	Eğin,Erzincan	Deprem	1939	Kaleiçi-Ank.	1939	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ankara'da ilk Meslek Canbazlık
2.	Kop,Bayburt	Rus işgali	1914	Tokat	1914	Çorum	1920	Kaleiçi-Ank.	1924	Atıfbey	1933	1933	Canbazlık	At arabacısı	1940	1940	At arabacısı
3.	Erzincan	Deprem	1939	Kaleiçi-Ank.	1939	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	At arabacısı
4.	Tosya, Kastamonu	Ekonomik	1940	Çubuk-Ankara	1940	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Düz işçi
5.	Bayburt	Rus işgali	1914	Sungurlu-Çorum	1914	Hasandede-K.Kale	1923	Kaleiçi-Ank.	1930	Atıfbey	1935	1935	At arabacısı	At arabacısı	1935	1935	At arabacısı
6.	Erzurum	Rus işgali	1878	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	At arabacısı
7.	Bayburt	Rus işgali	1914	Çorum	1914	Atpazarı-Ank.	1919	Kaleiçi-Ank.	1918	Atıfbey	1920	1920	Canbazlık	Canbazlık	1920	1920	Canbazlık
8.	Bayburt	Rus işgali	1914	Pazarçık,Tokat	1914	Atpazarı-Ank.	1925	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Canbazlık
9.	Sungurlu,Çorum	Ekonomik	1929	Kayabaşı-Ank.	1929	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Komiser
10.	Sivas	Ekonomik	1929	Fermanlar	1940	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Düz işçi
11.	Bayburt	Rus işgali	1914	Sungurlu-Çorum	1914	Hasandede-K.Kale	1920	Kayabaşı-Ank.	1925	Fermanlar	1930	1930	Canbaz	Canbaz	1930	1930	Canbaz
12.	Kuşunlu, Çankırı	Ekonomik	1929	Mollo büyük Ankara	1929	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	İnşaat ustası
13.	Bayburt, Gümüşhane	Rus işgali	1867	?	?	İsmet Paşa-Ank.	190?	Enverpaşa Alt.	1933	Enverpaşa	1950	1950	Canbazlık	Canbazlık	1950	1950	Canbazlık
14.	Selânik	Mübadale	1923	Bursa	1923	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Düz işçi
15.	Bayburt	Rus işgali	1878	?	?	İsmet Paşa-Ank.	190?	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Canbazlık
16.	Selânik	Mübadale	1923	Bursa	1923	Kayabaşı-Ankara	1930	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Salepçi
17.	Kırşehir	Ekonomik	1930	Kaleiçi-Ank.	1930	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Emekli Vali
18.	Ballıkaya Hekimhan Malatya	Ekonomi	1952	Yığıtlar Altın-dağ-Ankara	1952	Yığıtlar	1958	Hayri Akman	1960	Enverpaşa	1966	1966	Düz işçi	Düz işçi	1966	1966	Düz işçi
19.	Kalecik-Ank.	Ekonomik	1952	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Tenekeci
20.	Sorgun-Yozgat	Ekonomik	1930	Atpazarı	1930	Hisar,Kaleiçi	1933	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Düz işçi

Tablo 12: Kademeli Göç Süresince Yerleşilen Yerler

İLLER	MAHALLELER	1.Kademe	2.Kademe	3.Kad.	4.Kad.
ANKARA	Tablo 11: Kademeli Göç	45	35	30	-
	Kale içi	15	5	15	-
	Çubuk	5	-	-	-
<u>Göçün Niteliği</u>		<u>Sayı</u>		<u>%</u>	
	(Molla büyük	5	-	-	-
	Doğrudan Altındağ'a gelip ev sahibi olanlar	5	1	5	-
	İsmet Paşa	-	10	-	-
	Bir tek yerde kiracı olarak oturduktan sonra, ev sahibi olanlar	5	8	40	-
	İki yerde kiracı olarak oturduktan sonra, ev sahibi olanlar	5	3	15	-
	Hayri Akman(Altındağ)	-	-	5	-
	Üç yerde kiracı olarak oturduktan sonra, ev sahibi olanlar	-	5	25	-
	Çok fazla yerde kiracı oldukları için sayısı belirlenemeyenler	15	3	15	-
	Çorum	15	5	-	-
	Tokat	10	-	-	-
	Durusa	10	-	-	-
	Kırklareli	-	10	-	-
	Bolirsiz	15	5	5	-
	Kuvvet Paşa	5	-	10	10
	Atif Bey	-	15	5	20
	Yılmazlar	-	10	5	15
	Fermanlılar	-	15	-	15
	TOPLAM	100	95	55	50

Tablo 12: Kademeli Göç Süresince Yerleşilen Yerler

ILLER	MAHALLELER	1.Kademe	2.Kademe	3.Kad.	4.Kad.
ANKARA	TOPLAM	45	35	30	-
	Kale içi	15	5	15	-
	Çubuk	5	-	-	-
	Kayabaşı	5	5	5	-
	Molla büyük	5	-	-	-
	Solfasol	5	-	-	-
	İsmet Paşa	-	10	-	-
	At Pazarı	-	10	-	-
	Fermanlılar(Altındağ)	5	-	-	-
	Enver Paşa(Altındağ)	-	-	5	-
	Yiğitler(Altındağ)	5	5	-	-
	Hayri Akman(Altındağ)	-	-	5	-
ANKARA	TOPLAM	35	15	-	-
DIŞI	Çorum	15	5	-	-
	Tokat	10	-	-	-
	Bursa	10	-	-	-
	Kırklareli	-	10	-	-
	Belirsiz	15	5	5	-
	Enver Paşa	5	-	10	10
	Atıf Bey	-	15	5	20
	Yılmazlar	-	10	5	15
	Fermanlılar	-	15	-	15
	TOPLAM	100	95	55	50

KİRAÇI OLARAK YERLEŞİLEN YERLER

EV SAHİBİ OLARAK ALTINDAĞ

2.1.5. Ev Sahibi Olarak Altındağ Hıdırlık Tepeye Yerleşme Tarihleri

Çeşitli nedenler ile, doğdukları yeri terk edenler, Altındağ, Hıdırlık Tepe'de gecekondü yapımına 1920 ler öncesi başlamışlardır.

Yapılan araştırma içinde, % 5 oranında ilk yapanların gecekondüsuda dahildir. İncelenen örneklerin % 55 i 1930-1940 yılları arasında gecekonduları inşa etmişlerdir (Tablo 13). 1940 yılında, örneklenen gecekonduların % 65 i yapılaşmaya başlamıştır. 1970 sonrası sadece % 5 oranında gecekondü örnekleme katılmıştır.

2.1.6. Ankara'da İlk Meslek

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de gecekonduların evrimi araştırılırken, irdelenen gecekondü yapımcılarının o yıllarda ki meslekleri saptanmıştır.

Altındağ, Hıdırlık Tepe Gecekonduları, hayvan alım-satımı, veya taşımacılıkla uğraşan bir nüfus ile başlamıştır. Yapılan araştırmaya göre, nüfusun % 35'i canbazlıkla uğraşmaktadır. Ankara'nın Samanpazarı, atpazarı gibi semtleri iş alanlarıdır.

At arabacısı mesleğinde olanlar, Samanpazarı semtinde hayvan yemi gibi yük taşımacılığı yapmaktadır.

Bununla beraber, bir 'emekli vali'de Altındağ'da yer seçmesi ilginç bir bulgudur.

2.1.7. Konut Sahiplerinin Bulundukları Semtler

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de araştırılan 45 gecekondünün, 20 sahibinin bu gün oturdukları semtler içinde, en yüksek oran Altındağdadır. Başka bir deyişle, Ev sahiplerinin % 75 i halâ Altındağ'da oturmaktadır. Ev sahiplerinin % 10 nu A.Ayrancı semtinde oturmaktadır (Tablo 15).

Tablo 13: Altındağ, Hıdırlık Tepe'de Gecekondu Sahibi Olunan Yıllar

<u>Yıllar</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
1920 Öncesi	1	5
1920-1924	1	5
1925-1929	-	-
1930-1934	8	40
1935-1939	3	15
1940-1944	2	10
1945-1949	1	5
1950-1954	2	10
1955-1959	-	-
1960-1964	-	-
1965-1969	1	5
1970-1974	1	5
TOPLAM	20	100

Tablo 14: Mesleklerin Toplulaştırılması

<u>Meslek</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Canbaz	7	35
At arabacısı	3	25
Düz işçi	5	5
Komiser	1	5
İnşaat ustası	1	5
Sahlepçi	1	5
Emekli Vali	1	5
Tenekeci	1	5
TOPLAM	20	100

Tablo 15: Ev Sahiplerinin Oturduğu Semtler

Semtler	Sayı	%
Yurt Dışı	1	5
Gazi Osman Paşa	1	5
Ayrancı	2	10
Belirsiz	1	5
Altındağ	15	75
TOPLAM	20	100

Tablo 16: Konutlarda Eklentiler

Eklentiler	Sayı	%
Tek katlı konutlar .Oda eklentisi	1	5
.Ayrı Konut ilavesi	1	5
.Değişiklik Olmayan	3	15
Birden fazla katlı .2.kattan sonra konut ilavesi	5	25
.2.kata oda eklentisi	5	25
.2.kattan sonra eklen-		
ti yapmayan	5	25
TOPLAM	20	100

2.2. Altındağ, Hıdırlık Tepe Gecekondularının Fiziki Mekanda Gelişimi

Tablo 17: Katların Eklendiği Tarihlerin Topulması

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de yapılan gecekondu, zaman içinde kullanıcının ihtiyacına göre çeşitli eklentiler ile değişmiştir.

İncelenen 20 konuttan, sayısı kat yükseltileri ile ya da konut eklentileri ile 45 e ulaşmıştır.

Konutlar, inşa edildikten sonra ihtiyaçlara göre, eklentiler ile gelişmiştir.

Araştırma alanında bulunan konutların % 25'i kat ilavesi yapmadan ek konut veya oda eklemiştir. Geriye kalan % 75 oranındaki konutlar ise kat ilavesiyle artmışlardır (Tablo 16).

Konut sahipleri, kat eklentilerine genelde 1935-1950 yılları arasında yapmıştır. Bu yıllarda konut'un % 45 i kat yükselmiştir (Tablo 17).

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de araştırma kapsamındaki konutların sahipleri çoğu, ihtiyaçları doğrultusunda kat eklemişlerdir. Bunun nedeni toprağın kısıtlı ve değerli olmasıdır.

2.2.1. Gecekonduların İlk Yapıldığı Tarihdeki Özellikleri

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de gecekondu ilk yapıldıklarında tek katlıdır.

Malzeme olarak, çoğunlukla, kolay bulunduğu için taş ve çamur kullanılmıştır (Tablo 18 b).

Pian tipleri içinde en yaygın olanı iki oda bir aradır (Tablo 18 c). Oda büyükleri genellikle 3.00 m x 4.00 m dir (Tablo 18 d).

Tablo 17: Katların Eklendiği Tarihlerin Topplulaştırılması

<u>Tarihler</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
1915-1930	1	5
1940-1944	4	20
1945-1949	2	10
1950-1954	4	20
1955-1959	2	5
1960-1964	2	10
1965-1969	-	-
1970-1975	1	5
TOPLAM	15	100

Tablo 18: Gecekonduların 11k Yapıldığındaki Özellikleri

a-Kat	b-Kullanılan	c-Plan Tipi	d-Oda Büyüklüğü	e-Konut
Adedi	Malzeme			Büyüklüğü
1.Kat	Taş	İki oda Bir oda	Üç-dört oda	3.30* 3.30* 4.50* 3.00*
Çamur	Briket	Boğdadi bir ara	ara yok	3.40 2.80 3.00 4.00 Max Min Ort.
% 100	% 90	% 5	% 20	% 5 % 70 62m ² 23m ² 32m ²
f- Konfor Durumu				
WC	WC	9-Duvar Kalın- lıkları	h- Kapı Geniş likleri	i- Pencere Geniş- likleri
İçerde dışarda	Mutfak	Banyo	70 cm	50 cm 60 cm 90 cm
% 5	% 95	% 5	% 30	% 5 % 70 % 90
				TOPLAM
				20

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de yapılan inceleme kapsamına giren konutların en büyüğü 62 m^2 dir, en ufağı ise 23 m^2 dir. Ortalama konut büyüklüğü ise 32 m^2 dir (Tablo 18 e).

Konutların çoğunda tuvalet dışardadır. Ayrı banyo, ayrı mutfak çok az raslanan bir olgudur (Tablo 18 f).

Konutlarda malzeme olarak taş kullanıldığı için, duvar kalınlığı ortalama 64 cm dir (Tablo 18 g).

Konutlarda kapı genişliği 70 ile 80 cm arası değişmektedir (Tablo 18 h). Pencere de ise genellikle 90 cm dir (Tablo 18 i).

2.2.2. Konutların Araştırma Tarihindeki Özellikleri

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de yapılan konutlar, araştırma tarihinde, daha öncede belirtildiği gibi, % 75 i tek katlı konutlarına ek inşaat yapmışlardır (Şekil 1).

İkinci inşaatlarda kullanılan malzeme % 90 nın da artık briket veya tuğladır (Tablo 19 b).

Yeni inşaatlarda, geleneksel karnıyarık plan yerini yeni planlar almıştır (Şekil 1, Tablo 19 c).

Oda büyüklükleri ise genişlemiştir.

Yeni inşaatlarda artık tuvaletler içerdedir. Mutfaklar çoğunda ayrıdır. Az bir oranda olsa % 20 sinde ayrı banyo vardır (Tablo 19 f).

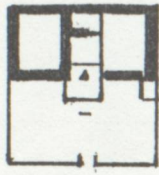
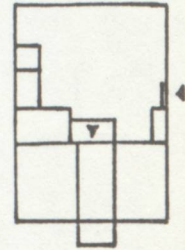
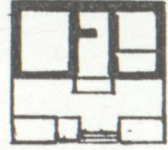
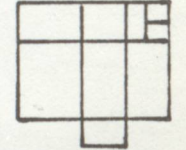
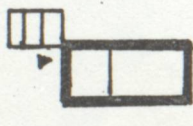
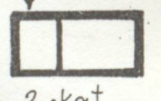
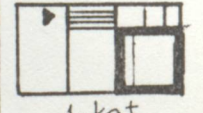
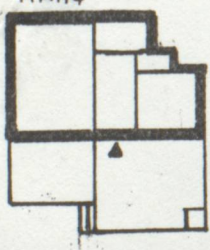
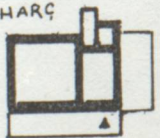
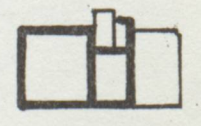
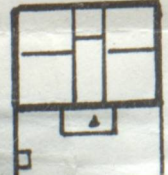
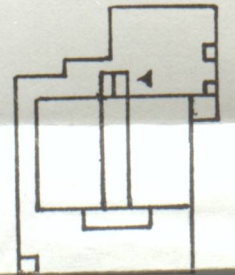
Duvarlar ise ortalama 20 cm kalınlığındadır (Tablo 19 g).

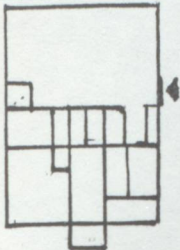
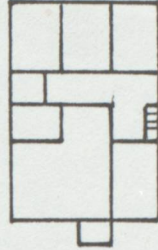
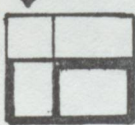
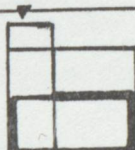
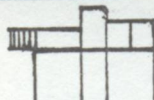
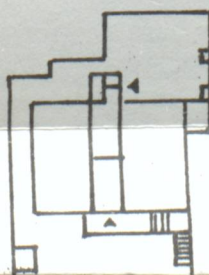
Kapı genişlikleri ise 80-90 cm arasında değişmektedir (Tablo 19 h).

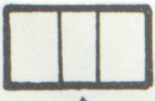
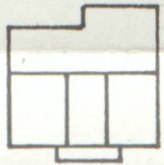
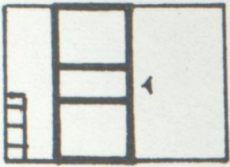
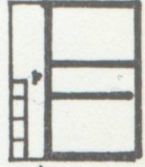
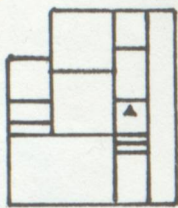
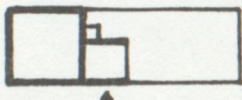
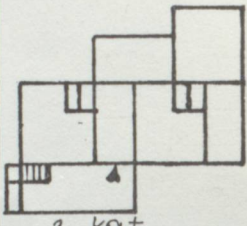
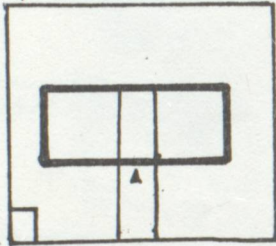
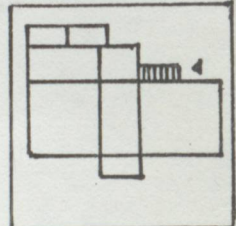
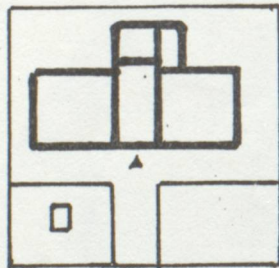
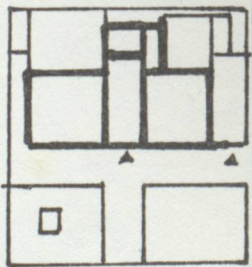
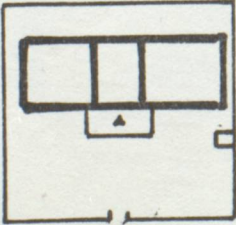
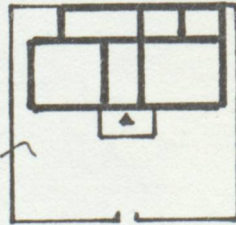
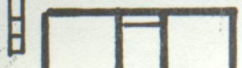
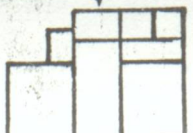
Pencere genişlikleri ise yine fazlalaşmış 120 ile 220 cm arasında değişmiştir (Tablo 19 i).

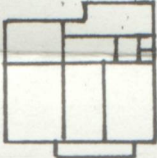
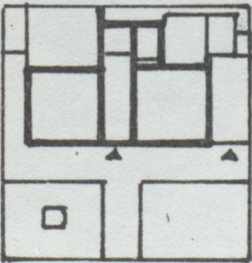
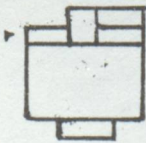
ŞEKİL: 1

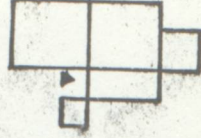
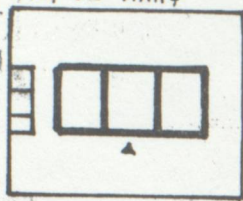
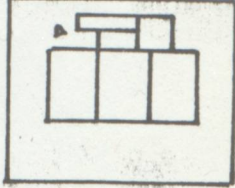
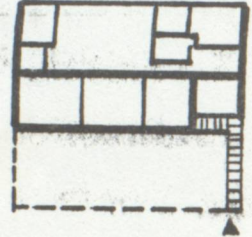
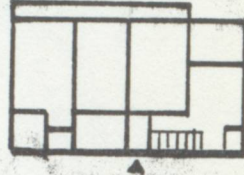
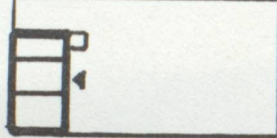
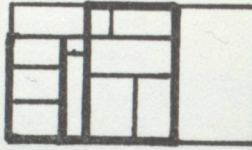
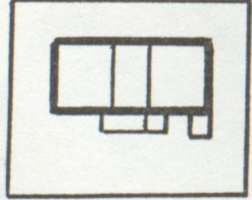
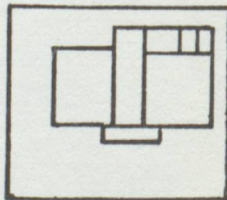
KONUT GELİŞİMİ 1 / 500

ÖRNEK	Yapıldığı tarih	YAPILDIĞI TARİHTE		E K L		
		Kat adedi	İlk şekli ve malzemesi	I. EKLENTİ		
				malzeme	tarihi	şekli
1.	1943	I	TAŞ VE HARÇ 	TUĞLA TAHTA	1950	 2. kat
2.	1933	I	TAŞ VE HARÇ 	TUĞLA	1954	 2 kat
3	1940	I	TAŞ VE HARÇ 	TAŞ	1945	 2. kat
4	1945	I	TAŞ, TAHTA, ÇAMUR 	TUĞLA	1950	 1. kat
5	1935	I	TAŞ VE HARÇ 	-	1949	KİREMİT ÇATI
6	190?	I	TAŞ VE HARÇ 	TUĞLA	1920	 1. kat
7	1920	I	TAŞ VE HARÇ 	TUĞLA	1958	

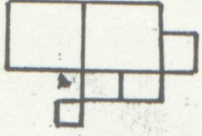
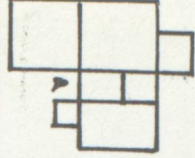
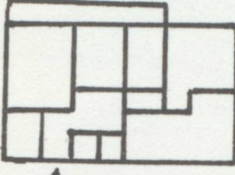
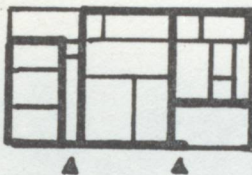
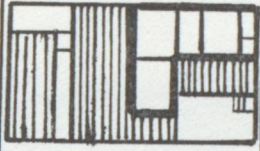
ENTİLER						1986 yılında kat adedi
II. EKLENTİ			III. EKLENTİ			
malzeme	tarihi	şekli	malzeme	tarihi	şekli	
TUĞLA TAHTA	1953	 2. kat	TUĞLA TAHTA	1955	 2 kat	2 KAT. 4. KONUT
-	-	-	-	-	-	2 KAT 2 KONUT
TUĞLA	1963	 2. kat	TAŞ VE TUĞLA	1981	 2. kat	2 KAT 2. KONUT
TUĞLA	1954	 2. kat	-	-	-	2 KAT 2 KONUT
-	-	-	-	-	-	1 KAT 1 KONUT
-	1950	KİREMİT ÇATI	-	-	-	1. KAT 1 KONUT
TUĞLA	1963	 2. kat	-	-	-	2 KAT 3 KONUT

						2. kat	
8	1930	I	TAŞ VE HARÇ 	BRİKET	1970	 2. kat	TU
9	1930	I	TAŞ VE HARÇ 	—	1950	 1. kat	
10	1970	I	BRİKET 	—	—	—	
11	1930	I	TAŞ VE HARÇ 	TUĞLA	1950	 2. kat	
12	1933	I	TAŞ VE HARÇ 	TUĞLA	1945	 2. kat	
13	1950	I	TAŞ VE HARÇ 	TUĞLA	1965	 1. kat	TU
14	1934	I	TAŞ VE HARÇ 	—	1934	 1. kat	TU
15	1933	I	TAŞ VE HARÇ 	TUĞLA	1940		

		2. kat				
İĞLA	1972		—	—	—	2 KAT 2 KONUT
—	—	2. kat	—	—	—	1 KAT 1 KONUT
—	—	—	—	—	—	1 KAT 1 KONUT
—	—	—	—	—	—	2 KAT 3 KONUT
—	—	—	—	—	—	2 KAT 2 KONUT
İĞLA	1970		—	—	—	1 KAT 2 KONUT
İĞLA	1940		—	—	—	2 KAT 2 KONUT
—	1940	KİREMİT ÇATI	—	—	—	2 KAT 2 KONUT

8	16	1936	I	TAŞ VE HARÇ 	TUĞLA, TAHTA	1938	2. kat 	TUĞ
	17	1933	I	TAŞ VE HARÇ 	TUĞLA	1942	2. kat 	
	18	1961	I	TAŞ 	TUĞLA	1962	2. Bodrum 	TUĞLA
	19	1933		TAŞ VE HARÇ 	TAŞ VE HARÇ	1934	1. kat 	TUĞLA
		1965			TAŞ	1975	3. kat ; 2. kat terasına 	TAŞ
	20	1935	I	TAŞ VE HARÇ 	TUĞLA	1943	2. kat. 	

NOT: Ölçüler arazide yapılan tesbitlerden elde edilmiştir.

SLA	1940		TUĞLA	1943		2 KAT 2 KONUT
		2. kat			1945 KIREMİT ÇATI 2. kat	
	1946	KIREMİT ÇATI	—	—	—	2 KAT 2 KONUT
A	1967		—	—	ÇATISIZ DÜZ DAMLI	3 KAT 3 KONUT
A	1936		TUĞLA	1960		TAŞ
		1. kat			2. kat	
	1976		—	—	—	3 KAT 6 KONUT
		3. kat				
	—	—	—	—	—	2 KAT 2 KONUT

Tablo 19: Gecekonduların Son Durumu (1986, Kasım)

a-Kat Adedi			b-Kullanılan Malzeme		c- Plan Tipi		d-Oda Büyüklükleri		e-Konut Büyüklüğü		
1	2	3	Taş	İki oda bira ara	Üç-dört oda, bir ara	Farklı Plan	3.00*	3.50*	4.30*	Max	Min Ort.
Kat	Kat	Kat	Çamur	Briket	Tuğla		4.00	5.00	5.00	120m ²	40m ² 70m ²
% 25	% 65	% 10	% 5	% 55	% 40	% 28.5	% 17.8	% 53.5	% 40 % 30 % 30		
f- Konfor Durumu											
WC	WC	Ayrı	Ayrı	Ayrı	9-Duvar Kalın- lıkları	h-Kapı Geniş- likleri	I-Pencere likleri	Geniş-		J-Toplam Konut	
İçeride	dışarda	Mutfak	Banyo	64 cm	20 cm	80 cm	90 cm	120 cm	180 cm	220 cm	TOPLAM
% 91.2	% 8.8	% 85	% 20	% 5	% 95	% 40	% 60	% 30	% 45 % 20	45	

Tablo 20: Hane Halkı Başkanlarının Özellikleri

3. ALTINDAĞ, HİDIRLIK TEPE GECEKONDULARINDA YAŞIYANLARIN SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

Altındağ, Hıdırlık Tepe Gecekondu nüfusunun sosyo-ekonomik yapısının saptanması için yapılan anketler ile nüfusun özellikleri, kökeni, göç nedenleri ile kent yaşamına uyum seviyeleri saptanmış.

Gecekondu toplumunun kentte kalış süresi veya kentsel imkanlardan yararlanma düzeyi yükseldikçe kente uyum dereceleri de artmaktadır. Kente uyumları ise kentleşmeleri ile doğru orantılıdır.

Kente uyumlarının sosyal ve ekonomik mekândaki seviyeleri anketler ile saptanmıştır.

3.1. Nüfusun Yapısı ve Özellikleri

Altındağ, Hıdırlık Tepe, Gecekondu toplumu ile yapılan anketlere 104 hane halkı başkanı katılmıştır. Bunun % 97.6 sı erkek, % 2.4 ü ise kadındır.

3.1.1. Hane Halkı Başkanlarının Özellikleri

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de yaşayan hane halkı başkanlarının yaş ortalaması çok yüksek değildir.

Başkanların % 59.5 inin yaşları 24-44 arasındadır. 18 yaşından küçük hane halkı başkanına rastlanmamıştır (Tablo 20).

E.Kongarında belirttiği gibi köylerde, evlenme yaşının hayli düşük olduğu düşünülürse, Altındağ'daki aynı konudaki verilerinin, Bölgenin Ankaranın en eski gecekondu bölgesi olmasına bağlanabilir (80).

Hane halkı başkanlarının % 83,7 oranı evlidir. Başkanların % 16,3 oranı duldur.

Tablo 20: Hane Halkı Başkanlarının Özellikleri

a- Hane Halkı Başkanlarının Yaşı	Sayı	%
18 yaşından küçük	0	-
18-24	21	19.8
25-34	33	32.3
35-44	28	27.2
45-54	13	11.7
55-64	5	4.5
65 üstü	4	4.4
TOPLAM	104	100
b- Hane Halkı Başkanlarının Medeni Hali		
Bekar	-	-
Evlili	84	83.7
Dul	16	16.3
TOPLAM	104	100
c- Hane Halkı Başkanlarının Eğitim Durumu		
Okuma Yazma Bilmiyor	17	16.2
Okuma Yazma Biliyor, Tahsilsiz	9	9.1
İlkokul Mezunu	60	59.4
Ortaokul Mezunu	8	6.7
Lise Mezunu	7	7.3
Sanat Okulu Mezunu	1	0.1
Yüksek Okul Mezunu	-	-
TOPLAM	104	100

Tablo 21: Yaş Gruplarına Göre Dağılım

Dullar içinde sadece bir tanesi eşinden boşanmış, diğerlerinin ise eşleri ölmüştür (Tablo 20).

Ailelerin evlilik kurumları bakımından anomi, aile ilişkilerinin yıkılması gibi özelliklere rastlanmıştır.

Hane halkı Başkanlarının % 16.2 si okuma yazma bilmiyordur. Geriye kalan % 83.6 oranında bölümü ise okuma yazma bilmektedir.

Okuma yazma bilenlerin % 59.4 ü ise ilk okul mezunudur.

Yüksek tahsil yapana ise rastlanmamıştır.

E.Kongar'ın yaptığı araştırmada okuma-yazma bilmeyenlerin oranı % 34.4 olarak belirtilmiştir (81).

E.Kongar, Altındağ'a çok eskiden gelmiş olma özelliğine bağlı olarak, okur-yazarlığın düşük oranda olmasını olağan bulmuştur.

Bu araştırma içinde, daha az bir oranda okur-yazar olmayanlar olması, son yıllardaki yaygın eğitim kampanyalarına bağlanmıştır.

3.1.2. Yaş Grupları

Altındağ, Hıdırlık Tepe nüfusunun genç bir yapısı vardır. 0-14 yaş grubu % 38.1 oranındadır. 15-64 yaş grubu, başka bir değiş ile çalışma çağı nüfus % 58.8 oranındadır. Kadın ve erkek sayısında bu kabarık yaş grubunda yakın olması, aile'lerin dışardan geldiğini göstermektedir (Tablo 21).

3.1.3. Eğitim Düzeyi

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de nüfusun eğitim düzeyi yüksektir.

Tablo 21: Yaş Gruplarına Göre Dağılım

YAŞ GRUPLARI	ERKEK		KADIN		TOPLAM	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
0-6	36	6.8	43	8.2	79	15
7-14	63	11.9	59	11.2	122	23.1
0-14 TOP.	99	18.7	102	19.4	201	38.1
15-19	35	5.5	27	5.2	62	11.7
20-24	26	4.8	21	3.9	47	8.9
25-29	27	4.6	21	3.9	48	8.9
30-34	49	5.5	21	3.9	50	9.4
35-39	25	4.6	13	2.5	38	7.1
40-44	22	3.9	13	2.5	35	6.6
45-49	10	1.8	2	0.4	12	2.2
50-59	15	2.8	9	1.8	24	4.6
55-59	10	1.8	2	0.4	12	2.2
60-64	-	-	2	0.4	2	0.4
15-64 TOP.	34	34.3	129	24.5	312	58.8
65 Üstü TOP.	7	1.3	9	1.8	16	3.1
GENEL TOP.	288	54.3	242	45.7	530	100

Tablo 22: En Son Bitirilen Okul

Okul	Sayı	%
Okuma Yazma Bilmiyor	81	15.3
Okuma Yazma Biliyor, Tahsilsiz	38	7.2
İlk Okul Mezunu	26	50.3
Orta Okul Mezunu	33	6.3
Lise Mezunu	75	14.2
Sanat Okulu Mezunu	23	4.4
Meslek Okulu Mezunu	12	2.2
Yüksek Okul Mezunu	5	0.1
TOPLAM	530	100

Hane halkı başkanlarının eğitimi ile kıyaslanırsa, göreli olarakta fark vardır. Lise ve üstü okullardan mezun olanlar % 20.9 oranındadır (Tablo 22).

3.1.4. Aile Yapısı

Altındağ, Hıdırlık Tepe Gecekondü bölgesinde oturan, aile büyükleri ortalaması 5.1 dir. Birlikte oturulan akraba-sı olmayanların oranı % 76.5 dir (Tablo 23).

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de çekirdek aile tipi yaygın-dır. E.Kongarın bulgularında da aynı şekilde çekirdek aile-nin yaygınlığı sonucu vardır. E.Kongar, bu sonucun 'bekle-nen' bir veri olduğunu belirterek, bugün Türkiye'de köyler dahil her bölgede çekirdek aileye dönüşüm olduğunu vurgula-mıştır (82).

E.Kongarında bulgularında da aile büyüklüğü 5.1 ola-rak saptanmıştır. Adı geçen araştırmacının belirttiği gibi, "bu rakam büyük kent ve bazı gecekondu ortalamalarından yük-sektir". 5'in üzerinde olan bu rakam aslında, kasaba ortala-masına, kent ortalamasından daha yakındır (83).

Bölgede en kalabalık hane halkı sayısı 9 dur. Ve üç konut içinde saptanmıştır (Tablo 23).

Tablo 23 den çıkan sonuçlara göre, Altındağ gecekon-du bölgesindeki aile, yapı ve ortalama büyüklük bakımından kentsel aileden çok, kasaba ailesinin niteliklerini taşımak-tadır (84).

E.Kongar'ın görüşüne katılarak, bu sonuç, "Ankara kentinin büyük bir kent olmakla beraber, endüstrileşme bakı-mından İstanbul ve İzmir'e oranla geri bulunmasına ve bir hizmet sektörü kenti olarak aileler üzerinde endüstrileşme-nin etkisini fazla belirlememesine bağlı görülebilir" (85).

Tablo 23: Aile Yapısı

a- Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü	5.1	-
b- Hane Halkı Sayısı	Sayı	Yüzde
Tek	1	0.2
2	8	7.5
3	18	18.0
4	24	24.1
5	20	19.7
6	17	16.7
7	5	5.4
8	5	5.2
9	3	3.2
TOPLAM	104	100
c- Çocuk Sayısı		
Çocuklu	13	12.2
1 Çocuklu	18	17.5
2 Çocuklu	31	30.7
3 Çocuklu	24	24.2
4 Çocuklu	12	12.2
5 Çocuklu	4	3.3
TOPLAM	104	100
d- Birlikte Oturulan Akrabalar		
Akraba Yok	77	76.5
Ebeveyn	18	17.9
Kardeş	3	3.2
Başka Akraba	3	2.3
Arkadaş	1	0.2
TOPLAM	104	100

3.2. Köken ve Göç Nedenleri

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de araştırma alanındaki gecekondu ailelerinin nereden, ne zaman ve hangi tarihte geldikleri saptanmıştır.

3.2.1. Ankara'ya Geline Yerişimler

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de yaşıyanların, bu bölgeye nerelerden geldiklerine bölgeler ve iller itibariyle bakıldığında, sonuçlar şu şekildedir (Tablo 24).

Altındağ, Ankara ili % 29.1 oranıyla başta olmak üzere, İç Anadolu Bölgesinden, diğer bölgelere nazaran göç almıştır. Başka bir deyişle, Altındağ, Hıdırlık Tepe bölgesinin nüfusunun büyük bir kısmı (% 59.5) yakın coğrafi çevreden gelen ailelerden oluşmaktadır.

Karadeniz bölgesinden gelenlerin oranı ise % 35 tir. Çorum ilinin köy ve ilçelerinden gelenlerin % 25.7 oranında olması dikkat çekici bir bulgudur.

Doğu Anadolu Bölgesinden göçenlerin oranı ise, % 3.4 gibi düşük bir orandayken, Güney Doğu Anadoludan göç eden kesimlere rastlanmamıştır.

Bunun yanında, Marmara, Ege ve Akdeniz Bölgelerinden göç edenlerin hemen hemen hiç olmaması, bu üç bölgedeki göçlerin başka metropoliten merkezlere yönelmiş olduğunu göstermektedir.

Altındağ, Hıdırlık Tepe'ye gelenlerin % 69,9 u ya Ankara'nın başka mahallelerinden, ya da Ankara'dan başka il merkezlerinden gelmişlerdir.

Emre Kongarında, Altındağ'da 1971 yılında yaptığı araştırmada da (86) yaklaşık değerler çıkmıştır. Her iki veri bir arada değerlendirilse, Altındağ, Hıdırlık Tepe'de yaşıyan ailelerin uyum sorunlarının köyden gelenler kadar şiddetli olmadığı söylenebilir.

Tablo 24: Nereden Geldikleri

BÖLGELER	İller ve İlçeler	Sayı	Yüzde
İÇ ANADOLU BÖLGESİ	Ankara(Merkez)	30	29.1
	Konya(Merkez)	1	0.9
	Kayseri(Merkez)	3	2.9
	Yozgat(Köyleri)	1	0.9
	Çankırı(Merkez)	8	7.9
	Sivas(Merkez)	6	6.9
	Eskişehir(Merkez)	6	5.9
	Kırşehir(Merkez)	5	4.9
	Çubuk(Merkez)	1	0.9
TOPLAM		61	59.5
KARADENİZ BÖLGESİ	Bolu,(Merkez)	2	1.9
	Kastamonu(Merkez)	2	1.9
	Çorum(İlçe ve Köyleri)	26	25.7
	Artvin(Merkez)	1	0.9
	Tokat(Merkez)	3	2.9
	Ordu(Merkez)	1	0.9
TOPLAM		35	34.6
DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	Elazığ(Merkez)	1	0.9
	Tunceli(Köyleri)	3	2.5
TOPLAM		4	3.4
TRAKYA BÖLGESİ	Gelibolu(Merkez)	1	0.9
	Kırklareli(Merkez)	1	0.9
TOPLAM		2	1.8
GENEL TOPLAM		104	100

Aynı konuda E.Kongar, "gecekondu ailelerin kentleşmeleri süreci son derece hız kazanmış ve hatta kentleşme süreci kavramı ortadan kalkmaya yüz tutmuştur" şeklinde yorum getirmiştir (87). Bu araştırma içinde bu sava katılınmamıştır.

3.2.2. Ankara'ya Geliş Nedenleri

Göç etme nedeni olarak saptanan oranlar E.Kongarın Araştırması bulgusuna yakındır. Aynı şekilde geçim sıkıntısı nedeniyle gelenler çoğunluktadır (Tablo 25).

Gecekondu aileleri, kentin çekim gücünden çok, kent çevresindeki öteki bölgelerin itiminden meydana gelmektedir.

3.2.3. Geliş Tarihleri

Bölgede oturanların % 39.3 oranında bölümü 20 yıldan fazla bir zaman içinde Ankara'ya gelmiştir.

Altındağ, Hıdırlık Tepe'ye geliş tarihleri ise, %35.6 oranında bir kesim için, 20 yıl ve daha öncesine dayanmaktadır (Tablo 26).

E.Kongar'a 1971 yılında yaptığı araştırmada 20 yıl ve daha önce gelenlerin % 40 oranında olduğunu belirtmiştir (88).

Her iki sonuç bir arada değerlendirilirse, Altındağ, sadece Ankara'nın en eski gecekondu bölgesi olmayıp, aynı zamanda, en eski göçeden aileleride hala bünyesinde barındıran bir yerleşim olduğu söylenebilir.

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de oturan aileler içinde % 27,9 oranında bir grup ise 20 yıldan daha fazla bir süreçte aynı konutta oturmaktadır.

Tablo 25: Ankara'ya Geliş Nedenleri

<u>Nedenler</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
İşgal, Sürgün, Deprem, Mübadele	32	30.7
Büyük Şehirlere Özlem	4	3.4
Tayin	6	4.6
Geçim Sıkıntısı	62	61.3
TOPLAM	104	100

Tablo 26: Geliş Tarihleri

	Ankara'ya Geliş				Altında,Hıdırlıtepeye Geliş				Bugünkü Konutlarda Oturma			
	Ev Sahibi Sayı	%	Kiracı Sayı	%	Ev Sahibi Sayı	%	Kiracı Sayı	%	Ev Sahibi Sayı	%	Kiracı Sayı	%
Burada doğum	-	-	-	-	8	7.7	-	-	-	-	-	-
40 yıldan fazla	5	4.8	24	26.8	15	14.4	3	2.9	16	15.4	-	15.4
21-40	4	3.8	7	6.7	6	5.8	5	4.8	3	2.9	-	2.9
11-20	-	-	19	18.3	8	7.7	11	10.6	6	5.8	4	3.8
6-10	-	-	14	13.5	5	4.8	10	9.6	9	8.7	5	4.8
3-5	-	-	22	21.2	4	3.8	21	20.2	11	10.6	41	39.4
1-2	-	-	8	7.7	1	0.96	7	6.7	3	2.9	7	6.7
TOPLAM	9	8.6	95	91.4	47	45	57	55	47	45	57	55
					104	100	104	100	104	100	104	100

3.3. Köken İle İlişkiler

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de yaşayan ailelerin kökenleri ile bağlantıları çok zayıftır. Ailelerin % 46.3 oranındaki bölümünün hiç bir akrabası gelmemektedir. % 68.0 oranındaki bölümü ise doğdukları yeri ziyaret etmemektedir.

Gecekondu ailelerine doğdukları yerden para yardımı almamaktadırlar ve yollamaktadırlar.

Erzak alışverişinde ise, yılda bir defa olmak üzere, % 25.5 oranındaki bölümüne erzak yardımı olmaktadır.

Tablo 27 ve 28 den çıkan ortak sonuç değerlendirilirse, aileler geldikleri yerle bağlantılarını koparmışlardır. Bunun nedeni, E.Kongarın'da belirtildiği gibi (89). Altındağ bölgesinin eski bir gecekondu bölgesi olması dolayısıyla gelenlerin, doğdukları yeri terkedeli çok zaman önce olmasıdır.

Bunun yanında, daha sonra gelenlerin de, doğdukları yerden çıktıktan sonra çok fazla yer dolaşmış olmalarıda bir başka nedendir.

3.4. Üretim Amaçlı Ekonomik İlişkiler

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de yaşayan gecekondu ailelerinin iş türleri ve işyerleri araştırılarak saptanmıştır.

Altındağ'da 104 gecekondu ailesinde toplam 152 kişi çalışmaktadır.

3.4.1. İş Türlerinin Toplulaştırılması

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de yaşayan gecekondu ailelerinde en yaygın meslek kalifiye işçiliktir. Nüfusun % 32.8 oranında kalifiye işçidir (Tablo 29).

Ankara Kentinin tipik memur kenti olması özelliği, aynı şekilde Altındağ'a da yansımıştır (90). Altındağ, Hıdırlık Tepe de yaşayan gecekondu ailelerinin % 19.1 oranında

Tablo 27: Akrabalar İle Karşılıklı İlişkiler

Ziyaretin Türü	Ayda Bir		Yılda Bir		Hiç		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Akraba Gelişleri	10	9.3	46	44.3	48	46.3	104	100
Kendi Ziyaretleri	10	9.3	24	22.7	70	68.0	104	100

Tablo 28: Doğdukları Yerle Para ve Mal Yardımlaşması
Yaparak İlişkisini Devam Ettirenler

Alışverişin Türü	Ayda Bir		Yılda Bir		Hiç		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Para gelişi- gidişi	-	-	-	-	104	100	104	100
Erzak gelişi- gidişi	10	9.3	26	25.5	68	65.2	104	100

Tablo 29: İş Türlerinin Toplulaştırılması

<u>İş Türleri</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Kalifiye işçi	50	32.8
Memur	29	19.1
Diğer	25	16.4
Rantiye	14	9.2
Kalifiye Olmayan işçi	11	7.3
Parekende Ticaret	11	7.3
Sosyal güvencesi olan kurumda hizmetli olarak çalışma	9	5.9
Sosyal güvencesi olmayan kurumda hizmetli olarak çalışma	3	2.0
Çalışma Sayısı	152	100

bölümü memurdur. Memurlardan başka güvenceli işte çalışanlar olarak, resmi kurumda işçiler de, nüfusun % 5.9 unu oluşturmaktadır.

Tablo 29 da 'diğer' olarak belirlenen gruba kalaycılar ve sanatçılar dahil edilmiştir. Kalaycılar, Hıdırlık Tepe'de aynı sokakta oturdukları gibi, Samanpazarında da aynı sokakta kalay işi ile uğraşmaktadırlar.

Sanatçı olarak belirlenen grup, çalgı çalan grupları kapsamaktadır.

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de yaşayan aileler ile, 1971 yılında, E.Kongarın yaptığı araştırmada, iş koşulları benzer saptanmıştır (91). Özellikle, kalifiye işçilerin oluşturdukları grup aynı şekilde ilk sırada yer almaktadır.

3.4.2. İş Yerleri Dağılımı

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de çalışan kişiler geneelde yakın semtlerde çalışmaktadırlar.

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de çeşitli yerlerde çalışanlar % 12.6 oranındadır.

Ulus, Sınhiye gibi ikinci yakın bölgede çalışanlar % 26.7 orandadır.

Dışkapı, Sanayi Çarşısında ve Sitelerde çalışanlar ise % 22.2 oranındadır (Tablo 30).

Tablo 30'dan da anlaşıldığı gibi, Altındağ bölgesi Dışkapı, Ulus ve Siteler yönlerine doğru bir kuşak oluşturmaktadır. Bunu bir sınır kabul edersek dışına doğru çalışanların oranı azalmaktadır.

Çalıştığı yerleri belli olmayanlar da, yine bu kuşak içinde değişen yerlerde çalışmaktadırlar.

3.5. Tüketim Amaçlı Ekonomik İlişkileri

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de yaşayan gecekondu ailelerinin özellikli gösterişçi dayanıklı tüketim mallarını alma eğilimleri saptanmıştır.

Bunun yanında giyim-kuşam türü ile yiyecek türü alışverişleri Ankara'nın hangi semtlerinde yaptıkları saptanmıştır.

3.5.1. Gösterişçi Tüketim Malları

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de yaşayan gecekondu aileleri gelirlerinin büyük bir kısmını gösterişçi tüketim pazarına ayırdıkları tablo 31'den da izlenmektedir. Gecekondu ailelerinin genelini kapsayan bu tutum, T.Şenyapılı'nın, İstanbul Gültepe gecekondu aileleri içinde geçerlidir (92).

T.Şenyapılı'nın da belirttiği gibi, 20-25 yıl önce, tül perde, koltuk takımı gibi eşyalar alt gelir gruplarının prestij amacıyla edindikleri tüketim malları olarak araştırmalarda kullanılmaktaydı (93).

Oysa, gelişen tüketim ekonomisi sonucunda, anılan mallar alabildiğine yaygınlaşmış hale gelmiştir. Alt gelir grupları içinde bu tür mallara sahip aileler artık ayrıcalı sayılmamaktadır.

1978 yılında yaptığı Gültepe gecekondu araştırmasında, T.Şenyapılı, prestiji sağlayan tüketim mallarının buzdolabı, TV, Çamaşır Makinası, teyp, pikap gibi mallar olduğunun gözlemlendiğini belirtmiştir (94).

Bu sıralamaya artık günümüzde televizyon 'renkli' olma özelliği ile video'yu da eklemek gerekmektedir.

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de yapılan araştırmada, Gültepe araştırmasında olduğu gibi Buzdolabı ve TV sahipliliğinin yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 30: İşyerlerinin Toplulaştırılması

<u>İş Yerleri</u>	<u>Sayısı</u>	<u>%</u>
Altındağ	19	12.6
Dışkapı,Sanayi Çarşısı,Siteler	34	22.2
Ulus, Sıhhiye	41	26.9
Yenişehir,Maltepe	10	6.9
Cebeci,Dikimevi,Dört Yol,Samanpazarı	6	3.6
Çankaya,Kavaklı dere,G.O.Paşa	-	0
Yenimahalle,Keçiören,Etilik, Aydınlıkevler	5	3.5
Bülbülderesi,Esat,Seyranbağları	2	1.2
Beytepe,Gölbaşı,Balgat	7	4.7
Seyyar,çalıştığı yere belli olmayan	28	18.6

Tablo 31: Gösterişçi Tüketim Mallarının Toplulaştırılması

<u>Tüketim Malları</u>	<u>Sayı</u>	<u>Oran %</u>
Video	10	9.6
Renkli TV	26	26.1
Renksiz TV	58	57.9
Buzdolabı	80	79.5
Fırın	51	79.5
Çamaşır Makinası	41	41.0
Elektrik Süpürgesi	21	20.4
Teyp	47	46.6
Pikap	12	11.4
Düdüklü Tencere	48	47.7
Tül Perde	103	99.0
Koltuk Takımı	68	67.9
Karyola	104	100

Gecekondu ailelerinin % 84 ünde televizyon mevcuttur. TV'lerin % 26.1 ise renklidir. Buzdolabı ise, ailelerin % 79.5 inde bulunmaktadır (Tablo 31).

Video ise % 9.6 oranında gecekondu ailelere ulaşmıştır.

Buzdolabı ve TV sahipliliği oranlarının yüksek olması, olanaklar elverdiğince, ilk satın alınan prestij sağlayıcı tüketim mallarının bunlar olduğunu göstermektedir (95).

T.Şenyapılınında belirttiği gibi, alt gelir gruplarının içinde oldukları ekonomik koşullara rağmen, tüm dayanıklı tüketim mallarına bütçelerinde yer vermeye çalışmaları, koşullarını daha çabuk düzeltmelerine önemli bir engeldir (96).

3.5.2. Alış-veriş İçin Tercih Edilen Semtler

Altındağ, Hıdırlık Tepe gecekondu aileleri giyim türü alışverişlerinin 1.92.1 gibi, büyük bir bölümünü Ulus, Dışkapı ve Samanpazarından yapmaktadır (Tablo 32).

Çalışılan işkollarının yerleri gibi belli bir kuşak içinde kalmaktadır. Ulus ötesine geçememektedir.

Tunalı Hilmi ve en önemlisi Kızılay gibi yeni ticaret merkezlerine ulaşamamaktadırlar.

Yiyecek türü alışverişler için gününbirlik ise Altındağdan, toptan alışverişler de Ulus ve Samanpazarından yapılmaktadır (Tablo 33).

Yine Kızılay'daki süpermarketler kullanılmamaktadır.

3.6. Sosyal İlişkiler

Altındağ, Hıdırlık Tepe gecekondu ailelerinin Sinema, tiyatro, kahve gibi eğlence yerleri ile parklar gibi dinlenme yerlerine gidiş alışkanlıkları ile semtleri belirlenmiştir.

Tablo 32: Giyim Türü Alış-Veriş İçin Tercih Edilen Semtler

Semtler	Sayı	%
Ulus	66	65.2
Kızılay	9	7.9
Dışkapı	14	12.7
Samanpazarı	15	14.2
TOPLAM	104	100

Tablo 33: Yiyecek Türü Alış-Veriş İçin Tercih Edilen Semtler

Semtler	Sayı	%
Altındağ	104	100
Altındağ	-	-
Ulus	2	2.4
Ulus	48	46.0
Samanpazarı	1	0.9
Samanpazarı	53	50.7

Ayrıca, gecekondü ailelerinin komşu ziyaretlerinde gittikleri semtler saptanmıştır.

3.6.1. Eğlenme ve Dinlenme Etkinlikleri

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de oturan gecekondü ailelerinin eğlence amacı ile gittikleri yerlerin başında sinema gelmektedir. Daha sonra onu kahve ve tiyatro izlemektedir (Tablo 34).

E.Kongarın 1971 yılında aynı bölgede yaptığı araştırmadaki bulgularına yakındır (89). E.Kongar'da aynı gidiş sırasını vurgulamıştır.

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de oturan gecekondü aileleri en çok Ulus semtindeki sinemalara gitmektedirler (Tablo 35).

Altındağ'da bir tiyatro olduğu için tiyatroya gidenler bulunmaktadır.

Kahvelerde yine Altındağ'da olanlara gidilmektedir.

Altındağ, Hıdırlık Tepe gecekondüleri, Sinemaya gitmek için, yine Ulus semtini aşmamaktadır.

Eğlenmek için, nüfusun % 83 ü parklara gitmektedir. Ama çoğunluğun parklara gitmesine rağmen, Ulus-Sıhhiye semtlerinden farklı yerlerdekilere ulaşmamaktadırlar.

Üst gelir gruplarının daha sık gittiği parklara gitmemektedirler (Tablo 36,37).

3.6.2. Komşu Ziyaretleri

Altındağ, Hıdırlık Tepe gecekondü aileleri tablo 38 den de anlaşılacağı gibi kentin imarlı kesimlerde oturanlar ile komşuluk dahi yapmamaktadırlar.

Nüfusun % 39.2 oranında bir bölümü, Altındağ içinde komşuluk yaparken, % 37.5 i diğer gecekondü semtlerindeki ahabap ve tanıdıklara gitmektedir (Tablo 38).

Tablo 36: Parklara Gitme Oranı

Tablo 34: Eğlence Yerlerine Gitme Oranı

Yerler	Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%
Sinema	76	73	28	27
Tiyatro	31	30	73	70
Kahve	52	50	52	50
Çocukluk Parkı	51	59.6		
Sağmenler Parkı	5	3.2		
Botanik Parkı	3	3.1		
Abdi İpekçi Parkı	27	32.1		

Tablo 35: Eğlence Yerlerinde Tercih Edilen Semtler

Semtler	Sinema		Tiyatırı		Kahve	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Altındağ	-	-	31	100	52	100
Ulus	60	78.3	-	-	-	-
Kızılay	7	10.2	-	-	-	-
Cebeci	3	4.3	-	-	-	-
Maltepe	6	7.2	-	-	-	-
Kavaklıdere	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	76	100	62	100	52	100

Tablo 36: Parklara Gitme Oranı

Evet		Hayır	
Sayı	%	Sayı	%
86	83	18	17

Tablo 37: En Çok Gidilen Parklar

Parklar	Sayı	%
Gençlik Parkı	51	59.6
Seğmenler Parkı	5	5.2
Botanik Parkı	3	3.1
Abdi İpekçi Parkı	27	32.1
Kuğulu Park	-	-

Tablo 38: Ziyaret İçin En Çok Gidilen Bölgeler

Bölgeler	Sayı	%
Altındağ içinde	41	39.2
Başka Gecekondu	39	37.5
İmarlı Kesim	24	23.3
TOPLAM	104	100

3.7. Kentsel Örgütleri Kullanma Seviyesi

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de yaşayanların kentsel örgütleri kullanım derecesini gösteren Tablo 39'a bakılırsa, bazı uzmanlaşmış hizmet örgütlerinin az kullanılmasına karşın, özellikle tüketim pazarına katılımı sağlayan örgütlerin daha fazla kullanıldığı görülür.

Altındağ gibi gecekondu bölgelerinde en önemli sorun 'yasallık' iken avukatlık hizmetinden yararlanma oranının düşük bir değerde olması ilginçtir.

Noter hizmetlerinden yararlanması tapu tahsis belgelerini almak açısından gerektiğinden yüksek değerdedir.

Mahkemeye gitme oranı % 28.8 olduğu halde, uzmanlaşmış avukatlık hizmetinden yararlanmamaktadırlar (Tablo 39).

Uzmanlaşmış bir finans kurumu olan banka, az kullanılan örgütlerden biridir. Aynı şekilde kredi kullanma oranı da düşüktür. Ekonomik mekanda belirli bir düzeye gelemeyen gecekondu aileleri için kaçınılmaz bir sonuçtur.

Özel muayenelerde yararlanma oranı % 19.2 dir. Bunun nedeni ise sadece zorunluluktur.

Tüketim pazarına en yoğun katılma yollarından biride taksit kurumudur. Gecekondu ailelerinin en çok kullandığı örgüttür.

Süpermarket ise sadece Ulus ve Samanpazarında, aylık alışverişlerin yapıldığı büyük satış birimleri olarak tanımlandığı için tercih edilmektedir.

3.8. Belediyeden Beklentiler

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de yaşayan ailelerin, belediyelerden beklentilerinin önem sırasına göre sınıflandırması Tablo 40 da verilmiştir.

Tablo 39: Bazı Kentsel Örgütlerin Kullanımı

Örgütler	Sayı	%
Mahkeme	30	28.8
Avukat	10	9.6
Noter	42	40.0
Muayenehane	20	19.2
Banka hesap	17	16.3
Bankadan kredi	7	6.7
Taksitli Alışveriş	78	75
Süpermarketlerden Alışveriş	62	59.6

Tablo 40: Nüfusun Belediyeden Beklentileri

Beklentiler	Sayı	%
Otobüs seferlerinin artması	68	65.3
Dolmuş güzergahı olması	67	64.4
Çöplerin düzenli toplanması	53	50.9
Suların düzenli akması	51	49.0
Çocuk bahçesinin olması	33	31.7
Yolların konutlara ulaşması	32	30.7
Sağlık ocağının olması	23	22.1
PTT olması	13	12.5
Pazar yeri olması	10	9.6
Kütüphane	10	9.6
Bakkal	7	6.7
Okul	3	2.8

Ailelerin çoğu, ulaşımdan şikayetcidir. Otobüslerin yarım saatte bir geçmesi, ve tek hat olması beklemeleri arttırmaktadır.

Ailelelerin bir bölümü ise, dolmuş güzergahının mahallelerinden de geçmesini istemektedir.

Çöp toplama sisteminin aksamasından şikayetçi olanlar % 50.9 oranında dır.

Suların düzensiz akması ise dördüncü önemli beklentidir.

Çocuk bahçesinin olması gerektiğini belirtenlerin çoğunlukta olması, kendilerini kentli gibi hissetmelerinden kaynaklanmaktadır.

E.Kongarın araştırmasında da aynı sonuçların olması, nedeniyle E.Kongar'ın yorumuna katılmıştır. Bu yoruma göre de, bölge halkı artık Ankara'nın sahip olduğu (ve hatta olmadığı) olanaklardan da yararlanması arzulamaktadır. Bu arzu, Altındağ da yaşayanların ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmek istemediklerini ve toplumsal ihtiyaçlar yönünden bilinçlendiğini göstermektedir (97).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

D. ALTINDAĞ, HIDIRLIK TEPE GECEKONDU TOPLUMUNUN ANKARA KENTI İLE BÜTÜNLEŞMESİNİ ETKİLEYEN VEYA HIZLANDIRAN FAKTÖRLER

1. BÖLGE İLE ANKARA KENTİNİN BÜTÜNLEŞME SÜRESİNİ HIZLANDIRAN FAKTÖRLER

Planlama literatüründe, kente uyum göçenlerin geçirdikleri belli bir değişim olarak ele alınmıştır(98). Başka bir deyişle 'uyum', göçenlerin zaman içinde kentli olmayı, modernleşmeyi, kente entegre olmayı (bütünleşmeyi) başardıkları veya başaramadıklarına göre tanımlanmaktadır(99). Tüm bu olgular (değişmeler) tek bir mekanda değil, hem soyut, hem de somut mekanda olmaktadır(100).

Kent ile bir olmak, onlara benzemek, ya da bütünün bir parçası olmak belirli bir sürede gerçekleşmektedir. Oturulan konut bölgesinin fiziki konumu, kente uyumu etkilemektedir(101). Çeşitli kentsel merkez ve servislere olana uzaklık, iş olanaklarına, eğitim, sağlık vb. hizmetlerden faydalanma imkanları kente uyum sürecini etkilemektedir(102).

Bunun yanında, göçenlerin Ankara Kentine (ya da büyük bir kente) gelmeden önce kazandıkları kentsel tecrübe, kente kalış sürelerinin uzunluğu kente uyumu dolayısıyla bütünleşmeyi hızlandırmaktadır(103).

1.1. Kent ile Bütünleşmeyi Hızlandıran, Bölgenin Konumu ile İlgili Faktörler

Bir bölgenin, kentsel hizmetlere yakın olması, ulaşılabilirliği ve dolayısıyla etkileşim arttırmaktadır.

E.Kongar, "Kentleşme Sürecinde Bütünleşme sorunları ve çözümleri" konulu seminer de, "kent yaşamı ile sıkı bir etkileşim, gecekonduların bütünleşme sorununu çözmekte olduğu,

başka bir deyişle kent yaşamı ile sıkı bir ilişki içinde, bütünleşme sorunlarının azaldığı görüşlerinin tartışıldığını belirtmiştir(104).

Bu görüşe dayanarak, "sıkı bir ilişki" için, 'kent merkezine ve kent yaşamına fiziki' mekanda yakın olmak gerekmektedir.

Bir konut bölgesinin, yer seçimi açısından optimum bir yerde olduğunu belirtebilmek için de bir kriterler dizisi kullanılması gerekmektedir.

Bu araştırmada, 'kriter' Avusturya mekan araştırması ve planlaması örgütünün yayınladığı ve Hermut Grasberger tarafından geliştirilen "Konut bölgelerinde barınma değerleri" isimli çalışmadan alınmıştır(105).

Bu konut bölgesi perakende ticaret alanlarının en fazla 4 ile 8 dakikalık yürüme mesafesi içinde olması gerekmektedir. Ana merkez ise en fazla 10 ile 20 dakikalık yürüme mesafesi içinde olmalıdır(106). (Tablo 41).

Burada perakende ticaret, mahalle ölçeğinde genelde gıda türü mallar satan birimleri içermektedir. Ana merkez ise bankalar, bürolar ve ticari birimlerin yoğunlaştığı bölgedir.

Altındağ Hıdırlık Tepe Gecekondü bölgesindeki konutlar ise, perakende ticaret alanına en fazla 5 dakikalık bir yürüme mesafesi içindedir. Ana ticaret merkezine ise en fazla 25 dakikada, en azda 5 dakikada ulaşılmaktadır(Tablo 42).

Sağlık tesisleri ise doktor, dişçi,eczane,sağlık ocağı, dispanser ve hastane olarak altı ayrı birim olarak ele alınmıştır.

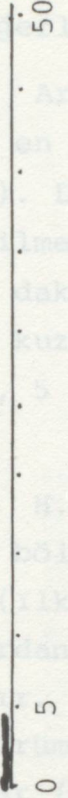
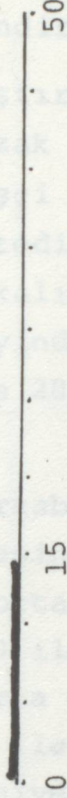
Doktor (özel muayeneler), dişçi, eczane ve sağlık ocağına 15 dakikalık bir yürüyüş ile ulaşılması gerekmektedir(107) (Tablo 41). Hastanenin ise araçla ulaşılabilir bir yerde, gürültüden uzak vb. gibi özel bir konumu olması,

Tablo 41: Konutların Ulaşabilirliği

	TEST EDİLEN	Yürüme Süresi (dk) Kriter	ÖLÇÜM CETVELİ
1	Alt ve Üst Merkez		
	Perakende Ticaret Alanı	4-8	0 4 8 15 50
	Ana Merkez Alanı	10-20	0 10 15 20 50
2	Sağlık Tesisleri		
	Doktor	0-15	0 15 50
	Dişçi	0-15	0 15 50
	Eczane	0-15	0 15 50
	Sağlık Ocağı	0-15	0 15 50
	Dispanser	0-30	0 15 30 50
	Hastane	-	0 ?

3	Eğitim Tesislerine	İlk Okul	0-10	0 10 50
		Orta Okul-Lise	0-15	0 15 50
		Meslek Lisesi	0-15	0 15 50
		Yüksek Okul	-	0
		Tiyatro	-	0
		Sinema	-	0
4	Kültür Tesisleri			
		Çocuk Parkı	0-5	0 5 50
		Mahalle Parkı	0-15	0 15 50
5	Yeşil Alan	Şehir Parkı	-	0

1. No'lu, 3. No'lu, 4. No'lu

6	Ulaşım	Duraklar	0-5	
7	Güvenlik Tesisleri	Karakol	0-5	

Kaynak: Grasberger H.Die Unter Suchung des wohnwettesvon wohn gebieten.

Çeviri: Doç.Dr. I.Boynukalın

nedeniyle H.Grasberger'in araştırmasında da belirtildiği gibi değerlendirilmemiştir (108).

Araştırma bölgesi ise, özel doktora en çabuk 5 dakikada, en uzak 25 dakika da yürüyerek ulaşabilmektedir (Tablo 42). Dişçi ve Eczaneye ise 5 dakika içinde yürüyerek ulaşılabilmektedir. Sağlık ocağı en yakın 3 dakikalık, en uzak ise 7 dakikalık bir yürüme mesafesi içindedir. Hastane bölgenin kuzeyinde 2 tane olmak üzere en yakın-en uzak olmak üzere, 5 ve 20 dakikalık yürüme mesafeleri içindedir (Tablo 42).

H.Grasberger'in araştırmasında, eğitim tesislerine konut bölgesinin uzaklığı 4 ayrı başlık altanda incelenmiştir. (İlk,orta,Lise,Meslek ve Yüksek Okullar) İlk okula, konutlardan 0 ile 10 dakika arası bir zamanda yürüyerek ulaşılmalıdır. Orta okul, Lise ve Meslek Lisesine 0-15 dakikalık bir yürüme ile ulaşılması gerekmektedir (Tablo 41). Yüksek Okullar (niversiteler) için yürüme mesafesi belirtilmemiştir(109). H.Grasberger niversitelerin özel yer seçimi ve planlama gerektiğini belirtmiştir. Bu nedenle değerlendirmiştir.

Araştırma Bölgesindeki ocuklar ilkokula 0-5 dakika yürüyerek ulaşmaktadır. Ortaokul, Lise, Meslek Liselerine 5 ile 25 dakika içinde ulaşılmaktadır. Araştırma bölgesinin kuzeyinde Ziraat Fakültesinin tüm bölümleri bulunmaktadır. Bu yüzden yüksek okullara uzaklığı 5-15 dakika arasında değişmektedir (Tablo 42 ve 43).

H.Grasberger'in araştırmasında Kültürel tesislere uzaklığı tesbit için kriter alınmamıştır. Ana merkez içinde yer alan tesisler olduğundan ayrıca tesbit edilmemiştir.

Araştırma bölgesinde ise Ana merkez dişında 2 sinema ve bir tiyatro bulunmaktadır. Her ikisine de 5-15 dakika içinde ulaşılabilmektedir (Tablo 42). (Bölgedeki tiyatro Altındağ Tiyatrosudur. Altındağ caddesi üzerindedir.)

Tablo 42: Altındağ Hıdırlık Tepe Gecekondu Bölgesindeki Konutların Ulaşabilirliği

TEST	EDİLEN	Mevcut Yürüme Süresi	ÖLÇÜT CETVELİ
1 Alt ve üst Merkez	Perakende Ticaret Alanı	0-5	0 5 10
	Ana Merkez Alanı	5-25	0 5 25 50
2 Sağlık Tesisleri	Doktor	5-25	0 5 25 50
	Dişçi	0-5	0 5 10
	Eczane	0-5	0 5 10
	Sağlık Ocağı	3-15	0 3 10 15 20
	Dispanser	5-7	0 5 7 10
	Hastane	5-20	0 5 20 25

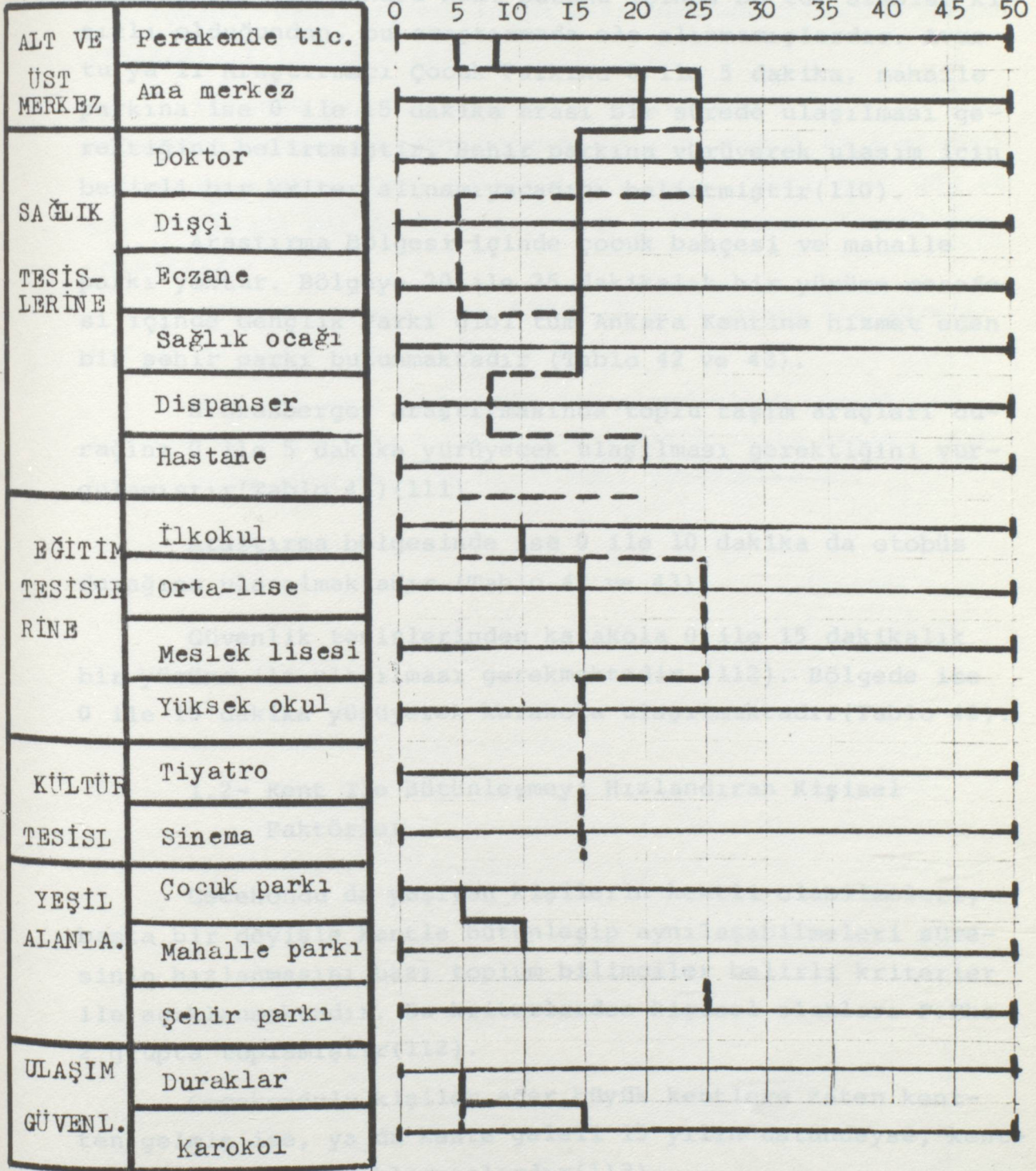
Tablo 2. Ulaştırma ve ulaşılabilirlik kriterlerinin değerlendirilmesi

6	Ulaşım	Duraklar	0-10	0 10 25 50
7	Güvenlik Tesisleri	Karakol	0-10	0 10 25 50

Kaynak: Tablo 2 Değerleri sonucu.

--- Mevcut
--- Kriter

Tablo43 Bölgenin ulaşılabilirlik kriterlerinin değerlendirimi

Mevcut

—

Kriter

H.Grasberger'in araştırmasında yeşil alanlar çeşitlendirilmiş, çocuk parkı, mahalle parkı ve şehir parkı dışında top oyun alanları, basketbol, voleybol alanları yer almaktadır. Tüm Ankara Kent bütünü içinde bu tür alanlar kı-sıtlı olduğundan, bu araştırmada ele alınmamışlardır. Avus-turya'lı Araştırmacı Çocuk Parkına 0 ile 5 dakika, mahalle parkına ise 0 ile 15 dakika arası bir sürede ulaşılması ge-rektiğini belirtmiştir. Şehir parkına yürüyerek ulaşım için belirli bir kriter alınamayacağını belirtmiştir(110).

Araştırma Bölgesi içinde çocuk bahçesi ve mahalle parkı yoktur. Bölgeye 20 ile 25 dakikalık bir yürüme mesafe-si içinde Gençlik Parkı gibi tüm Ankara Kentine hizmet eden bir şehir parkı bulunmaktadır (Tablo 42 ve 43).

H.Grasberger araştırmasında toplu taşıma araçları du-rağına 0 ile 5 dakika yürüyecek ulaşılması gerektiğini vur-gulamıştır(Tablo 41)(111).

Araştırma bölgesinde ise 0 ile 10 dakika da otobüs durağına ulaşılmaktadır (Tablo 42 ve 43).

Güvenlik tesislerinden karakola 0 ile 15 dakikalık bir yürüme ile ulaşılması gerekmektedir (112). Bölgede ise 0 ile 15 dakika yürüyerek karakola ulaşılmaktadır(Tablo 42).

1.2- Kent İle Bütünleşmeyi Hızlandıran Kişisel Faktörler

Gecekondu da yaşıyan kişilerin kentli olabilmeleri, başka bir deyişle kentle bütünleşip aynılaşılabilmeleri süre-sinin hızlanmasını bazı toplum bilimciler belirli kriterler ile açıklanmaktadır. Bu kriterlerden kişisel olanları F.Eke 2 grupta toplamıştır(112).

Gecekondulu kişiler eğer büyük kentlere zaten kent-ten gelmiş ise, ya da kente geleli 15 yılın üstündeyse, kent-li olma sınırına yaklaşmışlardır(113).

F.Eke, bir yerleşimin 'kent' olabilmesi için nüfusunun 10.000 üzerinde olması gerektiğini(114), Prof.Dr. Keleş ise nüfusu 10.000 ile 20.000 arasında kalan yerleşime büyük kasaba, daha doğrusu küçük kent denilebileceğini vurgulamışlardır (115).

Bölgede yapılan araştırma verilerinden Tablo 24'deki değerlendirilmesine göre bölgede oturanların % 27,2 si köylerden gelmiştir. Geriye kalanların hepsi 'kent'ten göç etmiştir. Başka bir deyişle toplumun % 72,8 oranı 'kent' ten gelmiştir.

Bölgede oturanların % 57'si 15 yılı geçen bir süredir Ankara'da oturmaktadır (Tablo 26).

Her iki veri bir arada değerlendirilse, gecekondutoplumunun büyük bir kısmı kişisel faktörlerin etkisi ile kentlileşme süreçlerinin hızlanması gerekmektedir.

Ekonomik ve sosyal alanındaki değişimler, ya da sosyal alanındaki ilişkiler somut mekanın biçimlendirdiğini(116) belirtir T.Şenyapılı; başka bir araştırmada, gecekondutoplumuna kente ilk geldiklerinde kentteki barınma koşullarını, kentin yapı malzemesi ile yapı bütünsel ilişkilerini, kente kalış süresi arttıkça, kent ekonomisinin sunduğu malzeme ve kente kazandırdığı tecrübelerini kullanarak, aynı türde konut üretimi yaptığını (117) açıklayarak, 'somut mekânın' biçimlenmesini ayrıntıda vurgulamıştır.

Ayrıca, Hızlılık Teorisi somut ve sosyal alan arasındaki ilişkiler bir bütün içinde araştırılmıştır.

1. Bölgenin Fizik Mekanında Ölçülebilen Kentsel Etikiler
Veya Bütünleşme BEŞİNCİ BÖLÜM

E. BÖLGENİN KENT İLE BÜTÜNLEŞME SEVİYESİNİN ARAŞTIRMA
BULGULARINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

1. BÖLGENİN SOYUT VE SOMUT MEKANLARINDA BÜTÜNLEŞME SEVİYESİ

Araştırmamanın başında da belirtildiği gibi, konu ile ilgili diğer araştırmacılar kentlileşme sürecini 'mekan' kavramıyla birlikte açıklamışlardır. Bu nedenle bu çalışma içinde de mekan kelimesi kapsamı önemsenmiştir(116).

Soyut(ekonomik, sosyal vb.) ve somut (fizik) mekandaki ilişkiler bütünü içinde de konuya yaklaşılmıştır.

S.K.Kartal'ın tanımlamasıyla, "Ekonomik bakımdan kentlileşme, kişinin geçimini tamamen kentte veya kente özgü işlerle sağlıyor duruma gelmesiyle gerçekleşir." "Sosyal bakımdan kentlileşme ise, kişinin türlü konularda kentlilere özgü tavır ve davranış biçimlerini, sosyal ve tinsel değer yargılarını benimsemesiyle gerçekleşir(117).

Ekonomik ve sosyal mekandaki değişmeler, ya da soyut mekandaki ilişkiler somut mekanı biçimlendirdiğini(118) belirten T.Şenyapılı, başka bir araştırmasında, gecekondutoplumunun kente ilk geldiğinde kentteki barınağını kurarken, kentin yapı malzemesi ile yapı bilgisini kullanmadıklarını, kente kalış süresi arttıkça, kent ekonomisinin sunduğu malzemeyi ve kentte kazandığı tecrübelerini kullanarak, aynı türde konut üretimine geçtiğini (119) açıklayarak, 'somut mekânın' biçimlenmesini ayrıntıda vurgulamıştır.

Altındağ, Hıdırlık Tepe'de Somut ve Soyut mekanda ilişkiler bir bütün içinde araştırılmıştır.

1. Bölgenin Fizik Mekanında Ölçülebilen Kentsel Etkiler Veya Bütünleşme Seviyesi

Bölgenin fizik mekanında yapılan araştırmada, 20 konutun yapıldığı tarihten günümüze kadar değişimi ile ilgili verileri Tablo 18 ve 19'da belirtilmiş ve üçüncü bölümde verilmiştir.

Farklı zamanlarda yapılan konutlara nedensellik çerçevesi içinde ve karşılaştırılarak bakılması gerekmektedir (Tablo 44).

Tablo 44 (Tablo 18 ve 19 verileri birleştirilmiştir) ve Şekil 1-2 izlenirse araştırma bölgesinde incelenen konutların zaman içinde hem malzeme hemde işlev olarak belirli değişimleri fizik mekanda gösterdikleri anlaşılmaktadır.

İlk yapılan konutların % 90 gibi önemli bir bölümünde taş ve çamur kullanılırken daha sonra yapılan konutların çoğunda tuğla veya briket tercih edilmiştir (Tablo 44).

İlk yapılanların malzemesinin taş ve çamur olmasının iki nedeni olabilir, birincisi bu mal zeminin kolay ve ucuza bulunabilmesidir. İkinci neden ise, taş ve çamurun geleneksel yapı bilgilerine dayandığıdır. Daha önceki tecrübelerin değerlendirilmesiyle inşaat gerçekleştirilmektedir.

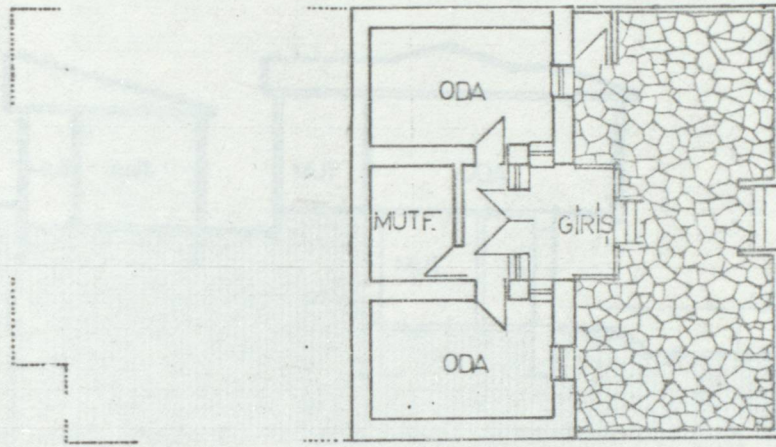
Daha sonra, kente kalış süresi ve ekonomik mekandaki gelir arttıkça ikinci bir konut inşaatı başlamaktadır. İkinci konut için kentsel tecrübe de artmıştır. Kullanılan malzemenin tuğla ve briket gibi daha kentsel malzeme olması yönünden kaçınılmazdır.

Plan tipi ilk yapılan konutlarda iki oda, bir aradır. Daha sonra yapılan konutlarda ise farklı plan tipleri tercih edilmiştir.

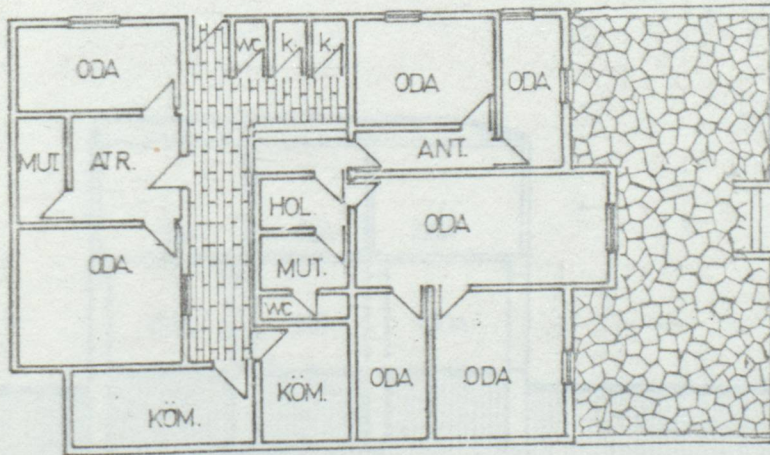
İki oda, bir ara plan tipi geleneksel Türk konutlarında en sık kullanılandır(120). Daha sonra yapılan konutlarda ise, kentin apartman tipi konutlarında bulunan dağıtıcı bir

ŞEKİL: 2

1 no'lu örneğin planı ve kesiti

zemin kat: planı 1/200

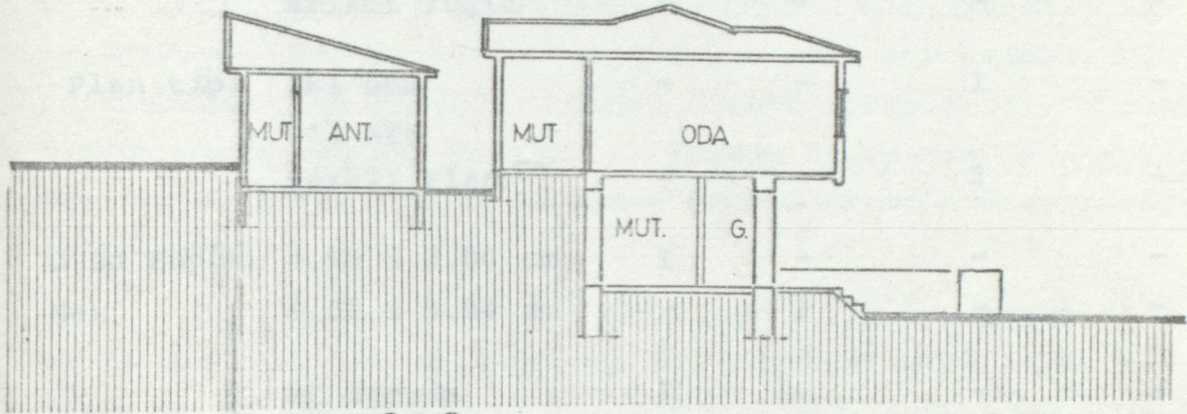
1. kat: planı

1/200

Tablo 14. Parklı Tarahlerde Yapılan 1. Ve Komutla
Sikler Değişimler

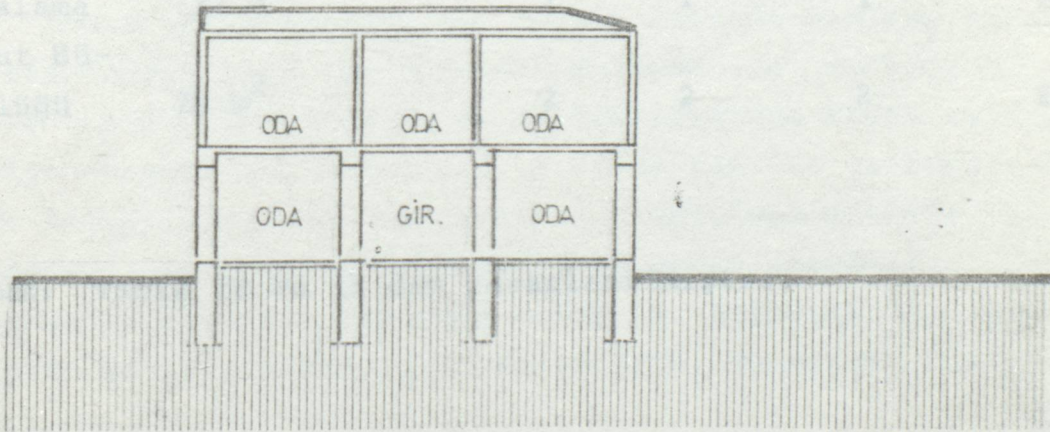
ORANLAR (%)

Değişimler 0-25 26-50 51-75 76-100

a-a kesiti

1/200

b-b kesiti

1/200

Tablo 44: Farklı Tarihlerde Yapılan 1. Ve Konutta Ölçüler Değişimler

Değişimler		ORANLAR (%)			
		0-25	26-50	51-75	76-100
Plan tipi	Taş-Çamur	-	-	-	-
	Briket Tuğla	-	-	-	-
	İki oda bir ara	-	-	I	-
	Farklı Plan	-	-	2	-
O da Büyük	4.50 x 3.00 cm	I	-	-	-
Max	4.30 x 5.00 cm	-	2	-	-
Konfor	WC içerde	I	-	-	2
	WC dışarda	2	-	-	I
	Ayrı mutfak	I	-	-	2
	Ayrı banyo	I	-	-	2
Duvar kalınlığı (min)	20 cm	I	-	-	2
Kapı genişliği	80-90 cm	-	-	I	-
Pencere geniş max	150-200 cm	-	-	2	-
Ortalama	32 m ²	I	I	I	I
Konut Büyüklüğü	70 m ²	2	2	2	2

Kaynak: Tablo 18 ve 19 dan yararlanılmıştır.

koridor sistemine dayalı çözümler tercih edilmiştir (Tablo 44 ve Şekil 1).

Odalar, ve dolayısıyla konutun metrekare olarak kapladığı alanda zaman içinde artmıştır. Kentsel tüketim mallarının kullanılması başka bir deyişle kentin sunduğu ev eşyalarının kullanılması daha fazla fizik mekanda yer talebini gerektirmiştir. Bunun yanında kentli bir davranış sayılabilecek, konut içi fonksiyonların ayrı yer talebi, yine konuttaki genişlemelere neden olmuştur (Tablo 44). (Örnek olarak buzdolabı, televizyon ve koltuk takımının yer kaplaması veya yatma, oturma ve yemek yeme alanlarının ayrı odalarda olması gibi).

İlk yapılan konut ile daha sonra yapılan konutlarda en önemli fark ise tuvalet, banyo ve mutfak gibi ıslak hacimlerin konumlarındadır.

İlk yapılan konutların % 95 inde tuvaleti dışardayken, ikinci yapılan konutların içindedir. Ekonomik mekanda belirli bir düzeye gelip, tuvalet için ortaklaşa kullanılabilecek bir yatırım yapmak ilk konutlar için geçerlidir. Ama Bölgede ortak kullanılan tuvalet yoktur. Tuvaletin dışarda olmasının nedeni, geleneksel Türk konutlarında da dışarda olmasıdır. Daha sonra yapılan konutlarda tuvalet konut içine girmiştir. Kentsel tecrübelerini kullanarak bu tür çözüme gitmişlerdir. Başka bir deyişle, ekonomik mekandaki parasal olumlu bir gelişimin dışında, sosyal mekandaki tecrübelerinin bir sonucudur.

Duvar kalınlıklarında iki farklı zamanda yapılan konutlar arasındaki fark ise doğrudan malzeme ile orantılıdır. Taş ve çamurun karıştırılarak kullanıldığında duvar kalınlığının artması kaçınılmazdır. Arazide yapılan çalışmalarda duvar kalınlıklarının "neden kalın olduğu" sözlü olarak sorulduğunda iki grupta toplanabilinen cevap alınmıştır. Biri, soğuktan ve sıcaktan koruduğu olmuştur. İkincisi ise, üzerine zaten kat ilave etmeyi düşünüldüğünü, bu yüzden taşıyıcı

bakımından 'sağlam' inşa ettiklerini bildirmişlerdir. İlk kata da bu yüzden 'temel' demektedirler.

Kullanılan malzeme ile değişen duvar kalınlıkları içinde ne derece kentten etkilenme olduğu esnektir. Birinci katın 'temel' olması nedeniyle sağlam kalın duvar kullanıldığı varsayımı yinede, tek katta kalan ama son 20 yıl içinde yapılan tüm konutlarda ince duvar, dolayısıyla briket kullanıldığı değerlendirilse, kenten kaçınılmaz bir etkilenme olduğu sonucu gelmektedir.

Ayrı zamanlarda yapılan konutların kapı ve pencere genişliklerinde ölçülen değişimlere göre, kapı genişliklerinde önemli bir değişim olmadığı, buna karşın, pencerelerde iki katına çıkan bir artış tesbit edilmiştir. İl yapılan konutların % 90 oranında bir bölümünün 90 cm genişliğinde penceresi olmasına karşın, ikinci yapılan konutlarda 120, 180 ve 200 cm 'ye varan pencereler bulunmaktadır. Ankara kentinde Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan konutlar ile daha sonraki konutların dış görünüşünde fark izlendiğine (121) göre, gecekondulardaki bu değişimde kentsel etki olduğu söylenebilir.

1.2. Bölgenin Sosyal ve Ekonomik Mekanında Saptanan Kentsel Etkiler Veya Bütünleşme Seviyesi

Ö.Şenyapılı'nın da belirttiği gibi kente göçmek, kentli sayılabilmek için yeterli değildir(122). Bu yüzden araştırmada kentli kelimesi kent yaşantısıyla uyum kurmuş, kentle bütünleşmiş kişiler için kullanılmıştır. Başka bir deyişle, Ankara kentinde yaşıyor olmak, kentli olmayı gerektirmektedir.

Bütünleşme kelimesi araştırmada birkaç kez yinelenirse, bir bütünün parçası olmayı tanımlayan, daha genel bir kavramdır. Bu araştırmada ise şüphesiz kentli bir bütünün, parçası olan, bütünleşmiş, uyum sorunu olmayan kişileri kapsayan bir kavram olarak kullanılmıştır.

Altındağ Hıdırlık Tepe gecekondu toplumu sosyal ve ekonomik mekandaki bulgularına göre "kentli mi-değil mi?" Ya da "kentli ile bütünleşmiş, aynılaşmış mı?" sorularına cevap bulmak gerekmektedir.

Bölgenin ilk olarak nüfus yapısına bakılırsa, genelde kesitli özelliklere rastlanır. 18 yaşının altında evlilik olmaması, hane halkı başkanlarının köylerde olduğu gibi genç evlenmediklerini göstermektedir. Aile reislerinin eğitim düzeyinin düşük olmasına karşın ikinci kuşak'a daha yüksektir.

Aileler çekirdek aileye dönüşmüştür. Çocuk sayısı azalmıştır. Ama bu artık köylerde dahi olan bir dönüşümdür.

Nüfusun yapısı ile ilgili verilerin değerlendirilmesi, kentli olduklarının bir kanıtı olarak kabul edilmemelidir.

Bu araştırmada konu ile ilgili araştırma yapan otoritelerin kriterleri kabul edilmiştir (123).

Ö.Şenyapılınında belirttiği gibi, kentlileşmenin ölçütü (kentlileşme düzeyini belirleyen ölçüt) örgüt kullanma derecesi ile orantılıdır (124).

Araştırma bölgesi bir gecekondu alanıdır 'tanımlarına' göre gecekonduunun en önemli sorunu yasallıktır. Buna rağmen avukata gidip danışanların oranı son derece düşüktür (9,6) (Tablo 45).

Noter ve mahkeme kullanma oranları daha yüksektir. Noterin, tapu tahsis belgesi almada gerekli bir örgüt olması yanında, kırsal bölgelerden kalma bir alışkanlık olma ihtimalide vardır.

Mahkeme, Altındağ gibi bir bölge için alışılmış bir örgüttür. Mahkemeye gidildiği halde, uzmanlaşmış bir avukata ihtiyaç hissedilmemesi ilginçtir.

Özel doktor, bölgede olduğu halde, gitme oranı çok düşüktür.

Uzmanlaşmış finans kurumu olan bankada yine az kullanılmaktadır (Tablo 45).

Bunlara rağmen, tüketim örgütlerine katılım çok daha fazladır. Hiçbir kentsel kurumu kullanmaya gereksinim duymayan gecekondu toplumu, tüketim kolaylığı sağlayan 'taksit' le satın alma düzeninden yararlanmaktadır.

Yine tüketim eylemiyle ilişkili olarak, örgütlenmiş ve görece bir ucuzluk sağlayan süpermarketten alış-veriş edenler nüfusun yarısından fazlasıdır.

Örgüt kullanma ya da kullanmama ile ilgili veriler, Gültepe gecekondusu bölgesinde yaşayan toplum ile aynıdır (126).

Altındağ, Hıdırlık Tepe gecekondusu toplumu, kentin farklı katmanları ile ilişkiye de gecememektedir.

İş-yerleri, alış-veriş yaptıkları yerler, gittikleri sinemalar, tiyatrolar, ve parklar, hep kendi yakın çevreleridir. Biraz daha gnelleştirilirse, tüm düşük gelirli grupların tercih ettiği, Ulus ve Sıhhiye civarındır. Bu sınırı aşamamaktadırlar (Tablo 45).

"Kent yaşantısıyla uyumlu hale gelebilmek için en önemli engel ekonomiktir", varsayımı araştırmamanın temel noktasını oluşturmaktaydı. (Giriş bölümünde belirtildiği gibi).

O halde, örgüt kullanamama ve kent ile ilişkilerde marjinalde kalma nedeni, bütünleşmemiş bu nüfus grubunun, ekonomik yönden de marjinal de kalma olmasıdır.

Altındağ, Hıdırlık Tepe gecekondusu toplumu, içinde güvenceli, örgütlü ve uzmanlaşmış ve yeterli gelir sağlayan bir işte çalışan kişi yoktur. Bu en önemli varsayım gerçekleşmediği sürece, uyum, bütünleşme veya gerçek anlamda kentlileşme düzeyine ulaşmaları gerçekleşmemektedir.

Konu ile ilgili başka araştırmalarda saptanan köken ile ilişkilerin bölgede olmaması ilginçtir. Bu bulguda kentli bir veri aramamıştır. Çünkü nedeni yine ekonomik olacağı düşünülmüştür. Günümüzün ekonomik şartları altında, akrabalarından yarar ummak zorlaşmış sonucuna varılmıştır.

Tablo 45: Bölgenin Kentlileşme Seviyesi

KRITER ÖLÇÜT			Bütünleş- miş %	Bütünleş- memiş %	Referans
Örgüt	Mankeme	Kullanan	28,8	71,2	Tablo 39
Kullanma	Avukat	Kullanan	9,6	91,4	Tablo 39
	Noter	Kullanan	40,0	60,0	Tablo 39
	Muayene	Kullanan	19,2	80,8	Tablo 39
	Bankada hesap	Kullanan	16,3	83,7	Tablo 39
	Bankadan	Kullanan	6,7	93,3	Tablo 39
	Taksitli Alışveriş	Kullanan	75	25	Tablo 39
	Supermar- ketten				
	Alışveriş	Kullanan	59,6	40,4	Tablo 39
İlişkiler	Eş-dost ziyareti	Farklı Katmanlar ile	23,3	72,7	Tablo 38
	İş-yeri	Ulus dışında	12,8	87,2	Tablo 30
	Alışveriş yeri	Ulus-Altın- dağ dışı	7,9	92,1	Tablo 32
	Sinema- Tiyatro yeri	Ulus-Altın- dağ dışı	21,7	78,3	Tablo 35
	Parkların Yeri	Ulus-Sıhhiye dışı	8,3	91,7	Tablo 37
İşin Türü	Güvenceli, Örgütlü, uzmanlaş- mış ve ye- terli ge- lir sağla- yan iş türü	Çalışan	-	100	Tablo 29
Geldikleri Yer ile Bağlar	Akraba Gelişi	Yok	46,3	53,7	Tablo 27
	Kendi gi- dişi	Yok	68,0	32,0	Tablo 27

Araştırma bölgesinde de elde edilen bulgulara göre tüm bu nitelikler mevcuttur.

Altındağ Hıdırlık Tepesi kondu bölgesinde, tüm diğer gecekondu bölgeleri gibi kentle bütünleşmemiştir.

F. SONUÇ

Kentlileşme sürecinin bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilebilmesi için, sürecin bir mekanlar bütünü içinde ele alınması giriş bölümünde belirtilse yinelemek gerekmektedir. Söz konusu mekanlar bütünlüğü içerisinde, ekonomik mekandaki ilişkiler belirleyicidir. Bu ilişkiler, oteki mekânları tanımlamaktadır.

Altındağ gecekondu bölgesi konum olarak her türlü kentsel hizmetlere yakındır.

Toplumsal çoğunun geldikleri yer kent ya da kasabadır. Kente geleli ya da kentte kalış süreleri de uzundur.

Buna rağmen bütünleşmemişlerdir.

Araştırmamın 'tanımlar' bölümünde (ya da birinci bölümünde) belirlenen altvarsayımlar tekrarlanırsa, şu şekilde sıralanabilir.

. Gecekondu toplumu kentlilerin yaşamlarından farklı bir yaşam biçimini sürdürürler.

. Dostlarını arkadaşlarını kendi çevrelerinden seçerler.

. Kentteki örgütleri kullanma yoğunlukları düşüktür.

. İş ya da barınma çevrelerinin dışına çıkamazlar.

. Kenti tanımazlar.

. Belirli bir kaç semti bilirler.

. Gittikleri kahvehane, sinema vb. yerler yine iş ya da barınma çevrelerinde yer alır.

. Kısaca kentte yaşamaktadırlar ama kentten kopuklardır, yani bütünleşmemiş bir nüfus niteliğindedirler.

Araştırma bölgesinde de elde edilen bulgulara göre tüm bu nitelikler mevcuttur.

Altındağ Hıdırlık Tepe gecekondu bölgeside, tüm diğer gecekondu bölgeleri gibi kentle bütünleşememiştir.

Ö.Yenyapılı'nın E.Kongar ve T.Şenyapılı'nın araştırmalarının yorumunda da aynı sonuç vardır.

Ekonomik mekanda, dikey deringenlik olmadığı sürece, belirli düzeyde gelir sağlayıcı işlere ulaşmalarıda mümkün değildir.

(4) Ersoy, M. Göç ve Kentsel Bütünleşme 1985 Ankara 16.s.

(5) Şenyapılı, T. Bütünleşmemiş Kentli Nüfus Sorunu 1978, ODTÜ, 1.2, s.

Kartal, S.K. Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye'de Kentleşme.

(6) Şenyapılı, T. Bütünleşmemiş Kentli Nüfus Sorunu, 1978, ODTÜ 2.s.

(7) A.g.e.

(8) Şenyapılı, T. Ankara Kentinde Gecekondu Gelişimi (1923-1980) 1983 Ankara 44.s.

Tenkut, G. Jansen Planı ve Uygulama Sorunları, Tarih İçinde Ankara Eylül 1981 Seminer Bildirileri, 1984, ODTÜ, 305.s.

(9) Eko, F. Absorption of low income groups in Ankara, Progress in Planning 1984 USA 14.s.

(10) A.g.e. 15-24 s.

(11) Kongar, E. Altındağ, Yerleşik bir Gecekondu Bölgesi, Türkiye Üzerine Araştırmalar, 1985 İstanbul 188.s.

(12) Şenyapılı, Ö. Kentleşmeyen Ülke. Kentleşen Köylüler 1981, ODTÜ 102.s.

(13) Altan, Ç. Şehre Tanık Olmak. Şehir Dergisi Eylül 1987 41.s.

NOTLAR

- (1) Kartal, S.K. Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye'de Kentlileşme 1983, Ankara 17. sayfa.
- (2) A.g.e. 18.s. Plan Büro Raporu.
- (3) Keleş, R.100 soruda, Türkiye'de Kentleşme, Konut ve Gecekondu 1978, İstanbul, 5. sayfa.
- (4) Ersoy, M. Göç ve Kentsel Bütünleşme 1985 Ankara 16.s.
- (5) Şenyapılı, T. Bütünleşmemiş Kentli Nüfus Sorunu 1978, ODTÜ, 1.2, s.
- (19) Kartal, S.K. Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye'de Kentlileşme.
- (20) Şenyapılı, T. Bütünleşmemiş Kentli Nüfus Sorunu. 1978, ODTÜ 2.s.
- (7) A.g.e. R. 100 soruda Şehirleşme, Konut ve Gecekondu
- (8) Şenyapılı, I., T. Ankara Kentinde Gecekondu Gelişimi (1923-1960) 1983 Ankara 44.s. Ülke, Kentlileşen Köy-
- (22) Tankut, G. Jansen Planı ve Uygulama Sorunları, Tarih İçinde Ankara Eylül 1981 Seminer Bildirileri. 1984, ODTÜ, 305.s.
- (23) Eke, F. Aborption of low income groups in Ankara. Progress in Planning 1984 USA 14.s.
- (24) A.g.e. 15-24 s.
- (25) Kongar, E. Altındağ, Yerleşik bir Gecekondu Bölgesi, Türkiye Üzerine Araştırmalar, 1986 İstanbul 188.s.
- (27) Şenyapılı, Ö. Kentleşmeyen Ülke, Kentlileşen Köylüler 1981, ODTÜ 102.s.
- (28) Altan, Ç. Şehre Tanık Olmak. Şehir Dergisi Eylül 1987 41.s.
- (29)

- (14) Aslan,R. Y.Ü. Ders Notları. Tütüngil,C.O, Sosyal Bilimlerde Araştırma ve Metod 1981 Ankara, 125.s.
- (15) Tütüngil,C.O. Sosyal Bilimlerde Araştırma ve Metod 1981 Ankara, 89-94 s.
- (16) Ankara Nazım Plan Büro Raporu.
- (17) Yavuz,F. Şehirleşme ve Arsa Sorunlarımız. Dördüncü İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları 1961 Ankara 1961 Ankara 41.s.
- (18) Keleş,R. 100 Soruda, Şehirleşme, Konut ve Gecekondu 1972 İstanbul 183.s.
- (19) Keleş,R Kent Bilim İlkeleri 119.s.
- (20) Yavuz,F. Şehirleşme ve Arsa Sorunlarımız, Dördüncü İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları. 1961 Ankara 42.s.
- (21) Keleş, R. 100 Soruda Şehirleşme, Konut ve Gecekondu 1972 İstanbul 182.s.
- (22) Şenyapılı, Ö. Kentleşemeyen Ülke, Kentlileşen Köyler 1981 ODTÜ, 42.s.
- (23) A.g.e. 43.s.
- (24) Keleş, R. 100 Soruda, Türkiye'de Şehirleşme Konut ve Gecekondu. 1978 İstanbul, 181.s.
- (25) A.g.e.
- (26) Tekeli, I. Türkiye'de Kentleşme Yazıları 1982 Ankara 26.s.
- (27) Acar,E. İşçi Konutu olarak Gecekondu Türkiye Birinci Şehircilik Kongresi 1. Kitap 1984, ODTÜ, 255.s.
- (28) Tekeli, I. Gülöksüz, Y., Oktay,T. Gecekondu,İşportalı Şehir 1976 Ankara, 12.s.
- (29) Keleş, R. Eski Ankara'da Bir Şehir Tipolojisi 197.. 180 s.

- (30) Marjinal sözcüğünün anlamı, Fransızca Marj. ya da İngilizce'de Margin denilen sınırdan üretildiği için, bir örnek nitelik taşıyan birimlerden oluşan bir grubun sınırında yer alan varlık olarak açıklanabilir. Terim bilimsel yazına iktisat dalı ile girmiştir.
- (31) Şenyapılı,Ö. Kentleşmeyen Ülke, Kentlileşen Köylüler. 1981. ODTÜ 44.s.
- (32) A.g.e. 44.s.
- (33) Keleş,R. Kent Bilim İlkeleri,120.s.
- (34) Keleş, R. Kentbilim Terimleri Sözlüğü T.D.K. 1980 Ankara 67.s.
- (35) Kıray, M.B. Az gelişmiş Memleketlerde Şehirleşme Eğilimleri, Tarihsel Perspektif içinde İzmir. Toplum Bilim Yazıları.
- (36) Arseven,C.E. Şehircilik (Urbanizm) 1937, İstanbul 7.s.
- (37) A.g.e. 7.s.
- (38) Özdeş,G. Şehirciliğe Giriş ve Toplum Ölçeği 1972 İstanbul 68.s.
- (39) Lewis, H.M. Planning the Modern City. 1961 USA. 1.C. 1.s.
- (40) Tekeli I, Gülöksüz,Y., Kentleşme, Kentlileşme ve Türkiye Deneyimi Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi. Temmuz 1984, 1233.s.
- (41) Keleş,R. Kent bilim Terimleri Sözlüğü TDK. 1980 Ankara 70.s.
- (42) Keleş,R. 100 Soruda Türkiye'de Şehirleşme, Konut, ve Gecekondu 1972 İstanbul 5.s.
- (43) Tekeli,I. Gülöksüz,Y. Kentleşme, Kentlileşme ve Türkiye Deneyimi Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi Temmuz 1984 1224.s.

- (44) A.g.e. 1224.s.
- (45) A.g.e. 1224.s.
- (46) Öncü, A. Örgüt Sosyolojisi 1970 Ankara, A.S.B.D. 1.s.
- (47) A.Çetin, Şehre Tanık Olmak. Şehir Dergisi Eylül 1987 41.s.
- (48) Ersoy, M. Göç ve Kentsel Bütünleşme 1985 Ankara 17.s.
- (49) Keleş, R. Kentbilim Terimleri Sözlüğü TDK 1980 Ankara 71.s.
- (50) A.g.e. 31.s.
- (51) A.g.e. 31.s.
- (52) Ersoy, M. Göç ve Kentsel Bütünleşme 1985 Ankara 17.s.
- (53) Şenyapılı, T. Ankara Kentinde Gecekonduunun Gelişimi (1923-1960) 1885 Ankara 1.Baskı. 2.s.
- (54) A.g.e. 5.s.
- (55) Tekeli, I. Türkiye'de Kentleşme Yazıları 1982 Ankara 54.s.
- (56) Şenyapılı, T. Ankara Kentinde Gecekonduunun Gelişimi (1923-1960) 1983 Ankara 43.s.
- (57) A.g.e. 44.s.
- (58) Özten, Y. Hava Kirlenmesi Açısından Ankara'nın, Yeşil ve Açık Alanlar Sorunu. 10. ve 11. Şehircilik ve İskan Konferansları 1971. Ankara 60.s.
- (59) Akçura, T. Cumhuriyetin Başkenti Ankara Hakkında Monografik bir Araştırma. ANKARA, Ankara 1971 140.s.
- (60) Tankut, G. Jansen Planı Uygulama Sorunları, Tarih İçinde Ankara Eylül 1981 Seminerleri, 1981 Ankara 365.s.
- (61) Yavuz, F. Başkent Ankara ve Jansen ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi S.1 C.7. Bahar Sayısı 27.s.

- (62) Keyder,Ç. Türk Tarımında Küçük Köylü Mülkiyetin Tarihsel Oluşum ve Bugünkü Yapısı. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi. Temmuz 1984, 1254-1272.s.
- (63) Şenyapılı,T. Ankara Kentinde Gecekondunun Gelişimi (1923-1960) 1985 Ankara 57.s.
- (64) A.g.e. 56.s.
- (65) A.g.e. 75-112.s.
- (66) A.g.e. 81.s.
- (67) Tekeli,I. Türkiye'de Kentleşme Yazıları, 1982 Ankara 50.s.
- (68) Yavuz,E. 19 yy. Ankara'sında Ekonomik Hayatın Örgütlenmesi ve Kent İçi Sosyal Yapı. Tarih İçinde Ankara Eylül 1981 Seminerleri 1981 ODTÜ 197.s.
- (69) Sayar,Z. 5218 sayılı Kanun ve Mavi Haritası. Arkitekt Sayı 201,202,203,204 1948 İstanbul 187-188 s.
- (70) Şenyapılı,T. Ankara Kentinde Gecekondunun Gelişim (1923-1960) 1985 Ankara 112-116 s.
- (71) A.g.e. 199 s.
- (72) A.g.e. 186,187,188 s.
- (73) A.g.e. 182,183 s.
- (74) A.g.e. 199 s.
- (75) Seyman,Y. Gecekondulardan Bir Ülke, Milliyet Gazetesi 20 Ağustos 1986.
- (76) Kemal,M. Politika ve Ötesi Cumhuriyet Gazetesi 11 Ekim 1986.
- (77) Şenyapılı,T. Ankara Kentinde Gece Kondunun Gelişimi (1923-1960) 1985 Ankara.
- (78) Ankara Büyük Şehir Belediyesi İmar Müdürlüğü Raporları.
- (79) Şenyapılı,T. Ankara Kentinde Gecekondunun Gelişimi (1923-1980).

- (80) Kongar,E. Türkiye Üzerine Araştırmalar. Altındağ,
Yerleşik Bir Gecekondu Bölgesi 1986 İstanbul 183.s.
- (81) A.g.e. 183.s.
- (82) A.g.e. 198 s.
- (83) A.g.e. 199 s.
- (84) A.g.e. 199 s.
- (85) A.g.e. 999 s.
- (86) A.g.e. 180 s.
- (87) A.g.e. 186 s.
- (88) A.g.e. 184 s.
- (89) A.g.e. 188 s.
- (90) A.g.e. 192 s.
- (91) A.g.e. 190 s.
- (92) Şenyapılı,T. Bütünleşmemiş Kentli Nüfus Sorunu 1978
ODTÜ 136 s.
- (93) A.g.e. 135 s.
- (94) A.g.e. 136 s.
- (95) A.g.e. 136 s.
- (96) Kongar,E. Türkiye Üzerine Araştırmalar, Altındağ,
Yerleşik Bir Gecekondu Bölgesi. 1986 İstanbul 228 s.
- (97) A.g.e. 220 s.
- (98) Eke,F. Absorption of low income groups in Ankara,
Progress in Planning. Volume 19. Part 1. 1982 U.S.A.
15 s.
- (99) A.g.e. 73
- (100) A.g.e. 74
- (101) A.g.e. 75-76
- (102) A.g.e. 73

103. Kartal, K. Toplumsal Değişme Odağı, Ankara, Kentsel Bütünleşme 1982 Ankara, 123-160, s.
104. Kongar, E. Kentleşen Gecekondu, Gecekondulaşan Kent. Kentsel Bütünleşme 1982 Ankara 47.s.
105. Grasberger, H. Die untersuchung des wohnortes won wohn gebieten. Schriftenreihe der österreichischen gesellschaft für raumforschung and raumplanung-Wien. 1983, Band 28. (Konut Bölgelerinde barınma değerlerinin araştırılması. Avusturya Mekan araştırma ve planlama cemiyetinin 28 nolu seri yayını Viyana 1983, 1-110 s.
106. A.g.e. 68 s. Kentleşmeyen Ülke, kentlileşen köylüler
107. A.g.e. 68 s.
108. A.g.e. 68 s. T. Şenyapılı, Ü., Eke F. Kentli olma kriterleri
109. A.g.e. 68 s.
110. A.g.e. 68 s. Kentleşmeyen Ülke, kentlileşen köylüler
111. A.g.e. 68 s.
112. Eke, F. Absorption of Low Income Groups in Ankara 1975 USA 1-86 s.
113. A.g.e. s.
114. A.g.e. s.
115. Keleş, R. Türkiye'de Şehirleşme, Konut ve Gecekondu 100 Soruda dizisi 1978 İstanbul 174 s.
116. Ekonomik Mekan (economic space) ve Sosyal Mekan (Social space) kavramlarını kullanan araştırmacılar şu şekildedir.
Tansı Şenyapılı. Bütünleşmemiş kentli nüfus sorunu 1978 Ankara 1-4 s.
S. Kemal Kartal Ekonomik ve Sosyal yönleriyle Türkiye'de kentlileşme Ankara 1983, 50 s.
117. Kartal, S. K. Ekonomik ve sosyal yönleriyle Türkiye'de Kentlileşme. 1983 Ankara 50 s.

118. Şenyapılı,T. Bütünleşmemiş kentli nüfus sorunu 1978
Ankara 1-4 s.
119. Şenyapılı,T. Ankara kentinde gecekondunun gelişimi
(1923-1960) 1983 Ankara 132 s.
120. Özcan,Z.
121. Ankara kentinde, özellikle merkezde cumhuriyetin ilk
yıllarında yapılan binaların dar pencereleri, daha
sonra yapılan binaların ise geniş pencereleri olması
kişisel bir gözlemdir.
122. Şenyapılı Ö. Kentleşemeyen ülke, kentlileşen köylüler
1981 ODTÜ 25.s.
123. Şenyapılı., T. Şenyapılı,Ö., Eke F. kentli olma kriter-
leri alınmıştır.
124. Şenyapılı,Ö. Kentleşemeyen ülke, kentlileşen köylüler
1981, Ankara 99.
125. Şenyapılı,T. Kentleşemeyen ülke,, kentlileşen köylüler
1981 ODTÜ 164 s.

Ek I: 1927 Yılında Ankara Nufusu

ERKEK	KADIN	TOPLAM	YÜZÖLÇÜM km ²	YOĞUNLUK k /km ²
65.506	42.075	107.581	2875	37.4

Kaynak: Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü İstatistik Yıllığı
Ankara 1927

Ek II: 1927 Yılında Ankara Nufusunun İş Kollarına Göre Dağılımı

SEKTÖRLER	ERKEK		KADIN		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Tarım	17.916	16.6	5.902	4.7	23.008	21.3
Sanayi	6.893	6.4	138	0.1	7.031	6.5
Ticaret	4.898	4.5	113	0.1	5.011	4.6
Özel Hizmetler	956	0.8	244	0.3	1.200	1.1
Kamu Hizmetleri	4.709	4.3	170	0.2	4.886	4.5
Bakımlar	10.600	9.8	-	-	10.600	9.8
Ulaşım	565	0.5	2	0.001	567	0.5
Diğer	1.207	1.1	339	0.2	1.446	1.3
İşsiz	17.065	15.8	36.495	33.9	53.563	49.7
TOPLAM	65.506	60.8	42.075	39.2	107.581	100.00

Kaynak: Başvekalet İstanbul Umum Müdürlüğü (DİB) İstanbul Yıllığı
Ankara 1927.

EKLER

Ek III: 1935 Yılı 31 İtibarıyla Şehir ve Köy Nüfusları

Şehirler Nufusu	Köyler Nufusu	Toplam	Yüzölçümü km ²	Yoğunluk k /km ²
122.278	43.818	166.096	2875	58

Kaynak: 20. Zikriğin 1935 Genel Nüfus Sayımı Kati ve Mufassal
Neticeler Ankara Vilayeti Cilt 2, Şehriat Sayısı: 75.

Ek I: 1927 Yılında Ankara Nüfusu

ERKEK	KADIN	TOPLAM	YÜZÖLÇÜM km ²	YOĞUNLUK k /km ²
65.506	42.075	107.581	2875	37.4

Kaynak: Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü İstatistik Yıllığı
Ankara 1927

Ek II: 1927 Yılında Ankara Nüfusunun İş Kollarına Göre Dağılımı

SEKTÖRLER	ERKEK		KADIN		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Tarım	17.916	16.6	5.902	4.7	23.008	21.3
Sanayi	6.893	6.4	138	0.1	7.031	6.5
Ticaret	4.898	4.5	113	0.1	5.011	4.6
Özel Hizmetler	956	0.8	244	0.3	1.200	1.1
Kamu Hizmetleri	4.709	4.3	170	0.2	4.886	4.5
Hakimler	10.600	9.8	-	-	10.600	9.8
Ulaşım	565	0.5	2	0.001	567	0.5
Diğer	1.207	1.1	239	0.2	1.446	1.3
İşsiz	17.065	15.8	36.495	33.9	53.563	49.7
TOPLAM	65.506	60.8	42.075	39.2	107.581	100.00

Kaynak: Başvekalet İstanbul Umum Müdürlüğü (DİE) İstanbul Yıllığı
Ankara 1927.

Ek III: 1935 Yılı İl İtibariyle Şehir ve Köy Nüfusları

Şehirler Nüfusu	Köyler Nüfusu	Toplam	Yüzölçümü km ²	Yoğunluk k /km ²
122.270	43.818	166.538	2875	58

Kaynak: 20 İlkteşrin 1935 Genel Nüfus Sayımı Kati ve Mufassaf
Neticeler Ankara Vilayeti Cilt 2, Neşriat Sayısı: 75.

Ek IV: 1935 Yılında Ankara'nın Nüfusunun Yaş ve Cinsiyete Göre Ayrımı

YAŞ GRUPLARI	ERKEK		KADIN		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-4	5.119	3.8	5.005	3.8	10.124	7.6
5-9	5.526	4.1	5.441	4.1	10.967	8.2
10-14	5.179	3.9	4.627	3.5	9.806	7.4
15-19	6.339	4.7	3.659	2.8	9.998	7.5
20-24	13.367	9.9	5.374	4.1	18.741	14.0
25-29	12.052	9.0	5.120	3.8	17.172	12.8
30-34	8.046	6.0	4.393	3.3	12.439	9.3
35-39	6.330	4.7	3.673	2.8	10.003	7.5
40-44	3.922	2.9	2.667	2.0	6.589	3.8
50-54	2.473	1.8	1.858	1.5	4.331	3.3
55-59	1.484	1.1	1.304	1.0	2.788	2.1
60-64	966	0.7	1.905	1.4	2.871	2.1
65 Üstü	6.318	4.7	6.416	4.8	12.734	9.5
TOPLAM	80.163	59.9	53.540	40.1	133.703	100.00

Kaynak: Başvekalet İstanbul Umum Müdürlüğü (DİE) 20 ilkteşrin
(Ekim) 1935 Genel Nüfus Sayımı Kati ve mufassaf Neticeler
Cilt 2, Neşriat Sayısı 75.

Ek: VIII 1950 Yılı Ankara Nüfusu

Şehirler Nüfusu Köy Nüfusu Toplam Yüzölçümü km² Yoğunluk kr/km²

Ek V: 1935 Yılında Ankara'nın Nüfusunun Cinsiyete Göre
Sektörel Ayrımı

Kaynak : 22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı T.C. Başbakanlık

MESLEKLER	ERKEK		KADIN		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Toprak Mahsülleri	5.106	4.6	482	0.6	5.588	5.0
Maden ve taş Ocak- ları,mermerhaneler	48	0.04	-	-	48	0.04
Taş,Toprak	632	0.6	-	-	632	0.6
İnşaat,Mobilya, bina	4.627	4.2	-	-	4.627	4.2
Ağaç işleme	1.693	1.5	6	0.005	1.699	1.5
Demir sanayi	952	0.8	-	-	952	0.8
Makina,Cihaz,alet İmalat	1.249	1.1	-	-	1.249	1.1
Kimya S.	17	0.01	-	-	17	0.01
Dokuma S.	111	0.09	39	0.03	150	0.12
Kağıt ve Tabaka S.	378	0.3	5	0.005	383	0.3
Deri,kösele,kavu çuk,Seloit,kemik, boynuz ve kehri- bar S.	203	0.2	-	-	203	0.2
Gıda,tütün,içki,S.	1.029	0.9	10	0.009	1.039	0.9
Elbise Sanayi	1.146	1.3	573	0.5	1.719	1.8
Elektrik,Su,gaz istihsal	95	0.08	1	0.009	96	0.08
Sanai Müesselerin- de Fen ve İdari	2.161	0.2	6	0.005	222	0.2
Memur	11	0.009	-	-	11	0.009
Muhtelif S.	11	0.009	-	-	11	0.009

Ek: VIII 1950 Yılı Ankara Nüfusu

Şehirler Nüfusu	Köy Nüfusu	Toplam	Yüzölçümü km ²	Yoğunluk kr/km ²
288.536	29.804	318.340	1554	205

Kaynak : 22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı T.C. Başbakanlık
İstatistik Genel Müdürlüğü

Ek: VII 1945 Yılı Ankara Nüfusu'nun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

YAŞ	ERKEK		KADIN		TOPLAM	
GRUPLARI	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-4	9.049	3.9	8.649	3.8	17.698	7.7
5-9	8.578	3.9	8.712	3.8	17.290	7.7
10-14	9.647	4.3	8.776	3.8	18.423	8.2
15-19	16.888	7.4	9.937	4.4	26.825	11.8
20-24	33.402	14.7	9.853	4.3	43.255	19.1
25-29	11.795	5.2	7.304	3.2	19.099	8.4
30-34	14.174	6.3	8.242	3.6	22.416	9.9
35-39	9.914	4.4	6.889	3.0	16.803	7.4
40-44	7.759	3.4	5.404	2.4	13.163	5.4
45-49	6.029	2.6	4.271	1.8	10.300	4.4
50-54	3.655	1.6	3.520	1.6	7.175	3.2
55-59	2.388	1.1	2.574	0.1	4.962	1.2
60-64	1.858	0.8	2.450	1.1	4.348	1.9
65 Üstü	1.834	0.8	3.050	1.3	4.864	2.1
TOPLAM	137.058	60.4	89.654	39.6	226.712	100.00

Kaynak: TC.Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü 21 Ekim 1945
Genel Nüfus Sayımı Cilt no: 65.

Ek VI: 1945 Yılı Ankara Nüfusu

Şehirler Nüfusu	Köyler Nüfusu	Toplam	Yüzölçüm km ²	Yoğunluk k /km ²
226.712	27.312	254.024	1554	163

Kaynak: 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı Türkiye Nüfusu Yayın
No: 410 T.C. Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü.

Ek IX: 1945 Yılında Ankara'nın Nüfusunun Mesleklerle Göre Dağılımı

YAŞ GRUPLARI	0-4	15-19	20-24	25-34	35-44	45-54	54-64	65 Üstü	Meçhul	Toplam											
SEKTÖRLER E/K	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%											
TOPRAK	E	280	0.1	1116	0.4	534	0.2	1744	0.6	1258	0.5	706	0.3	285	0.1	119	0.05	4	0.001	6046	2.4
MAHSULLERİ	K	-	-	10	0.0003	63	0.02	82	0.03	10	0.003	3	0.001	2	0.0007	1	0.0003	-	-	171	0.007
SANAYİ VE KÜÇÜK	E	396	0.2	4119	1.6	1692	0.6	6492	2.5	4519	1.8	2040	0.8	282	0.1	170	0.07	3	0.001	20115	7.9
SANATCI	K	34	0.01	117	0.07	105	0.04	115	0.06	156	0.006	76	0.03	21	0.008	5	0.001	1	0.0003	729	0.3
TİCARET	E	27275	10.7	16688	6.6	33402	13.2	25965	10.2	17673	6.9	9684	3.8	4286	1.7	1823	0.7	59	0.02	137058	54.1
	K	26137	10.3	9937	3.9	9853	3.9	15546	6.1	12293	4.8	7794	3.1	5024	1.9	3022	1.2	51	0.02	89654	35.3

Kaynak: TC. Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı Cilt No: 65.

Ek:X 5218 Sayılı Kanun.

ANKARA BELEDİYESİNE, ARSA VE ARAZİSİNDEN BELLİ BİR KISMINI MESKEN YAPACAKLARA 2490 SAYILI KANUNUN HÜKÜMLERİNE BAĞLI OLMAKSIZIN VE MUAYYEN ŞARTLARLA TAHSİS VE TEMLİK YETKİSİ VERİLMESİ HAKKINDA KANUN

Kanun No. 5218 Kabul tarihi: 14/6/1948

Madde 1 — Ankara Belediyesi: mülkiyetinde bulunan veya bu kanun gereğince mülkiyetine geçecek olan arsalar ve arazinin, ilişik hartada mavi çizgi ile sınırlanan kısımlardan, belediye meclisi kararıyla belli binaların inşaatını, mesken yapmak isteyenlere 2490 sayılı kanun hükümlerine bağlı olmaksızın tahsis ve bina ettikten sonra temlik eder.

Madde 2 — Ankara şehri sınırları içinde şimdiye kadar kendisine kadar kendisine ait olmıyan arsalar üzerinde ruhsatsız olarak vücutte getirilmiş olan yapıların işgal ettiği yer, ilişik hartada mavi çizgi ile taranan sahaya rastladığı ve bu yer belediye malı veya bu kanun gereğince belediyeye geçecek olan arsalar ve araziden bulunduğu takdirde Ankara Belediyesi, bunların hakkını da birinci yetkiyi haizdir.

Buraların daha önce imar plânlariyle parsellemeye tabii yapılması ve en kısa bir süre içinde bitirilmesi esastır.

Madde 3 — Yukarıki maddeler hükümlerinden faydalanmak için en az bir yıl belediye sınırları içinde oturmuş olmak, kendisinin, eşinin veya reşit olmıyan çocuğunun Ankarada meskeni veya mesken yapmağa elverişli arsası veya bir meskende en az yarı hissesi bulunmamak veya başkaca bir irat ve akarı olmamak şarttır.

Madde 4 — Birinci ve ikinci maddeler uyarınca tahsisine arsa verilmesi uygun görülenler bu yerlerin tahsis ve teslimi tarihinden itibaren bir yıl sonuna kadar belediyenin göstereceği tipte bir mesken yapmağa mevcut yapıların üç yıl sonuna kadar parsellemekle mecbur edilmeye veya Belediyece zaruri görülecek bir hale getirmeye mecburdurlar. Bu takdirde o parsel kendisine temlik edilir. Aksi halde arsa tahsis alınır. Bu süreler belediye meclisi kararıyla uzatılabilir.

Madde 5 — Temlik edilecek arsaların bedelleri, belediye meclisi kararıyla tesbit olunarak on yılda taksitle ve faizsiz olarak alınır. Alacağın teminatına ve bu yerlerin intikaline ve belediye haklarıyla bu kanundaki maksadın zayi olmaması için sair tedbirler ittihazına müteallik müteferri hususlara ait şartlar belediye meclisi kararıyla tesbit ve tayin edilir.

Madde 6 — Bu kanunun yayımı tarihinden evvel kendilerine ait olmıyan arsalar üzerinde ruhsatsız olarak vücutte getirilmiş olan yapılar, ilişik hartada mavi çizgi ile taranan yerlerin dışında kaldığı takdirde bunların sahiplerinden bu kanundaki şartları haiz olanlar isterlerse kendilerine bu mavi saha içersinde tercihan yer gösterilir. Bunlardan bir yıl içinde müracaat etmeyenlerin hakları düşer.

Bu şekilde mavi saha içersinde yer almıyanlar, müracaat süresini geçirenler veya bu kanundaki şartları haiz bulunmamaları hesabıyla kendilerine yer tahsis imkânı bulunamıyanlar hakkında en çok üç yıl sonuna kadar Yapı, Yollar ve İmar Kanunları hükümleri dairesinde işlem yapılır.

Kanuna ilişik hartada mavi çizgi ile taranan saha içersinde ruhsatsız yapısı olup da parsel vaziyeti ve sair maddi ve hukukî imkânsızlıklar dolayısıyla yerinin kendisine tahsis ve temlikî kabil olmıyanlar hakkında da bu madde hükmü uygulanır.

Madde 7 — Belediye sınırları içersinde her ne suret ve şekilde olursa olsun ruhsatsız yapıları birden fazla olanlar yalnız birisi hakkında bu kanun hükümlerinden faydalanabilirler.

Madde 8 — Bu kanuna ilişik hartada mavi çizgi ile taranan sahalar içersinde hazineye ait arazi bedelsiz Hazinesinin hususî malları mahiyetinde olan veya katma bütçeli dairelerle (Vakıflar hariç) özel idareye ait bulunan arazi ve arsalar ise vergi kıymetleri üzerinden ve bedeli faizsiz olarak on yılda eşit taksitlerle ödenmek üzere Ankara Belediyesi namına devir ve tescil olunur.

Ek XIII 1950,1955,1960 Yıllarında Ankara'nın İlçe Nüfusları
Değişimi

İLÇELER	1950	1955	1960
Merkez	288.536	171.281	129.934

Madde 9 — Bu kanuna ilişik hartada mavi çizgi ile belirlenen ve bunlar belediyece, sahiplerinin rızalarıyla taranan sahalarda içersinde özel şahıslara ait arsa ve arazi bulun alınırsa bu yerler hakkında da bu kanun hükümleri uygulanır.

Madde 10 — Bu kanuna ilişik hartada belli edilen sahalarda içinde hazırlanacak imar plânında yürürlükteki kanunlarla yol, şerefiye ve kanalizasyon, su tesisleri

Madde 12 — Bu kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde gerekli etütlerini bitirerek yukardaki maddelerde yazılı şartlarla tahsis ve temlik edebilecek şahısları belirten ve meclislerince onanmış olan harita ve imar planları ile bu kanun hükümleri uygulanır.

Bu kanunun yayımı tarihinden sonraki inşaat bu kanun hükümlerinden faydalanamaz.

hakkında konulmuş olan hükümlerle bağlı olmaksızın belediye meclisince tesbit edilecek esaslar ve miktarlar uygulanabilir. Bu madde hükmü ilk tertiplemede neş edilmiştir.

Madde 11 — Bu kanun hükümlerine tevfikan yapılacak tahsis, temlik ve ipotek ve sözleşme işlerine ilişkin bütün işlemler, her türlü resim ve harçtan muaftır.

Geçici madde — Bu kanuna ilişik hartada mavi çizgi ile taranan sahalarda içinde kalmışta halen bir kamu hizmetinin görülmesine tahsis edilen yerler, bu hizmetin devamı süresince sekizinci madde hükmünden ayrılmaksızın tutulur.

Madde 13 — Bu kanun yayımı tarihinden başlayarak on yıl süre ile yürürlükte kahr.

Madde 14 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Alan Numarası	Adı	Yapılaşmamış Geçekendü Alan (ha)	Toplam Alan (ha)
I	Altındağ, Atıf bey, Yenidoğan		
	Telsizler	150	310
II	Mamak, Balçık	300	310
IV	Dikmen, Karahiber		
	Çiftliği	380	380
V	Etilgin bir kısmı	40	85
VI	Çerçi deresi, İvedik Yolu	46	46
TOPLAM		916	650

NOT: V no.lu alanda 45 ha'lık askeri alan vardır.

Kaynak: T.Şenyapılı'nın derlemeleri.

Ek XIII 1950,1955,1960 Yıllarında Ankara'nın İlçe Nüfusları Değişimi

İLÇELER	1950	1955	1960
Merkez	288.536	171.281	129.934
Çankaya	-	180.989	304.077
Altındağ	-	98.971	148.420
Yenimahalle	-	-	67.636
TOPLAM	288.536	451.241	650.067

Kaynak: Tanısı Şenyapılı Derlemeleri.

Ek XI: 5218 Sayılı Yasa İle Meşrulaştırılan Alanlar ve Özellikler

Alan Numarası	Adı	Yapılaşmamış Alan (ha)	Gecekondu Alanı (ha)	Toplam Alan (ha)
I	Altındağ, Atıf bey, Yenidoğan Telsizler	150	310	460
II	Mamak, Balkeriz	300	210	510
III	Seyran, İncesu, Topraklık	-	130	130
IV	Dikmen, Karabiber Çiftliği	380	-	380
V	Etliğin bir kısmı	40	-	85
VI	Çerçi deresi, İvedik Yolu	46	-	46
	TOPLAM	916	650	1610

NOT: V nolu alanda 45 ha'lık askeri alan vardır.

Kaynak: T.Şenyapılı'nın derlemeleri.

XV. BİNA YAPIMINI TEŞVİK VE İZİNSİZ YAPILAN BİNALAR HAKKINDA KANUN

Kanun No: 6188 Kabul tarihi: 24/7/1953

Madde 1— Belediye sınırları içinde belediyenin mülkiyetinde bulunan ve bundan sonra mülkiyetine geçecek olan arazi ve arsalarдан belediye meclisi kararı ile tahsis edilecekler bu kanun hükümleri dairesinde mesken yapımına tahsis edilir.

Madde 2 — Belediyeler, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihteki belediye sınırları içinde Hazinesinin ve özel idarelerin ve vakıfların bütçeli dairelerin (Vakıflar İdaresi hariç) mülkiyetinde veya Devletin hükûm ve tasarrufu altında bulunup imâr plânında belli bir ihtiyaç ve maksada tahsis edilmiş bulunan arazi veya arsalarдан imar plânına göre mesken yapılmasına elverişli olanlar, bedelleri devrin yapıldığı yıl arazi vergisine matrah olan kıymetleri üzerinden birinci taksitleri devri takibeden öütçe yılından itibaren başlamak üzere, 10 yılda 10 eşit taksitte faizsiz olarak ödenmek suretiyle, belediyelere devir ve temlik olunur.

Vergide kayıtlı kıymetleri bulunmayan arsaların kıymetleri, 5432 sayılı kanun hükmü dairesinde ve 2901 sayılı kanun gereğince, o mahaldeki son tahrirde civarındaki arazi ve arsalarla konan vergi kıymetleri emsal alınmak suretiyle tesbit edilir ve kıymetler devre esas tutulur.

Bu maddede bahsi geçen arazi ve arsalar evvelâ belediyelerin bugünkü imar sınırları içinde olanlardan başlamak suretiyle ve tanzim edilecek imar plânları Bakanlık Vekâletince tasdik edilmiş olmak suretiyle devir ve temlik olunur. İmar sınırları zamanla ihtiyaca göre genişledikçe bunlara ait imar plânları tanzim ve tasdik edildikçe yukardaki fıkra hükmü uygulanır.

Madde 3 — İkinci madde gereğince devir ve temlikî lâzımgöcek arazi ve arsaların, mahal, miktar ve kimlere ait oldukları hakkındaki malûmat ilgili belediye başkanlarından doğrudan doğruya mahalli tapu idarelerinden istenir. Bu idareler bu istekleri en kısa bir zamanda ve her halde altı ay içinde yerine getirmeye mecburdur.

Madde 4 — Bu kanunun neşriden sonra ikinci madde mevzuunu teşkil eden arazi ve arsalar ancak bunlara ihtiyaçları olmadığı veya beş yıl içinde devir alınmayacağı belediyelere bildirildiği takdirde satılabilir.

Madde 5 — 2 inci madde gereğince belediyelere devrolunacak arazi ve arsalar dan şehir ve kasabaların ticarî, iktisadî ve sınaî faaliyet merkezlerini teşkil eden veya kesif bölgelerde bulunan ve bu sebeplerle alımı ve satım değerleri yüksek ve imar plânlarına göre belirli bir maksada tahsis edilmemiş olan ve ucuz ev yaptırılması da uygun bulunmayanlar İcra Vekilleri Heyetinin müsaadesiyle devredilir.

Bu arazi ve arsalar belediyelere 2490 sayılı kanun hükümleri dairesinde ve üzerlerinde imar plânına göre inşaat yapmak kaydı ve şartı ile satılır. Bu satışlardan elde edilecek gelir, en fazla gelir getiren millî bankalarda ilgili belediyeler adına açılan özel bir hesapta toplanır ve munhasıran yeniden vücuda getirilecek mahallerin su, yol, meydan, kanalizasyon, elektrik gibi âmmе hizmetlerine müteselsellik tesislerin vücuda getirilmesine harcanmak üzere döner sermaye teşkil edilir.

Yukardaki tesislerden o şehir veya kasabada mevcut olanların vücuda getirilmedikçe yeni kurulacak mahallerde arsa tevzii yapılamaz ve inşaatla müsaade olunamaz.

Belediyelere verilmiş olan arazi ve arsalar, âmmе hizmetleri için tesis yapmak üzere alâkalı dairelerce ihtiyaç gösterildiği ve bu yerlerde tesisin vücuda getirilmesi imar plânına uygun bulunduğu takdirde ödenmiş bedelleri geri verilmek şartı ile belediyece iade olunur.

Madde 6 — Mesken ihtiyacını karşılamak gayesiyle belediyeler toplu halde ucuz ve basit meskenler inşasına yetkilidir. Bu maksatla belediyeler yukarıki maddede yazılı fondan faydalanırlar.

Bu meskenler evvel emirde ve sırasıyla iskâna elverişli olmayan bölgelerde ruhsatsız yapılmış veya iskâna elverişli

bölgelerde meydana getirilmiş olup da ruhsatsız ve gayrisihhî olan veya belediye hizmetleri bakımından büyük müşkülât ve mali külfetleri icabettiren veya şehrin imarı bakımından mahzurlu görülen bölgelerde bulunan bina sahiplerine maliyet bedeli üzerinden tahsis ve temlik olunur. Şu kadar ki, nakilden önce kendisine ait ruhsatsız ve gayrisihhî binayı yıkıp kabili istifade enkazını kaldırmakla mükellef tutulur. Kendisine tahsis olunan yeni eve nakletmiyenlerin mevcut binaları bir defa için verilecek mühlet sonunda belediyelere yıktırılır.

Bu ihtiyaç karşılandıktan sonra belediye tarafından yapılan evler mesken ihtiyacı olan diğer eşhasa kira ile verilir veya maliyet bedeli üzerinden temlik olunur.

Bedeli mukabilinde temlik olunan evlerin 10 yılda ve 10 eşit taksitte ödenmesini belediye meclisleri karar altına alabilirler.

Belediyeler bu evlerin yapılmasında 2490 sayılı kanunun hükümlerine tâbi değildir.

Gerek peşin ve gerekse taksit suretiyle elde edilecek paralar 5 inci maddedeki fona aynen iade olunur.

Bu evlerin tipleri, satış ve kira tarzları ve temlik edilecek kimselerin vasıf ve tercih sıraları belediye meclislerince tesbit olunur.

Madde 7 — 1580 sayılı kanunun 5116 sayılı kanunla değiştirilen 110 uncu maddesinin 19 uncu fıkrasında yazılı gelir kaynağı hasılatından arta kalmış ve kalacak kısımları 5 inci madde ile tesis olunan fona ithal olunur.

Madde 8 — Belediyeler, 2 inci madde gereğince devraldıkları gayrimenkulleri bu kanunda yazılı maksatlar dışında kullanamazlar. Belediyelere devir tarihinden itibaren üç yıl içinde bu kanunda yazılı maksatlara tahsis olunmayan arsalar eski sahiplerinin talebi üzerine ödenmiş taksitleri geri verilmek şartı ile iade olunur.

Madde 9 — Belediyelerin mülkiyet ve mülklerinde bulunan veya yukarıki maddelere göre belediyelere intikal etmiş arazi ve arsalar içinde hakikî veya hukukî şahıslara ait olanlar bulunduğu takdirde lüzumu halinde bunlar da istimlak edilebilir.

Bahis mevzuu arazi parçası istimlak edilerek belediyece parsellenerek satışından satılmasına müsaade edilir. Bu takdirde bu bölge için imar plânı, yol, kanalizasyon, elektrik gibi umumî hizmetlere harcanan paranın bu arazi parçasına isabet eden miktarı beş yılda eşit taksitte sahibinden alınmak üzere tescil edilir. Satış halinde defaten tescil edilir.

Yukarıki maddeler gereğince belediye meclisleri tarafından ucuz mesken bölgesi olarak ayrılan yerlerin uygunluğu Bayındırlık Vekâletince tasvipten sonra imar plânı yapılır. Ruhsatsız yapılmış binalar bulunduğu veya bu kanun gereğince kurulacak mahallerin imar plânının tanziminde Yapı ve Yollar Kanunu hükümlerinin tatbiki mecburi değildir.

Madde 10 — Yukarıki maddeler gereğince belediyelerin eline geçen arazi ve arsalar belediyelerin mülkiyetinde olup belediye meclislerince belli edilecek arsalar yukarıki esaslara göre kur'a ile maliyet değeri nazarı dikkate alınarak meskene tahsis olunanlara kıymet takdirî suretiyle tahsis olunur.

Kıymet takdirinde kurulacak mahallerin su, yol, kanalizasyon, elektrik gibi umumî hizmetine müteallik giderleri de dikkate alınır.

Ruhsatsız yapılan inşa edildikleri arazi hakkında da yukarıki fıkra hükmü tatbiki olunur.

Bu suretle tahsis olunacak arsaların ilân tarihinden itibaren bir ay içinde talebat edenlere ne gibi şartlarla tahsis edileceği birer hafta fasıla ile üç defa mahallinde cari usuller dairesinde ilân olunur. İlân üzerine vukubulacak talepler, ilân tarihlerine göre birer deftere sırasıyla altunda kaydedilir.

İstekliler parsellenmiş arsa sayısına göre veya az olduğu takdirde en küçük parça taşıyan adadan başlamak suretiyle isteklinin kayıt sıra sayısına tekabül eden sayı ve parsel verilir. İstekli sayısı istekli sayısından fazla olursa 15inci maddede belirtilen serati haiz bulunan hakikî ihtiyaç sahipleri arasında belediye encümeninde

noter huzurunda çözümlenecek kur'a ile tevzi olunur.

Madde 11 — Bu kanunda sözü geçen maliyet kıymeti şu şekilde hesaplanır:

a) Arsalarda: Arsanın devir alınan kıymeti harita ve imar plânı masrafları, yol meydan, yeşil saha, mektep, mâbet ve sair umumî hizmetlere tahsis edilen sına zayıatı, yol, su, kanalizasyon, elektrik gibi âmmeye hizmetleri için yapılan masraflar;

b) Binalarda: Yukarıdaki maliyete binanın maliyeti de ilâve edilir.

Belediye meclisleri lüzum gördükleri takdirde maliyet masraflarının bir kısmını kendi bütçelerinden ödemek suretiyle düşürebilirler.

Madde 12 — Kendilerine arsa tahsis ve tescil edilenler tescil tarihinden itibaren bir yılda başlamak ve iki yılda bitirmek şartıyla imar plânına uygun bina yaptırmaya mecburdurlar. Bu şartlara riayetsizlik halinde belediye gayrimenkulî hiçbir hüküm istisnasına hacet kalmaksızın geri alır. Binaya başlanmamış ise ödenmiş olan arsa bedeli; bina kısmen yapılmış ise arsa bedelinin ödenmiş kısmı ile birlikte yapılan inşaatın umumuna belediyece takdir olunacak bedel sahibine ödenir ve arsa veya ile beraber bina belediyenin mülkiyetine geçer. Belediyeye takdir edilecek bedele karşı alâkalı tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde suh hukuk mahkemesine itiraz edebilir.

Sulh mahkemesi on beş gün zarfında umumî hükümler dairesinde yeniden kıymet takdir eder.

Sulh mahkemesinin takdir edeceği kıymet kat'î olup, aleyhine kanun yoluna başvurulamaz.

Madde 13 — 5228 sayılı kanunun yürürlüğü zamanında yapılmış olan meskenlerin muafiyet hakkı mahfuz kalmak şartıyla bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on yıl içinde bitirilecek yapılardan (Aparthaan dâhil) sükna olarak kullanılanlar ister sahibi tarafından kullanılsın ister başkasına kiraya verilmiş olsun 1837 sayılı kanunun 6 nci ve 5432 sayılı kanunun 159 uncu maddeleri gereğince iki ay içinde beyannamesi vermek şartıyla 10 yıl süre ile bina vergisinden ve bina vergisi ile birlikte alınmakta olan buhran ve savunma vergilerinden muafır.

Apartmanların bir veya birkaç dairesinin meskenden gayri maksatlara tahsisi halinde bu kısımların 1837 sayılı kanunun 7 nci maddesinin 1 inci fıkrası hük-

mü baki kalmak şartıyla 10 yıllık muafiyet hakları düşer.

Madde 14 — 10 uncu madde gereğince satılan arsalarla yukarıki madde hükümlerinden faydalanmak suretiyle yapılan meskenlerin ve Türkiye Emlâk Kredi Bankası tarafından gerek satış vâdi yolu ile ve gerekse doğrudan doğruya yapılan binaların sahiplerine veya isteklilerine tescillerinde ve belediye mülkiyetine geçirilmesinde tapu harcı ve damga resmi alınmaz. Bunların Bankaya olan inşaat borçlarından mütevellit ipotek muameleleri de damga, pul ve diğer resim ve harçlardan muaftırlar. Bedelleri inşaat tahsis edilmek üzere Türkiye Emlâk Kredi Bankasının Hazine kefaleti ile ihraç edeceği tahvillerden damga resmi ve kotasyon ücreti alınmaz.

Yurtta inşa edilecek her türlü inşaatla kullanılacak kereste ve mamulleri muamele vergisinden muaftır.

Madde 15 — Bu kanun hükümleri dairesinde kendisine arsa verilecek kimselerin belediye sınırları içinde en az iki yıldanberi ikamet etmekte olması, kendisinin veya eşinin veya reşit olmyan çocuğunun ev yapmaya müsait arsası bulunmaması, veya bir evin yarısından fazla hissesine sahip olmaması şarttır.

Madde 16 — Belediyenin tevzi edeceği arsalarla mesken kooperatifleri, memur, müstahdem ve işçilerine ev yaptıracak mülhak bütçeli idarelerle İktisadî Devlet Teşekkülleri ve İş Kanunu şümulüne giren fabrikalar da faydalanabilirler. Mesken kooperatiflerinin üyeleri bu kanundan istifade şartlarını haiz kimselerden terekkep ettiği ve üyelerine en az 25 ev veya 25 daireli bir veya müteaddit apartmandan aşağı olmamak şartıyla ve bu inşaatın yarısını yapacak sermayeyi temin etmiş olduklarına dair banka kefaleti gösterildiği takdirde tercihan kooperatiflerin ihtiyaçlarına yeter miktarda arazi ve arsa verilir.

Muayyen bir yerde birden ziyade kooperatif tâlip olduğu takdirde aralarında kur'a çekilir. Mülhak bütçeli idarelerle İktisadî Devlet Teşekkülleri ve İş Kanunu şümulüne giren fabrikaların memur, müstahdem ve işçileri için müesseseler civarında taksitle satmak veya maliyetini en az 20 yıl içinde amorti edecek şekilde kiraya vermek ve bir yıl içinde en az 25 ev veya 25 daireli apartman inşa edeceğini banka kefaletiyle temin etmek kaydı ve şartıyla gerçek kişilere de tercihan arsa verilir.

Aynı yerde muhtelif idare ve fabrika-
tâlip olması halinde aralarında kur'a
çer.

Madde 17 — Bu kanunun neşrinden
ruhsatiye alınmadan yapıldığı halde
imamış ve beleriyelerce de burasının
plânına ithali kararlaştırılmış olan
lardan herhangi birisi su. kanalizas-
yon, yol, meydan gibi âmmе hizmetlerine
edilecek bir tesisin vücuda getiril-
mesi veya imar plânının tatbiki için kal-
tımına zaruret hâsıl olduğu takdirde
sahibine ait olmak üzere belediye
bundan takdir edilecek inşa bedeli ve-
mek suretiyle yıktırılır.

Belediyelerce takdir edilecek kıymet-
 için 12 nci maddeye göre itiraz oluna-
bilir.

Bu kabil kimselere 10 uncu madde ge-
nce tercihan arsa verilir.

Madde 18 — Mahalle teşkil edecek şe-
 ve toplu bir halde bu kanunun yür-
 girdiği tarihten önce inşa edilmiş
 meskenler hariç olmak üzere iskân
 sahası dışında ve kendilerine ait olmıyan
 arsalar üzerinde yapılmış olan ev-
 sahipleri ucuz mesken sahasında tah-
 edilecek arsalarla evlerini beş yıl için
 rakletmiye mecburdurlar. İskân sahası
 nda kalmış meskenlere ve sahiplerine
 belediye hizmetleri yapılamaz.

Madde 19 — Ölüm, emeklilik ve me-
 niyet nakli halleri ile Türkiye Emlâk
 Bankasının ipotekli alacaklarından
 arı yapılacak satışlar müstesna olmak
 üzere, bu kanuna göre belediyelerce tah-
 olunan arsalar üzerine inşa edilen bi-
 ler 10 yıl süre ile satılamazlar.

Madde 20 — Bu kanun gereğince be-
 yerce tahsis olunan arsalarla bu arsalar
 yapılacak binaların ebadı, tipleri, ma-
 sarı şartlarına göre en ucuz fiyata maliye-
 sağlayacak tedbirleri ve kullanılacak
 temelerin cinsleri, oda ve müstemilâtı,
 ölçüsü ve irtifai Yapı ve Yollar Ka-
 nu hükümleriyle mukayyet olmaksızın
 belediye meclisleri tarafından hazırlanarak
 yamırlık Vekâletince aynen veya tadir-
 tasdik edilecek esaslar dâhilinde tesbit
 olur.

Madde 21 — Bu kanun gereğince arsa
 tahsis olunanlardan belediyece kendilerine
 tahsis tarihinden itibaren her hangi se-
 ven olursa olsun altı ay zarfında akit
 tescil muamelesi yaptırmıyanlar sıra-
 sı haklarını kaybederler.

Tebliğ tarihinden itibaren kendilerine
 tahsis olunanların tapu dairelerine

vâki olacak müracaatlarını tapu daireleri
 altı ay zarfında ikmale mecburdurlar.

Madde 22 — Bu kanun gereğince ku-
 rulacak mahaller için lüzumlu dükkân,
 hamam, fırın, gazino, sinema gibi umumî
 mahallere ayrılan arsalar Arttırma ve Ek-
 siltme Kanunu hükümleri dâhilinde satı-
 lır.

Belediyeler, lüzum gördükleri takdir-
 de, bu tesisleri kendileri yapabilirler. İşle-
 tirirler, satarlar veya kiraya verirler.

Bu maddeye göre temin edilecek ve-
 lir 5 inci maddede sözü geçen fona ilâve
 edilir.

Madde 23 — Bu kanunun neşri tari-
 hinden önce kendilerine ait olmıyan arsa-
 lar üzerinde ruhsatsız olarak vücuda geti-
 rilmiş olup bu kanunun hükümlerinden
 faydalanabilecek yapılar:

A) Belediyeye ait veya belediyece
 intikal edecek arsalar üzerinde yapılmış
 olup da 6 nci maddenin 3 üncü fıkrasında-
 ki mahzurları bulunmıyan ve imar plânı-
 na uygun olan binaların bu arsalar için 11
 inci maddedeki maliyet masrafları nazarı
 dikkate alınmak suretiyle bedel takdirine
 ve bu bedelleri bina sahiplerinden dörtte
 biri pesinen ve mütebaki kısmı beş sene-
 de ve beş müsavi taksitte tahsil etmeye
 belediye meclisleri yetkilidir.

Bedeli ödendikten sonra arsa sahibine
 temlik ve tapuya tescil olunur.

B) Eghasa veya Evkafa ait arsalar ü-
 zerinde yapılmış olup da yukarki fıkraya
 uygun bulunan binaların sahipleri ile ar-
 sa sahipleri uyuştukları takdirde belediye
 ve tapu daireleri bu yerler için yapılmış
 veya yapılacak imar plânındaki duruma
 göre ifraz ve tapuya tescil muamelelerini
 yapmaya mecburdurlar. Bu muameleler
 hare ve resimden muaftır.

Uyusulmadığı takdirde umûmî hü-
 kümler dairesinde muamele görür.

Vakıflar Umum Müdürlüğü, üzerine
 izinsiz inşaat yapılmış arsalarından lüzum
 göreceklerini bedel tekdiri ile bina sahip-
 lerine satmaya yetkilidir.

Madde 24 — Belediye sınırları içinde
 her ne suretle olursa olsun ruhsatsız ola-
 rak kendisine ait olmıyan arsalar üzerinde
 birden fazla bina inşa etmiş olanlar yalnız
 bir mesken için bu kanun hükümlerinden
 faydalanabilirler.

Madde 25 — Belediye sınırları içinde
 kendilerine ait olmıyan arsalar üzerine
 birden fazla ruhsatsız bina inşa etmiş o-
 lanlarla baska meskeni olduğu halde ruhsat-
 sız bir ev veya birden fazla dâireli mes-
 ken yapmış olanların malik oldukları mes-

ken miktarını, bulundukları yerleri, inşa
 tarihlerini, maliyet bedellerini bu kanun-
 nun meriyetinden itibaren altı ay içinde
 bir beyanname ile belediyece bildirmeye
 mecburdurlar.

Yukarki fıkra şümülüne dâhil olup
 birden fazla meskeni olanlar kendisi için
 birini tercih ederler. Diğerleri belediyece
 takdir edilecek bedel mukabilinde beledi-
 ye namına satınalmır. Belediyenin kendi
 teşkilâtı marifetiyle koyacağı kıymete 12
 nci maddeye göre itiraz olunabilir.

Belediye, bu suretle satınalacağı evle-
 ri, imar plânının tatbiki bakımından yık-
 maya mecbur kalmadığı takdirde ihtiyac
 sahiplerine satabilir veya kiraya verir.

Madde 26 — Bu kanunun yürürlüğe
 girmesinden önce kendisine ait olmıyan
 arsa üzerine yapılmış olup da meskenlen
 gayrı bir hizmet için kullanılan binalara
 binalar burası için yapılmış olan imar plânı-
 na aykırı ise sahipleri tarafından en
 geç altı ay içinde kaldırılır. Bu süre için-
 de kaldırılmıyan binalar belediye tarafın-
 dan yıktırılır. Yıkma masrafı sahibinden
 tahsil edilir ve sahipleri (500) liradan
 (1000) liraya kadar para cezası ile cezalandırılır.
 İmar plânına uygun olanlar hak-
 kında 23 üncü madde hükümleri tatbik o-
 lunur.

Madde 27 — Bu kanun hükümlerinin
 den istifade maksadı ile yalan beyanda
 bulunanlar üç aydan altı aya kadar hapis
 ve (50) liradan (500) liraya kadar ağır pa-
 ra cezasıyla cezalandırılır.

Madde 28 — Bu kanunun yayımından
 sonra kendisine ait olmıyan arsa üzerinde
 inşa edilecek binalar inşa sırasında der-
 hal iskân edilmiş olması halinde verile-
 cek 15 günlük mühletin sonunda hiçbir
 diye encümenleri kararı ile yıktırılır ve
 hüküm istihsaline lüzum kalmadan belediye
 yıkım masrafı bina sahibinden tahsil o-
 lunur. Ayrıca bu gibi binaları yapan, yapı-
 tıran ve bilerek devir alanlara bir aydan
 üç aya kadar hapis ve (50) liradan (500)
 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.
 Bu madde hükümlerini yerine getirmiyen
 belediye reis ve memurları hakkında üç
 aydan bir seneye kadar hapis cezası ver-
 lir.

Madde 29 — Bu kanun hükümlerinin
 den faydalanmak üzere işçiler tarafından
 kurulmuş olup da statülerinde ancak işçi-
 lerin ve İş Kanununun 101 inci maddesiyle
 göre sigortalı sayılan müstahdemlerin ortak
 olabilecekleri hükmü mevcut bulunan
 mesken kooperatifleri ortakları hakkında
 bu kanunun 15 inci maddesinde bahsi ge-

Ek XIV 1950 Sayısına Göre Nüfusun Kent İçi Dağılımı

Semtler	Nüfus	Semtler	Nüfus
---------	-------	---------	-------

Merkez İlçe

Çankaya İlçesi

iki senelik ikamet şartı aranmayacağı bu suretle kurulmuş işçi mesken kooperatifleri hakkında da 16 nci maddeye inşaatın yarısını yapacak sermayenin edilmiş olması hükmü tatbik olun-

Madde 30 — 5218, 5228 ve 5503 sayılı kanunlar kaldırılmıştır.

Madde 31 — Bu kanunda suç sayılan

fiillere ait dâvalar sulh mahkemesince yürürlüğe girmesinden önce kendisine ait olmıyan ve bu kanun mucibince belediyeye intikal edecek olan veya belediye-ye ait bulunan arsa ve arazi üzerinde bağ, bahçe ve meyvelik yetiştirmiş olanların bu tesis yerleri imar plânına uygun olmadığı takdirde muhtesatının belediyece takdir e-

Muvakkat madde — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce kendisine ait olmıyan ve bu kanun mucibince belediye-ye intikal edecek olan veya belediye-ye ait bulunan arsa ve arazi üzerinde bağ, bahçe ve meyvelik yetiştirmiş olanların bu tesis yerleri imar plânına uygun olmadığı takdirde muhtesatının belediyece takdir e-

dilecek bedelleri ödenerek alâkaları kesilir.

Alâkahılar takdir edilen bedele karşı 12 nci maddeye göre itirazda bulunabilirler,

Madde 32 — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer,

Madde 33 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur,

KAYNAK: ARKİTETK Dergisi.

Akköprü	7597	Çankaya	1977
İçkale	7614	Dikmen	1714
Samanpazarı	16707	Yenışehir	27282
Yeni hayat	24122	Bahçelievler	3273
Etimesgut	2798	A.O.Ç.	1913
Yenimahalle	1967	TOPLAM	44789
TOPLAM	158520	Askeri Birlikler	3141
Askeri Birlikler	14567	Yatılı Okullar	1679
Hastahaneler	1763	Safaretler	463
Yatılı Okullar	1919	Bölgeleş Dışı	3891
Bölgeleş Dışı	7236	Cezaevleri	129
Cezaevleri	335	Emniyet Mensupları	352
Emniyet Mensupları	632	ÇANKAYA İLÇESİ TOPLAM	102904
MERKEZ İLÇE TOP.	184992		
MERKEZ İLÇE	184992		
ÇANKAYA İLÇESİ	102904		
KENT NÜFUSU	287896		

Kaynak: Tanış Şenyapılı: Değerlendirmeler.

Ek XIV 1950 Sayımına Göre Nüfusun Kent İçi Dağılımı

Semtler	Nüfus	Semtler	Nüfus
Merkez İlçe		Çankaya İlçesi	
Aktaş	4775	Cebeci(Merkez)	16859
Yenidoğan	18957	Kayaş	2371
Altındağ	19523	Mamak	5918
Dışkapı	9339	Saime kadın	4569
Kalaba	3215	Cebeci-Kurtuluş	13813
Keçiören	1450	Kavaklıdere	3985
Etlik	2860	Küçük Esat	206
Akköprü	7597	Çankaya	1977
İçkale	7614	Dikmen	1714
Samanpazarı	16707	Yenişehir	27282
Yenihayat	24122	Bahçelievler	8273
Etimesgut	2798	A.O.Ç.	1813
Merkez	37596	TOPLAM	88780
Yenimahalle	1967		
TOPLAM	158520	Askeri birlikler	8141
Askeri Birlikler	14567	Yatılı Okullar	1079
Hastahaneler	1783	Sefaretler	469
Yatılı Okullar	1919	Bölgeler Dışı	3891
Bölgeler Dışı	7236	Cezaevleri	189
Cezaevleri	335	Emniyet Mensupları	355
Emniyet Mensupları	632	ÇANKAYA İLÇESİ TOP.102904	
MERKEZ İLÇE TOP.	184992		
MERKEZ İLÇE	184992		
ÇANKAYA İLÇESİ	102904		
KENT NÜFUSU	287896		

Kaynak: Tanısı Şenyapılı Derlemeler.

XV. BİNA YAPIMINI TEŞVİK VE İZİNSİZ YAPILAN BİNALAR HAKKINDA KANUN

Kanun No: 6185 Kabul tarihi: 24/7/1953

Madde 1— Belediye sınırları içinde belediyenin mülkiyetinde bulunan ve bundan sonra mülkiyetine geçecek olan arazi ve arsalar, belediye meclisi kararı ile edilecekler bu kanun hükümleri dahilinde mesken yapımına tahsis edilir.

Madde 2 — Belediyeler, bu kanunun hükmüne girdiği tarihteki belediye sınırları içinde Hazinenin ve özel idarelerin ve bina bütçeli dairelerin (Vakıflar İdaresi) mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunup imar plânı belli bir ihtiyaç ve maksada tahsis edilmiş bulunan arazi veya arsalar, imar plânına göre mesken yapılmasına elverişli olanlar, bedelleri devrin yapıldığı yıl arazi değerine matrah olan kıymetleri üzerinden birinci taksitleri devri takibeden bütçe yılından itibaren başlamak üzere, 10 yılda 10 eşit taksitte faizsiz olarak ödenmek suretiyle, belediyelere devir ve temlik olunur.

Vergide kayıtlı kıymetleri bulunmayan arsaların kıymetleri, 5432 sayılı kanun hükmü dairesinde ve 2901 sayılı kanun gereğince, o mahaldeki son tahrirde civarındaki arazi ve arsalar konan vergi kıymetleri nispeten alınıp suretiyle tesbit edilir ve kıymetler devre esas tutulur.

Bu maddede bahsi geçen arazi ve arsalar evvelâ belediyelerin bugünkü imar sınırları içinde olanlardan başlamak suretiyle ve tanzim edilecek imar plânları Bakanlık Vekâletince tasdik edilmiş olmak suretiyle devir ve temlik olunur. İmar sınırları zamanla ihtiyaca göre genişledikçe bunlara ait imar plânları tanzim ve tasdik edildikçe yukardaki fıkra hükmü uygulanır.

Madde 3 — İkinci madde gereğince devir ve temlik lâzımgelecek arazi ve arsaların, mahal, miktar ve kimlere ait olmaları hakkındaki malûmat ilgili belediyeye doğrudan doğruya mahalli tapu idaresinden istenir. Bu idareler bu istekleri en kısa bir zamanda ve her halde altı ay içinde yerine getirmeye mecburdur.

Madde 4 — Bu kanunun neşrinden sonra ikinci madde mevzuunu teşkil eden arazi ve arsalar ancak bunlara ihtiyaçları olmadığı veya beş yıl içinde devir alınmayacağı belediyelere bildirildiği takdirde satılabilir.

Madde 5 — 2 inci madde gereğince belediyelere devrolunacak arazi ve arsalar, şehir ve kasabaların ticarî, iktisadî ve sınaî faaliyet merkezlerini teşkil eden veya kesif bölgelerde bulunan ve bu sebeplerle alım ve satım değerleri yüksek ve imar plânlarına göre belirli bir maksada tahsis edilmemiş olan ve ucuz ev yapımı için uygun bulunmayanlar İcra Vekilleri Heyetinin müsaadesiyle devredilir.

Bu arazi ve arsalar belediyelerce 2490 sayılı kanun hükümleri dairesinde ve diğer kanunlarında imar plânına göre inşaat yapmak kaydı ve şartı ile satılır. Bu satışlardan elde edilecek gelir, en fazla gelir getiren millî bankalarda ilgili belediyeler adına açılan özel bir hesapta toplanır ve munhasıran yeniden vücuda getirilecek mahallerin su, yol, meydan, kanalizasyon, elektrik gibi âmmî hizmetlerine müteallik tesislerin vücuda getirilmesine harcanmak üzere döner sermaye teşkil edilir.

Yukardaki tesislerden o şehir veya kasabada mevcut olanların vücuda getirilmediği yeni kurulacak mahallerde arsa tevzii yapılamaz ve inşaat müsaade olunamaz.

Belediyelere verilmiş olan arazi ve arsalar, âmmî hizmetleri için tesis yapmak üzere alâkalı dairelerce ihtiyaç gösterildiği ve bu yerlerde tesisin vücuda getirilmesi imar plânına uygun bulunduğu takdirde ödenmiş bedelleri geri verilerek şartı ile belediyeye iade olunur.

Madde 6 — Mesken ihtiyacını karşılamak gayesiyle belediyeler toplu halde ucuz ve basit meskenler inşasına yetkilidir. Bu maksatla belediyeler yukarıki maddede yazılı fonları faydalanırlar.

Bu meskenler evvel emirde ve sırasıyla iskâna elverişli olmayan bölgelerde ruhsatsız yapılmış veya iskâna elverişli

bölgelerde meydana getirilmiş olup da ruhsatsız ve gayrisihhî olan veya belediye hizmetleri bakımından büyük müşkülât ve mali külfetleri icabettiren veya şehrin imarı bakımından mahzurlu görülen bölgelerde bulunan bina sahiplerine maliyet bedeli üzerinden tahsis ve temlik olunur. Şu kadar ki, nakilden önce kendisine ait ruhsatsız ve gayrisihhî binayı yıkıp kabili istifade enkazını kaldırmakla mükellef tutulur. Kendisine tahsis olunan yeni eve nakletmeyenlerin mevcut binaları bir daha için verilecek mühlet sonunda belediyelere yıktırılır.

Bu ihtiyaç karşılandıktan sonra belediye tarafından yapılan evler mesken ihtiyacı olan diğer eşhâsa kira ile verilir veya maliyet bedeli üzerinden temlik olunur.

Bedeli mukabilinde temlik olunan evlerin 10 yılda ve 10 eşit taksitte ödenmesini belediye meclisleri karar altına alabilirler.

Belediyeler bu evlerin yapılmasında 2490 sayılı kanunun hükümlerine tâbi değildir.

Gerek peşin ve gerekse taksit suretiyle elde edilecek paralar 5 inci maddedeki fona aynen iade olunur.

Bu evlerin tipleri, satış ve kira tarzları ve temlik edilecek kimselerin vasıf ve tercih sıraları belediye meclislerince tesbit olunur.

Madde 7 — 1580 sayılı kanunun 5116 sayılı kanunla değiştirilen 110 uncu maddesinin 19 uncu fıkrasında yazılı gelir kaynağı hasılatından arta kalmış ve kalacak kısımları 5 inci madde ile tesis olunan fona ithal olunur.

Madde 8 — Belediyeler, 2 inci madde gereğince devraldıkları gayrimenkulleri bu kanunda yazılı maksatlar dışında kullanamazlar. Belediyelere devir tarihinden itibaren üç yıl içinde bu kanunda yazılı maksatlara tahsis olunmayan arsalar eski sahiplerinin talebi üzerine ödenmiş taksitleri geri verilerek şartı ile iade olunur.

Madde 9 — Belediyelerin mülkiyet ve idaresinde bulunan veya yukarkı maddelere göre belediyelere intikal etmiş arazi ve arsalar içinde hakikî veya şahıslara ait olanlar bulunduğu takdirde lüzumu halinde bunlar da istimlak edilebilir.

İstimlak mevzuu arazi parçası istimlak edilmek suretiyle belediyece parsellenerek satışından satılmasına müsaade edilmektedir. Bu bölge için imar plânı, su, kanalizasyon, elektrik gibi umumî hizmetlere harcanan paranın bu arazi üzerine isabet eden miktarı beş yılda eşit taksitte sahibinden alınmak üzere tescil edilir. Satış halinde defaten

Yukarkı maddeler gereğince belediye tarafından ucuz mesken bölgesi ayrılan yerlerin uygunluğu Bayındırlık ve İskân Vekâletince tasvipten sonra imar planı yapılır. Ruhsatsız yapılmış binaların bulunduğu veya bu kanun gereğince kurulacak mahallerin imar plânı tanziminde Yapı ve Yollar Kanunu hükümlerinin tatbiki mecburî değildir.

Madde 10 — Yukarkı maddeler gereğince belediyelerin eline geçen arazi ve arsalar belediyelerin mülkiyetinde olup belediye meclislerince belli edilecek arsalar için esaslara göre kur'a ile maliyet tahmini nazarı dikkate alınarak meskene tahsis olanlara kıymet takdiri suretiyle olunur.

Kıymet takdirinde kurulacak mahallerin su, yol, kanalizasyon, elektrik gibi hizmetlerine müteallik giderleri de dikkate alınır.

Ruhsatsız yapılan inşa edildikleri arazinin hakkı hakkında da yukarkı fıkra hükmü uygulanır.

Bu suretle tahsis olunacak arsaların imar planı tarihinden itibaren bir ay içinde tahsis edenlere ne gibi şartlarla tahsis edileceği birer hafta fasıla ile üç defa matruha carî üsuller dairesinde ilân olunur. İlân üzerine vukubulacak talepler, imar planı tarihlerine göre birer deftere sıralanarak altı ay içinde kaydedilir.

İstekliler parsellenmiş arsa sayısına göre veya az olduğu takdirde en küçük tahsis adadan başlamak suretiyle isteklinin kayıt sıra sayısına tekabül eden sayı ve parsel verilir. İstekli sayısı tahsisatından fazla olursa 15inci madde gerahi haiz bulunan hakikî ihtiyaç sahipleri arasında belediye encümeninde

noter huzurunda çekilecek kur'a ile tevzi olunur.

Madde 11 — Bu kanunda sözü geçen maliyet kıymeti şu şekilde hesaplanır:

a) Arsalarda: Arsanın devir alınan kıymeti harita ve imar plânı masrafları, yol meydan, yeşil saha, mektep, mâbet ve sair umumî hizmetlere tahsis edilen sına zayılatı, yol, su, kanalizasyon, elektrik gibi âmmeye hizmetleri için yapılan masraflar;

b) Binalarda: Yukardaki maliyete binanın maliyeti de ilâve edilir.

Belediye meclisleri lüzum gördükleri takdirde maliyet masraflarının bir kısmını kendi bütçelerinden ödemek suretiyle düşürebilirler.

Madde 12 — Kendilerine arsa tahsis ve tescil edilenler tescil tarihinden itibaren bir yılda başlamak ve iki yılda bitirmek şartıyla imar plânına uygun bina yaptırmaya mecburdurlar. Bu şartlara riayetsizlik halinde belediye gayrimenkulî hiçbir hüküm istihsaline hacet kalmaksızın geri alır. Binaya başlanmamış ise ödenmiş olan arsa bedeli; bina kısmen yapılmış ise arsa bedelinin ödenmiş kısmı ile birlikte yapılan inşaatın umumuna belediyece takdir olunacak bedel sahibine ödenir ve arsa veya ile beraber bina belediyenin mülkiyetine geçer. Belediyece takdir edilecek bedele karşı alâkalı tebiğ tarihinden itibaren bir hafta içinde selh hukuk mahkemesine itiraz edebilir.

Sulh mahkemesi on beş gün zarfında umumî hükümler dairesinde yeniden kıymet takdir eder.

Sulh mahkemesinin takdir edeceği kıymet kat'i olup, aleyhine kanun yoluna başvurulamaz.

Madde 13 — 5228 sayılı kanunun yürürlüğü zamanında yapılmış olan meskenlerin muafiyet hakkı mahfuz kalmak şartıyla bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on yıl içinde bitirilecek yapılardan (Apartman dâhil) süknâ olarak kullanılanlar ister sahibi tarafından kullanılsın ister başkasına kiraya verilmiş olsun 1837 sayılı kanunun 6 ncı ve 5432 sayılı kanunun 159 uncu maddeleri gereğince iki ay içinde beyannamesi vermek şartıyla 10 yıl süre ile bina vergisinden ve bina vergisi ile birlikte alınmakta olan buhran ve savunma vergilerinden muafur.

Apartmanların bir veya birkaç dairesinin meskenden gayrı maksatlara tahsisi halinde bu kısımların 1837 sayılı kanunun 7 nci maddesinin 1 inci fıkrası hük-

mü baki kalmak şartıyla 10 yıllık muafiyet hakları düşer.

Madde 14 — 10 uncu madde gereğince satılan arsalarla yukarkı madde hükümlerinden faydalanmak suretiyle yapılan meskenlerin ve Türkiye Emlâk Kredi Bankası tarafından gerek satış vâdi yolu ile ve gerekse doğrudan doğruya yapılan binaların sahiplerine veya isteklilerine tescillerinde ve belediye mülkiyetine geçirilmesinde tapu harcı ve damga resmi alınmaz. Bunların Bankaya olan inşaat borçlarından mütevellit ipotek muameleleri de damga, pul ve diğer resim ve harçlardan muafırlar. Bedelleri inşaata tahsis edilmek üzere Türkiye Emlâk Kredi Bankasının Hazine kefaleti ile ihraç edeceği tahvillerden damga resmi ve kotasyon ücreti alınmaz.

Yurtta inşa edilecek her türlü inşaatta kullanılacak kereste ve mamulleri muamele vergisinden muafur.

Madde 15 — Bu kanun hükümleri dairesinde kendisine arsa verilecek kimselerin belediye sınırları içinde en az iki yıldanberi ikamet etmekte olması, kendisinin veya eşinin veya reşit olmıyan çocuğunun ev yapmaya müsait arsası bulunmaması, veya bir evin yarısından fazla hissesine sahip olmaması şarttır.

Madde 16 — Belediyenin tevzi edeceği arsalardan mesken kooperatifleri, memur, müstahdem ve işçilerine ev yaptıracak mülhak bütçeli idarelerle İktisadî Devlet Teşekküller ve İş Kanunu şumulüne giren fabrikalar da faydalanabilirler. Mesken kooperatiflerinin üyeleri bu kanundan istifade şartlarını haiz kimselerden terekküp ettiği ve üyelerine en az 25 ev veya 25 daireli bir veya müteaddit apartmandan aşağı olmamak şartıyla ve bu inşaatın yarısını yapacak sermayeyi temin etmiş olduklarına dair banka kefaleti gösterildiği takdirde tercihan kooperatiflerin ihtiyaçlarına yeter miktarda arazi ve arsa verilir.

Muayyen bir yerde birden ziyade kooperatif tâlip olduğu takdirde aralarında kur'a çekilir. Mülhak bütçeli idarelerle İktisadî Devlet Teşekkülleri ve İş Kanunu şumulüne giren fabrikaların memur, müstahdem ve işçileri için müessesce civarında taksitle satmak veya maliyetini en az 20 yıl içinde amorti edecek şekilde kiraya vermek ve bir yıl içinde en az 25 ev veya 25 daireli apartman inşa edeceğini banka kefaletiyle temin etmek kayıtlı ve şartıyla gerçek kişilere de tercihan arsa verilir.

aynı yerde muhtelif idare ve fabrika-tâlip olması halinde aralarında kur'a çekilir.

Madde 17 — Bu kanunun neşriden ruhsatiye alınmadan yapıldığı halde inşaatı yapılmış ve beleriyelerce de burasının imar plânına ithali kararlaştırılmış olan arsalardan herhangi birisi su, kanalizasyon, meydan gibi âmmeye hizmetlerine tahsis edilecek bir tesisin vücuda getirilmesi veya imar plânının tatbiki için kalması zaruret hâsıl olduğu takdirde arsa sahibine ait olmak üzere belediye tarafından takdir edilecek inşaat bedeli ve diğer suretiyle yıktırılır.

Belediyelerce takdir edilecek kıymetlerin 12 nci maddeye göre itiraz olunamaz.

Arasahibi kabil kimselere 10 uncu madde gereğince tercih arsa verilir.

Madde 18 — Mahalle teşkil edecek şehir ve toplu bir halde bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce inşa edilmiş meskenler hariç olmak üzere iskân arsa dışında ve kendilerine ait olmayan arsa ve arsalar üzerinde yapılmış olan ev ve binaların sahipleri ucuz mesken sahasında tahsis edilecek arsalarla evlerini beş yıl için tahsis ettirmeye mecburdurlar. İskân sahası dışında kalmış meskenlere ve sahiplerine belediye hizmetleri yapılamaz.

Madde 19 — Ölüm, emeklilik ve mesken nakli halleri ile Türkiye Emlak ve İmar Bankasının ipotekli alacaklarından tahsis yapılacak satışlar müstesna olmak üzere, bu kanuna göre belediyelerce tahsis olunan arsalar üzerine inşa edilen binalar 10 yıl süre ile satılamazlar.

Madde 20 — Bu kanun gereğince belediye tahsis olunan arsalarla bu arsalar üzerinde yapılacak binaların ebadı, tipleri, malî şartlarına göre en ucuz fiyata maliyetini karşılayacak tedbirleri ve kullanılacak malî cinsleri, oda ve müstemilâtı, tahsis ölçüsü ve irtifai Yapı ve Yollar Kanunu hükümleriyle mukayyet olmaksızın belediye meclisleri tarafından hazırlanarak belediye başkanlık Vekâletince aynen veya tadilatla tasdik edilecek esaslar dâhilinde tesbit edilir.

Madde 21 — Bu kanun gereğince arsa tahsis olunanlardan belediyece kendilerine tahsis tarihinden itibaren her hangi bir sebeple olursa olsun altı ay zarfında akit veya tescil muamelesi yaptırmıyanlar sırasıyla haklarını kaybederler.

Tebliğ tarihinden itibaren kendilerine tahsis olunanların tapu dairelerine

vâki olacak müracaatlarını tapu daireleri altı ay zarfında ikmale mecburdurlar.

Madde 22 — Bu kanun gereğince kurulacak mahaller için lüzumlu dükkân, hamam, fırın, gazino, sinema gibi umumî mahallere ayrılan arsalar Arttırma ve Ek-siltme Kanunu hükümleri dâhilinde satılır.

Belediyeler, lüzum gördükleri takdirde, bu tesisleri kendileri yapabilirler. İşletirler, satarlar veya kiraya verirler.

Bu maddeye göre temin edilecek gelir 5 inci maddede sözü geçen fona ilâve edilir.

Madde 23 — Bu kanunun neşri tarihinden önce kendilerine ait olmayan arsalar üzerinde ruhsatsız olarak vücuda getirilmiş olup bu kanunun hükümlerinden faydalanabilecek yapılar:

A) Belediyeye ait veya belediyeye intikal edecek arsalar üzerinde yapılmış olup da 6 ncı maddenin 3 üncü fıkrasındaki mahzurları bulunmayan ve imar plânına uygun olan binaların bu arsalar için 11 inci maddedeki maliyet masrafları nazarı dikkate alınmak suretiyle bedel takdirine ve bu bedelleri bina sahiplerinden dörtte biri peşinen ve mütebaki kısmı beş senede ve beş müsavi taksitte tahsil etmeye belediye meclisleri yetkilidir.

Bedeli ödendikten sonra arsa sahibine temlik ve tapuya tescil olunur.

B) Eşhasa veya Evkafa ait arsalar üzerinde yapılmış olup da yukarıki fıkraya uygun bulunan binaların sahipleri ile arsa sahipleri uyuştukları takdirde belediye ve tapu daireleri bu yerler için yapılmış veya yapılacak imar plânındaki duruma göre ifraz ve tapuya tescil muamelelerini yapmaya mecburdurlar. Bu muameleler hâre ve resinden muafıdır.

Uyusulmadığı takdirde umûmî hükümler dairesinde muamele görür.

Vakıflar Umum Müdürlüğü, üzerine izinsiz inşaat yapılmış arsalarından lüzum göreceklərini bedel tekdiri ile bina sahiplerine satmaya yetkilidir.

Madde 24 — Belediye sınırları içinde her ne suretle olursa olsun ruhsatsız olarak kendisine ait olmayan arsalar üzerinde birden fazla bina inşa etmiş olanlar yalnız bir mesken için bu kanun hükümlerinden faydalanabilirler.

Madde 25 — Belediye sınırları içinde kendilerine ait olmayan arsalar üzerine birden fazla ruhsatsız bina inşa etmiş olanlarla baska meskeni olduğu halde ruhsatsız bir ev veya birden fazla daireli mesken yapmış olanların malik oldukları mes-

ken miktarını, bulundukları yerleri, inşa tarihlerini, maliyet bedellerini bu kanunun meriyetinden itibaren altı ay içinde bir beyanname ile belediyeye bildirmeye mecburdurlar.

Yukarıki fıkra şümulüne dâhil olup birden fazla meskeni olanlar kendisi için birini tercih ederler. Diğerleri belediyece takdir edilecek bedel mukabilinde belediyeye namına satın alınır. Belediyenin kendi teşkilâtı marifetiyle koyacağı kıymete 12 nci maddeye göre itiraz olunabilir.

Belediye, bu suretle satın alınacağı evleri, imar plânının tatbiki bakımından yıkılmaya mecbur kalmadığı takdirde ihtiyaç sahiplerine satabilir veya kiraya verir.

Madde 26 — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce kendisine ait olmayan arsa üzerine yapılmış olup da mesken den gayri bir hizmet için kullanılan binaların binalar burası için yapılmış olan imar plânına aykırı ise sahipleri tarafından en geç altı ay içinde kaldırılır. Bu süre içinde kaldırılmıyan binalar belediye tarafından yıktırılır. Yıkma masrafı sahibinden tahsil edilir ve sahipleri (500) liradan (1000) liraya kadar para cezası ile cezalandırılır. İmar plânına uygun olanlar hakkında 23 üncü madde hükümleri tatbik olunur.

Madde 27 — Bu kanun hükümlerinden istifade maksadı ile yalan beyanda bulunanlar üç aydan altı aya kadar hapis ve (50) liradan (500) liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Madde 28 — Bu kanunun yayımından sonra kendisine ait olmayan arsa üzerinde inşa edilecek binalar inşa sırasında derhal iskân edilmiş olması halinde verilecek 15 günlük mühletin sonunda hiçbir diye encümenleri kararı ile yıktırılır ve hüküm istihsaline lüzum kalmadan belediye yıkım masrafı bina sahibinden tahsil olunur. Ayrıca bu gibi binaları yapan, yaptıran ve bilerek devir alanlara bir aydan üç aya kadar hapis ve (50) liradan (500) liraya kadar ağır para cezası hükmolunur. Bu madde hükümlerini yerine getirmiyen belediye reis ve memurları hakkında üç aydan bir seneye kadar hapis cezası verilir.

Madde 29 — Bu kanun hükümlerinden faydalanmak üzere işçiler tarafından kurulmuş olup da statülerinde ancak işçilerin ve İş Kanununun 101 inci maddesine göre sigortalı sayılan müstahdemlerin ortak olabilecekleri hükmü mevcut bulunan mesken kooperatifleri ortakları hakkında bu kanunun 15 inci maddesinde bahsi ge-

ki senelik ikamet şartı aranmayacağı
bu suretle kurulmuş işçi mesken koo-
deleri hakkında da 16 nci maddeye
işaatın yarısını yapacak sermayenin
edilmiş olması hükmü tatbik olun-

Madde 30 — 5218, 5228 ve 5503 sayılı
olar kaldırılmıştır.

Madde 31 — Bu kanunda suç sayılan

fiillere ait dâvalar sulh mahkemesince rü-
yet edilir.

Muvakkat madde — Bu kanunun yü-
rürölge girmesinden önce kendisine ait
olmayan ve bu kanun mucibince be-
diyeye intikal edecek olan veya belediye-
ye ait bulunan arsa ve arazi üzerinde bağ,
bahçe ve meyvelik yetiştirmiş olanların bu
tesis yerleri imar plânına uygun olmadığı
takdirde muhtesatının belediyece takdir e-

dilecek bedelleri ödenerek alâkaları kesi-
ilir.

Alâkalılar takdir edilen bedele karşı
12 nci maddeye göre itirazda bulunabilir-
ler,

Madde 32 — Bu kanun neşri tarih-
de meriyete girer,

Madde 33 — Bu kanunun hükümleri-
ni icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur,

KAYNAK: ARKİTETK Dergisi.

Ek XVI ALTINDAĞ İLÇESİ NÜFUS GELİŞİMİ

1955	1960	1965	1970	1975*	1980	1985
Nüfus Artış %	Nüfus Artış %	Nüfus Artış %	Nüfus Artış %	Nüfus Artış %	Nüfus Artış %	Nüfus Artış %
98.971	148.420	218.464	086	357.612	380.087	403.871
-	49.9	32.1	086	34.8	6.2	5.9

Kaynak: Başbakanlık DIE 1955, 1960, 1965, 1970, 1980, 1985 Genel Nüfus Sayım Yıllıkları Ankara.

* 1975 yılı için Altındağ İlçesi nüfusu, DIE nüfus yllığında 512.392 olarak geçmektedir. Bu nüfus için alınan sınır ilişkili olduğundan, Hürriyet Gazetesi (11.06.1985) kaynağı kullanılmıştır.

ATINDAÇ- HIDIRLIK TEPE GECEKONDU BÖLGESİ
KET ÇALIŞMASI

Kak adı

nut numarası

Konutun niteliği

Kat adedi

Malzemesi

Varsa bahçesi ve kullanımı

Nüfus yapısı ve özellikleri

Kaç yaşındasınız ?

Öğreniminiz, veya en son bitirdiğiniz okul nedir?

Bu konutta sizden başka kimler yaşıyor?

Diğerlerinin yaşı ve cinsiyeti nedir?

Sizin neyiniz oluyor?

Onların en son bitirdiği okul hansidir?

Konut ve kullanıcı ilişkisi

Bu konutta kaç yıldır oturuyorsunuz?

Kiracı mısınız yoksa ev sahibimisiniz ?

Kaç lira kira veriyorsunuz?

Kontratınız var mı?

Eviniz kaç odalı ?

İlave yapıldımı ? Ne zaman ?

Konfor durumu

Konutunuzda aşağıdakilerden hangisi var?

1. Elektrik
2. İçerde su
3. İçerde tuvalet
4. Dışarda tuvalet ve paylaşılan tuvalet
5. Ayrı mutfak
6. Ayrı banyo
7. Ayrı yatak odası
8. Ayrı oturma, salon

Dayanıklı tüketim malları

Konutunuzda aşağıdakilerden hangisi var?

1. TV (renkli, renksiz)
2. Video
3. Buzdolabı
4. Fırın
5. Çamaşır makinesi
6. Teyp, pikap
7. Elektrik süpürgesi
8. Düdüklü tencere
9. Tül perde
10. Koltuk takımı

Öç nedenleri

Ne zaman geldiniz? (Altındağ'a)

Hangi bölge, il, ilçe ve köy

Ayrılma nedeniniz?

Doğrudan Altındağa mı geldiniz?

Doğrudan Altındağa gelmediyseniz, Ankaraya ne zaman geldiniz ?

İlişkiler

doğdunuz yer ile

Erzak ilişkisi

2. Akaraba gelişi ?

3. siz gidip geliyormu?

a. ayda bir

a. ayda bir

a. ayda bir

b. yılda bir

b. yılda bir

b. yılda bir

c. hiç

c. hiç

c. hiç

İş türleri ve iş yerleri

Hanede çalışanlar kimler? Neyiniz oluyorlar?

Ne iş yapıyorlar?

Nerede çalışıyorlar?

Kentten etkileşim

Hangi semt

Sinema

Tiyatro

Alışveriş

Ziyaret

Eğlence

giyim gıda

Not. Bu soruda gitmemişlerse Hayır yada çarpı koyun

Alışverişler için amacını belirtin,

Örgüt kullanma

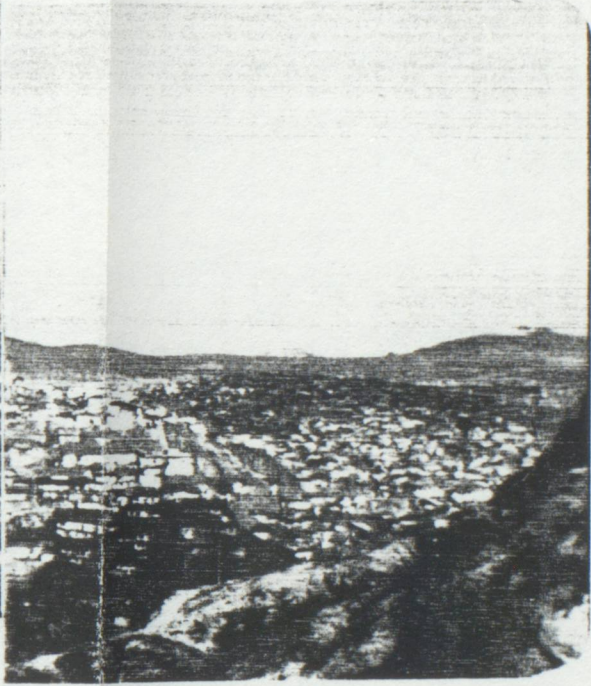
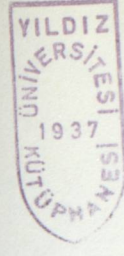
Kat Noter Mahkeme Banka(Hesap) Kredi Doktor

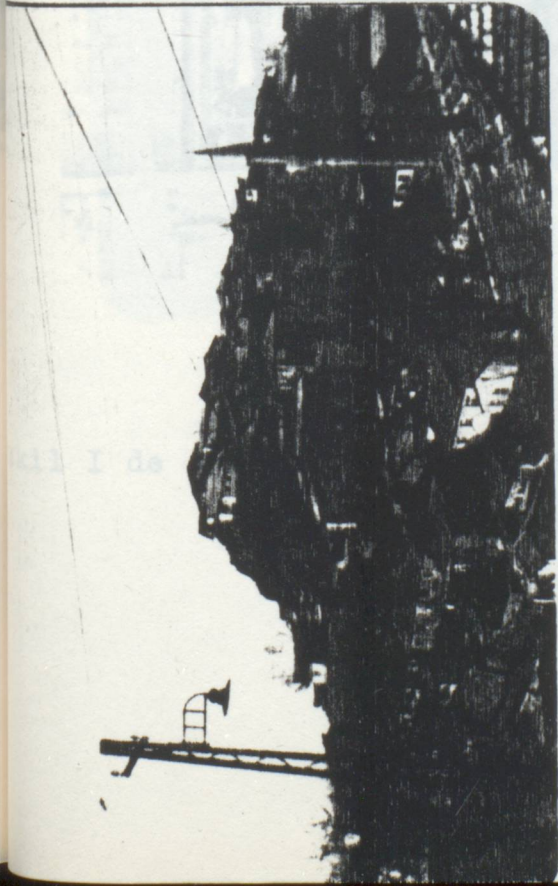
Beklentiler

Çocuk Bahçesi Pazar yeri Kredi Kütüphane Sağlık Ocağı PTT Başka

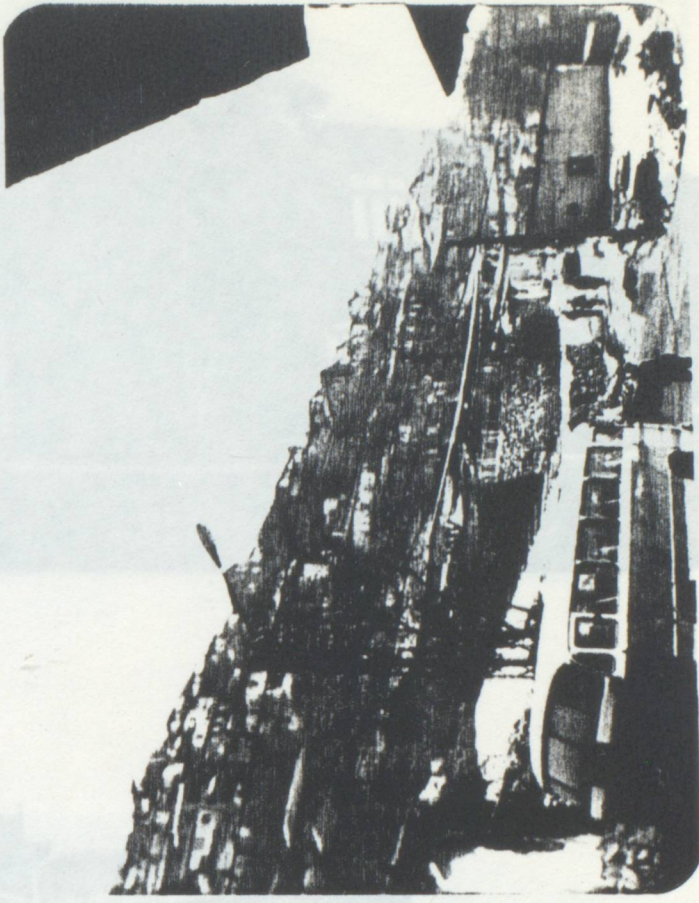
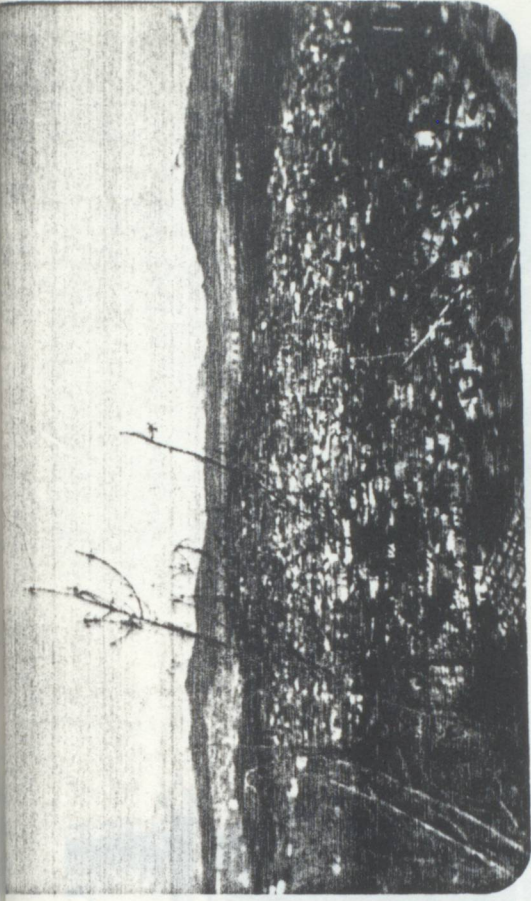

Bölgenin, Ankara Kalesinden görünüşü

Atıfbey mahallesi

Hıdırlık Tepenin görünümü

2. 6011 Örnek
Şekil I de planı verilen I. Örnek

nolu 3rnek

2 nolu 3rnek

II Nolu örnek

nolu örnek

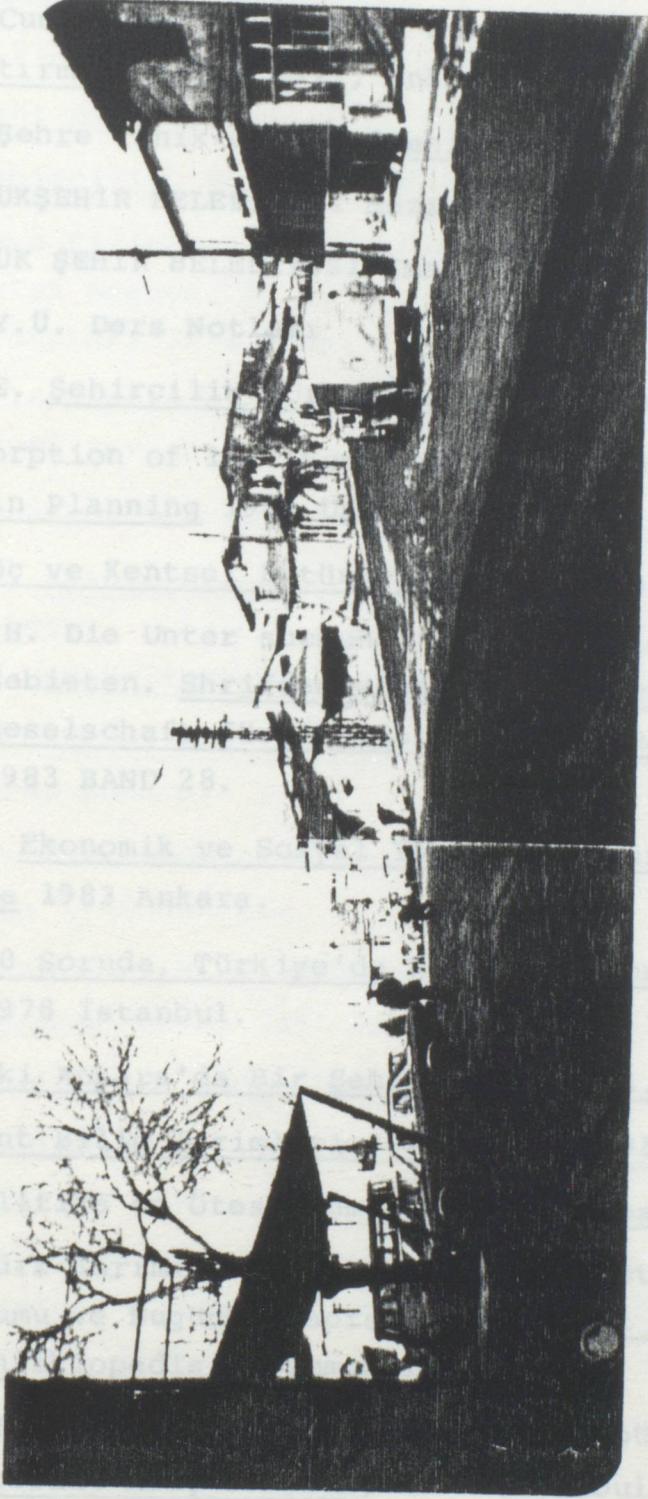
12 nolu örnek

II Nolu örnek

I2 nolu örnek

Şehit Kaya Alpdoğan Caddesi

KAYNAKLAR

- ACAR,E. "İşçi Konutu Olarak Gecekondu", Türkiye Birinci Şehircilik Kongresi 1. Kitap 1984, ODTÜ.
- AKÇURA,T. Cumhuriyetin Başkenti Hakkında Monografik bir araştırma ANKARA. 1971, Ankara.
- ALTAN,Ç. "Şehre Tanık Olmak. 'Şehir Dergisi' Temmuz 1987.
- ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ Nazım Plan Büro Raporu
- ANKARA BÜYÜK ŞEHİR BELEDİYESİ İmar Müdürlüğü Raporu
- ARSLAN,R. Y.Ü. Ders Notları
- ARSEVEN,C.E. Şehircilik (Urbanizm) 1937 İstanbul
- EKE,F. Absorption of low income groups in Ankara. Progress in Planning 1984 USA.
- ERSOY,M. Göç ve Kentsel Bütünleşme 1985 Ankara.
- GRASBERGER,H. Die Untersuchung Des Wohnwertes Von Wohn Gebieten. Schriftenreihe Der Österreichischen Gesellschaft für Raumforschung und Raumplanung WIEN 1983 BAND 28.
- KARTAL,S,K. Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiyede Kentleşme 1983 Ankara.
- KELEŞ,R. 100 Soruda, Türkiye'de Kentleşme Konut ve Gecekondu 1978 İstanbul.
- KELEŞ,R. Eski Ankara'da Bir Şehir Tipolojisi.
- KELEŞ,R. Kent Bilim Terimleri Sözlüğü TDK 1980 Ankara.
- KEMAL,M. Politika ve Ötesi Cumhuriyet Gazetesi.
- KEYDER,C. Türk Tarımında küçük köylü mülkiyetin tarihsel oluşumu ve Bugünkü yapısı. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi. Temmuz 1984.
- KONGAR,E. Altındağ, Yerleşik bir Gecekondu büfesi Türkiye Üzerine Araştırmalar, 1986 İstanbul.

- KONGAR,E. Kentleşen Gecekondular Ya da Gecekondulaşan Kentler Sorunu Kentsel Bütünleşme 1982 Ankara.
- KIRAY,M.B. A2 Gelişmiş Memleketlerde Şehirleşme eğilimleri, Tarihsel perspektif içinde İzmir. Toplumbilim Yazıları 1982 Ankara.
- LEWIS,M.M. Planning in the modern City 1961 USA.
- ÖNCÜ,A. Örgüt Sosyolojisi 1970 Ankara.
- ÖZDEŞ,G. Şehirciliğe Giriş ve Toplum Ölçeği 1972 İstanbul.
- ÖZTAN,Y. Hava Kirlenmesi açısından Ankara'nın Yeşil ve Açık Alan Sorunu. 10 ve 11. Şehircilik ve İskan Konferansları 1971 Ankara.
- SAYAR,Z. 5218 Sayılı Kanun ve Mai Haritası Arkitekt Dergisi 1948 İstanbul.
- SEYMAN,Y. Gecekondulardan bir ülke Milliyet Gazetesi 1986.
- ŞENYAPILI,Ö. Kentleşemeyen Ülke, Kentlileşen Köylüler. 1981 ODTÜ.
- ŞENYAPILI,T. Bütünleşmemiş Kentli Nüfus Sorunu 1978 ODTÜ.
- ŞENYAPILI,T. Ankara Kentinde Gecekondunun Gelişimi (1923-1960) 1983 Ankara.
- ŞENYAPILI,T. Gecekonduların Ekonomik Profili Kentsel Bütünleşme, 1982 Ankara.
- TANKUT,G. Jansen Planı ve Uygulama Sorunları Tarih içinde Ankara Eylül 1981 Seminer bildirileri 1984 ODTÜ.
- TEKELİ,I. Türkiye'de Kentleşme Yazıları.
- TEKELİ, I, GÜLÖKSÜZ,Y., OKTAY,T. Gecekondulu, İşportalı Şehir 1976 Ankara.
- TEKELİ,I, GÜLÖKSÜZ,Y. Kentleşme, Kentlileşme ve Türkiye Deneyimi. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi Temmuz 1984.

YAVUZ,F. Şehirleşme ve Arsa Sorunlarımız 4. İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları 1961 Ankara.

YAVUZ,E. 19.yy. Ankarasında ekonomik hayatın örgütlenmesi ve kent içi Sosyal yapı. Tarih İçinde Ankara Eylül 1981 seminerleri 1981 ODTÜ.

dur. İlk (Tonguçlar) Orta Öğretim Kurumları ise Ankara'da.

1978 yılında Ankara Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümüne girer. 1983 yılında mezun olmuştur.

1984 yılında Ankara Üniversitesinde İktisadi İstatistik Anabilim Dalı, 1985 yılında Ankara Üniversitesinde İktisadi İstatistik Anabilim Dalı olarak görevler yapmıştır.

1984 yılında Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Programı'na girmiştir.

1986 yılında Ankara Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Şehir Planlama Ana Bilim Dalı'na girmiştir.

ÖZGEÇMİŞ

Kent Plancısı Demet Şahinyılmaz 1961 Elazığ doğumludur. İlk öğrenimini Bartın'da (Zonguldak) Orta öğrenimini ise Ankara'da tamamlamıştır.

1978 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama bölümüne girmiş, 1983 yılında mezun olmuştur.

1984 yılında Trakya Üniversitesinde İngilizce okutma-
lığı, 1985 yılında ise aynı üniversitede Araştırma görevli-
si olarak görevlisi olarak görev yapmıştır.

1984 yılında Yıldız Üniversitesi, Fen Bilimleri ens-
titüsü yüksek Lisans programına başlamıştır.

1986 yılından itibaren Gazi Üniversitesi, Mühendislik
Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Bölge
Planlama Ana Bilim Dalında araştırma görevlisi olarak görev
yapmaktadır.

